

SVATÁ HORA.

Několik dějepisných obrázků z dějin
Českých Land.

Napsal a poutníkům svatohorským věnuje

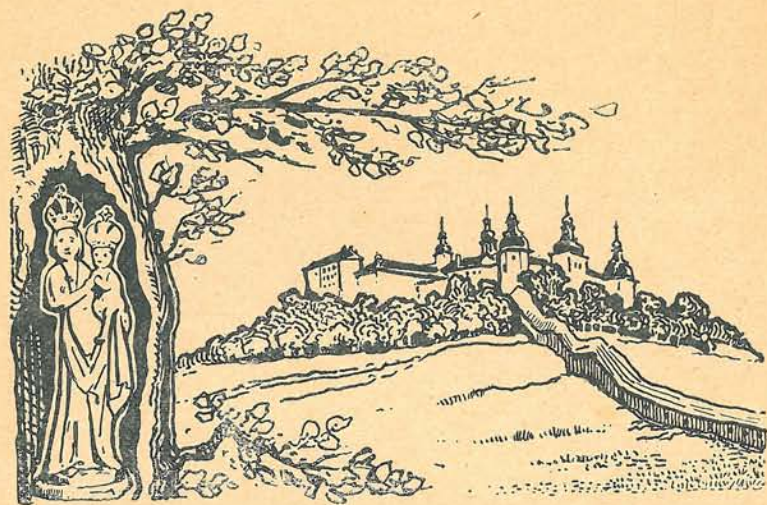
ALOIS DOSTÁL.

Knih „Dědictví Svatojanského“ č. 98.

Podíl údů »Dědictví Svatojanského« na r. 1907 č. 5.

V Praze 1907.

Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny. — Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého.

Předmluva.

Komu by nebyla ve vlastech českoslovanských známa Svatá Hora! I daleko za hranicemi o ní povědomost mají. Setkal jsem se v Lucernu s Češkou tam usedlou a tázal se jí, vzpomíná-li na Čechy? — »Jak bych často nevzpomínala na svoji vlast a na Svatou Horu!« zněla odpověď. »Ráda bych ještě jednou v životě podívala se tam, kam jsem za mládeža putovala.«

Či srdce by neplesalo, když r. 1882 při slavnostech na památku 150leté korunovace Marie Panny na Svaté Hoře slyšel 60.000 poutníků rozličného stavu i věku zpívati velebnou píseň: »Tisíckrát pozdravujeme Tebe!« A tato korunovace obnovuje se každoročně, odbývá se každodenně v duchovním smyslu. —

Svatá Hora jest zbožným výkřikem, Matka Boží svato-horská jest příslovím národa českoslovanského! Svatá Hora

jest důkazem moci a lásky bl. Panny Marie, která chce nás vyslyšeti na některých místech, před některými omilostněnými obrazy. Takovým zázraky oslaveným místem jest posvátná Hora nad Příbramí. Svatá Hora stala se heslem sta tisíců zbožných křesťanů. Tato hora jest horou slávy církve katolické. Proto k ní lněme, k ní se tulme, k ní spějme ve všech dobách a okolnostech, v radostech a žalech; neboť tamो trůní — ochrana naše, pomoc naše, Matka katolických křesťanů.

Na posvátné půdě.

Mezi zbrojnoši rytíře Malovce přicházelo poslední dobu nejednou k nemilým svárům. Přivedl si pán odkudsi z ciziny mladého muže jménem Arta, který se nemohl snést se staršími soudruhy Bořitou a Mazurou. Art byl cizinec, který nelnul k zemi, v níž se právě dobře měl, k české řeči, kterou lálmal, ani k obyvatelstvu, s nímž se stýkal.

Pán Malovec najal ho proto, aby mu vypravoval o turnajích na cizích hradech, takové zápolení také v Čechách zaváděl a jiné zvyky tu uplatňoval.

Art si počínal hrdě a pyšně, soudruhy svými pohrdal, stáři Mazurova si nevážil a nejina si vedl, než jakoby pánem byl na hradě. Tu mnohdy narazil na odpor ostatních dvou zbrojnošů, kteří sloužili věrně a oddaně.

Nejhůře bylo, dotknul-li se cizinec nešetně země České, posmíval-li se svému okolí a chtěl-li koho z poddaných utiskovati. Tu hned povstal Mazura a zakročil s veškerou přísností.

Stávalo se tak o honech, kdy poddaní nadháněli zvěř a cizinec řídil honitbu. Tu posílal lid na místa nebezpečná, nepřál mu oddechu, hnál honce do houštin přímo neprostupných a neznal slitování.

Už se dostaly žaloby k uším rytířovým. Malovec mnoho přehlížel v té naději, že Arta zcela propustí, až jej naučí novému šermu, jímž by zvítězil v turnajích nad zápasníky odkudkoliv. Ale zbrojnoš doufal, že zde zůstane trvale a pána si tím více nakloní, čím více bude k poddaným bezohlednějším a urputnějším.

Tak minulo několik neděl; v čelední kobce odbývaly se nemilé výstupy. Cizinec zbrojnoše přímo vytiskoval odtud a už věděl o jiných nástupcích, kteří by mu byli ve všem povolní a nadvládu jeho snášeli.

V tu dobu podivná zpráva se roznášela krajem. Až od města Příbramí sem zabloudila na hrad a Bořita ji přinesl.

»Vypráví se, že na vrcholu u Příbrami jakási světla se ukazují a v noci poskakují. Někteří z města na vlastní oči je viděli a zdálo se jim, jakoby to bílá pacholata se světlem se tamto mihala. Daleko široko se o tom vypráví.«

Mazura poslouchal napjatě, ale Art se jenom posměšně ušklíbnul.

»I vyšli se lidé ve dne podívat v místa ona,« pokračoval Bořita, muž asi třicetiletý, dobromyslný, poněkud bázlivý, »ovšem ničeho nespatri, ale nějak se jim tam uvolňovalo, vrch se jim líbil a třeba dříve na něm častěji pobýli, teď se jim zvláště zamlouval.«

»Vám se v té vaší zemi každá šlápě jako zlatem vykládaná býti zdá, poněvadž jste nikde jinde nebyli,« nadhodil cizinec.

Ale teď se smál Mazura a rukou pohodil. Byl už šedesátníkem, ale posud statný a svalnatý. Smál se proto, že prošel se svým pánem i otcem jeho mnoho zemí a bojoval na rozličných bojištích. Chtěl se o tom zmínit, ale řekl: »Vypravuj, Bořito, dále!«

»Už nemám mnoho co dodat, jenom tolik podotýkám, že lid onen vrch velice ctí, milerád navštěvuje a jej Svatou Horou nazývá. Považuje onu půdu přímo za posvátnou.«

Zase rozchechtal se cizinec a pronesl o zbožnosti Čechů slova rouhavá. Než tu vyskočil Mazura a zbrojnoše chytil za ruku a hrdlo.

»Ty se budeš o naši víru nectně otírat? Ty se budeš naší zemi posmívati? Tu přestává všechna naše trpělivost.«

Art se bránil a v jizbě byl hluk nemalý.

»Co se tu děje?« ozvalo se ve dveřích a na prahu stanul rytíř, šumem sem přivábený.

»Pan Jetřich!« zvolal Bořita ustrašeně. Malovec nerad viděl půtky mezi svými lidmi.

Mazura však posud třepal cizincem.

»Ty tu budeš nové zvyky zaváděti? Hleď, česká pěst tě naučí, jak se máš chovati v zemi, jejíž chléb jíš!«

Malovec vyzval zbrojnoše, aby protivníka pustil. Tvář rytířova vštíla hněv.

»Dlouho si pohrával naší trpělivostí, déle se to nedalo klidně snést,« řekl Mazura na omluvu a na Artu ještě vrhnul zlostný pohled.

»Co to znamená?« ptal se přísně Malovec.

»Pane, rač nás rozsouditi,« řekl starý zbrojnoš, »a seznáš-li, že vina na naší straně, hned nás propust, ale s tímto déle sloužiti nebudeme.«

Bořita přidával se k jeho slovům.

»Pojďte všichni tři se mnou do mé síně, tam povíte, co se stalo a jistě dle spravedlnosti vás rozsoudím.«

Malovec kráček napřed a hned za ním se bral se vztýčenou hlavou zbrojnoš Art. Chystal se, jak protivníkům zasolí. Bořita

a Mazura následovali v malé vzdálenosti. Šli po kamenných schodech a zahruli do rytířské síně, kde býval Malovec jenom tehdy, běželo-li o něco důležitého. Zde usednul do křesla a nejdříve dal slovo Artovi. Ten mluvil prudce a vášnivě, spílal, svých zásluh se dovolával a proti zbrojnošům hněvem soutil. Z celé řeči vyznívala zášť.

Potom omlouval se Mazura, že se dal tak hněvem uchvátiti, ale hned vyličoval, proč se tak stalo, odkud nepřátelství k Artovi pramení a proč právě dnes to propuklo. Cizinec pohaněl zemi a potupně se dotýkal víry. Také Bořita řekl, jakou zprávu přinesl a té největší věnoval rytíř pozornost. Vždyť Svatá Hora byla mu známa, až tam někdy honil a také se mu ona hora velice líbila.

Když se na všechno vyptal, obrátil se k Artovi a řekl: »Jenom na čas jsem tě najal, teď tě propouštím a můžeš hrad opustiti. Zbytek ujednaného žoldu vyplatím ti okamžitě.«

Takového rozsudku Art nečekal, zarazil se, zbledl, ale potom pohodil hlavou.

»Vyhledám si mocnějšího rytíře, který nenajímá zbrojnoše na několik dní.«

»Jak ti libo,« řekl Malovec, jemuž posud tanula na mysli ona tajemná světla na vrchu nad Příbramí. Propustil zbrojnoše a pospíchal k choti, aby i jí oznámil, co slyšel.

Art zatím zuřil na nádvoří, tupil Malovce a Čechy, vyhrožoval a nejráději by se ještě utkal s protivníky. Měl na ně připravenou dýku. Ale ti se mu vyhnuli, nechtíce s ním bojovati.

»Však o mně uslyšíte ještě,« vykřikoval, »a na mne budete dlouho pamatovati. Tohle jenom tak neskončí. Váš pán jest jako vy.«

Branný vystrčil zbrojnoše z hradu a prudce za ním zavřel. Každý byl rád, že ten kazimír odtud odešel a že nyní bude poněkud pokoj. A jeho vyhrůžky nikdo nebral vážně.

* * *

Jetřich Malovec vyjížděl na hony do lesů. Jindy svolával nadháněče, kteří by zvěř z doupat plašili, zastřelenou nosili; také bral s sebou smečky psů, teď jenom zavolal zbrojnoše Bořitu a Mazuru. Bylo znáti, že rytíř při tom někam chce vyjeti, že učiní někde návštěvu a jenom cestou bude loviti.

Už vsedali na koně, když Bořita ještě na nádvoří napomínal k ostražitosti.

»Také jsem zaslechl, že v lesích dosti nebezpečno, že se tu potulují jacísi lupiči, kteří už zastavili vozy kupecké a odvážíli se učiniti útok na osamělé tvrze.«

Ale Malovec jakoby neslyšel, vsedal na ryzku.

»Také v dědinách násilím vymáhají potraviny a ohrožují pastýře. U Březnice chtěli ovce odehnati,« vyličoval dále zbrojnoš.

»Zdá se mně, že se, Bořito, bojiš,« usmál se rytíř; »zůstaň tedy doma. Najde se pro tebe práce v čeledníku.«

»Všudy budu urozeného pána doprovázeti, ale radím k opatrnosti. O těch lupičích mnoho se vykládá.«

Tu i Mazura se připojil. »Málo nás a nemohli bychom čeliti většímu zástupu. Lid z dědin by nás rád doprovodil a byli bychom bezpečnější.«

»Zle je,« smál se Malovec, »když se i jindy statečný Mazura bojí nějakého lupiče.«

»Já a báti se? Nepamatuješ se, pane, kde jsme byli a co jsme prodělali? Od čeho mám ty jizvy na čele?«

Zbrojnoš už rytíře nepřemlouval, mrzel se, že mu byla bázlivost vyčtena. To se mu už dávno nestalo a každému by toho neodpustil.

Vyjeli z hradu a dali se do klusu. Malovec myslel na cíl cesty. Chtěl se podívat na onu horu, o níž tak mnozí mluví a kterou četní lidé navštěvují. Byl tu kdysi, ale nevěnoval tehdy hoře takové pozornosti. Více si všimal zvěře, kterou lovil. Teď však toužil až sem přijeti, a vyslechnouti, co se tu děje. Vyhledá i ty, kteří ona světla pozorovali a na všechno se jich poptá. Co si ho nutkalo, aby tak učinil a sem jel. Neodolal a vypravil se.

Zbrojnoši vzadu hovorem se bavili. Také vzpomněli na Artu a hádali, kde asi jest, neodjel-li do své domoviny, což by nejlépe učinil.

»Jedeme tudy dobře k městu Příbrami?« ptal se rytíř obrátiv se.

»Zcela správně,« odpovídal Bořita, který v těch místech mnohdy byl, neboť ho Malovec často za posla užíval.

Zbrojnoši věděli, kam pán jejich cílí a hádali, nechce-li se podívat na Svatou Horu, o níž se tolik mluví. Dal si od Bořity všechno o vrchu tom dvakrát vypravovati a novými zaspával ho otázkami.

Zatím jeli lesem a nedalo to rytíři a jeho společníkům, aby nehonili. Však přece stále se drželi cesty a daleko se neodchylovali. Pouštěli šípy po dravcích, do houštin se nevydávali. I medvěd jim přeběhnul přes cestu, ale propustili ho, když zmizel v husté porostlině.

Malovec se bral dál a dále ku předu, zřídka kde se na chvíli omeškáváje. Zbrojnoši následovali a někde i do klusu se dali.

Ve vysokém lese Bořita se málo omeškal, potom se dal do trysku a přímo k rytíři se pustil.

»Viděl jsem Artu, propuštěného zbrojnoše,« prohlašoval poněkud ustrašeně.

»Kde by se tu bral,« odvětil Malovec. »Ten dávno na některém hradě slouží nebo Čechy už opustil. Pro takového větroplacha lesy nejsou.«

I Mazura pochyboval, ale Bořita stál na svém. »Za stro- mem stál a nás pozoroval. Dobře jsem viděl, jak mu zajiskřilo oko a po lučisti sahal. Zlý úmysl měl, jako vůbec zlým člověkem byl. Potom se asi rozmyslil a do houštin utekl. I větve praskati jsem slyšel. Byl to on.«

»Stín lesní jsi viděl,« namítal Malovec. »Povídali jste o Artovi a zjevil se ti v duchu.«

Ale Bořita stál na svém.

»Vím, co jsem viděl, ale chcete-li, připouštím, že to pouze stín byl. Jenom abychom se ještě jednou s tím mužem nesetkali!«

Nemluvili o něm, ale mysleli naň. Mazura vrtěl hlavou a vousy si přikrcoval. Co by tu dělal zbrojnoš, jemuž nejmilejší byl bujný život, který nejvíce miloval turnaje, pitky a veselé společnosti?

Tato příhoda poněkud zastavila luky a když rytíř střelil po dravci, minul se. Přehodil lučisti přes rameno a jel dále.

»Kdy budeme na té hoře u Příbrami, o níž jsi vypravoval?« ptal se po chvíli Bořita.

»Za nedlouho, hned budeme stoupati do výše,« řekl zbrojnoš.

»A koho že tam ctí měšťeniné i obyvatelé okolních vesnic?« tázal se Malovec.

»Marii Pannu spomocnou.«

A zase jeli mlčky. Kolkolem panovalo mrtvé ticho. Lesními velikány sotva větérek pohyboval. Bližili se k místu, o němž se mnoho vypravovalo. Les zde řidnul, jenom menší porostlina se ukazovala.

Pojednou ozvalo se hvízdnutí. Bořita se zastavil a sou- druha na zvuk onen upozornil. Rytíř si toho nevšímal, jeho mysl byla obrácena jenom k posvátné hoře.

»Slyšel jsi?« řekl mladší zbrojnoš. »A opět!«

Mazura také naslouchal. Ale upokojil se pomyslením, že na blízku je město.

»Snad ptactvo hvízdá,« poznamenal.

»To je hlas lidský a v tuto dobu ani drozdi ani kosové nehvízdají.«

Mazura už chtěl upozorniti rytíře. Ten byl nějak nadšen a vystoupiv na vrchol, zvolal: »Tedy jsme na místě. Velmi krásný odtud rozhled.«

Všichni seskočili s koní. Bořita se bázlivě rozhlížel kolem.

»Podezřelé hlasy jsme zaslechli,« oznamoval zbrojnoš.

»Snad by se někdo až sem neodvážil?« děl Malovec; ale tu byli všichni tři náhle vyrušeni. Se všech stran hrnuli se k nim zakuklení muži se zbraní v ruce. Na první pohled bylo znáti, že nic dobrého nezamýšlejí, tvářili se jako zjevní lupiči.

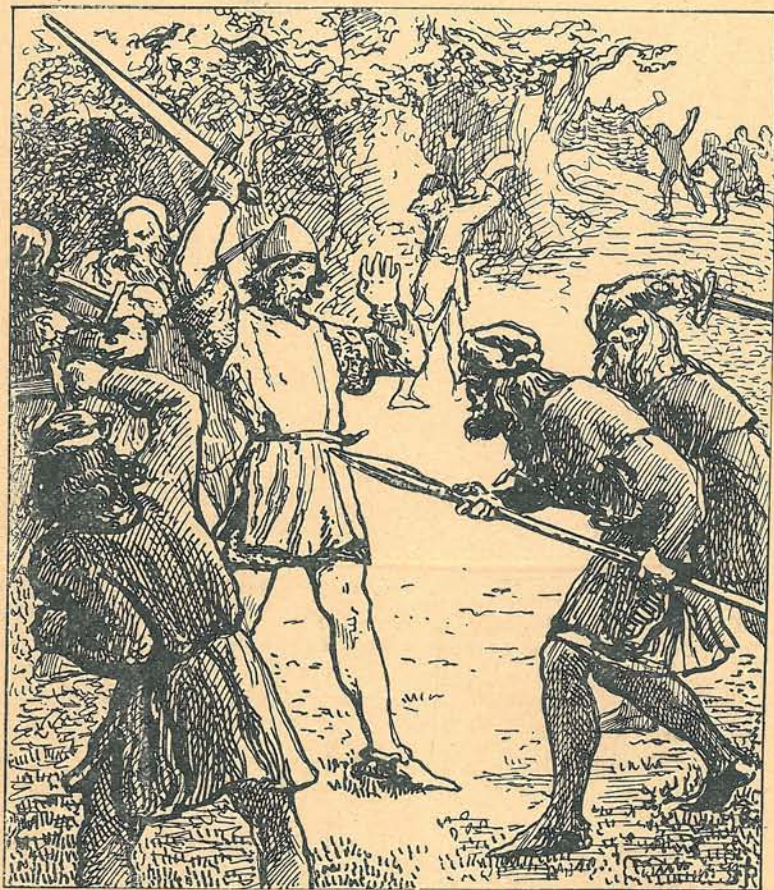
Vzadu se uškliboval Art raduje se, že den pomsty nadešel.

Rytíř hned tasil meč. Zbrojnoši následovali.

»Ceho si přejete?« zvolal na dotěravce.

»Brzo uvidíš. Rozluč se se světem,« odpověděl přední z lupičů. »Peněz dobrovolně nevydáš, proto musíš zahynouti i s těmi spomocníky.«

»Neopovažujte se ke mně přistoupiti, nebo vás naučíme!« volal přísně Malovec.

Ale lupiči nedbali, stahovali se újeji a už také meče drželi v rukou. Malovec poznal, že dovedou zbrani zacházeti a hned hádal, že to některý loupeživý rytíř se svoji čeledí, který takovým nečestným způsobem se živí, nebo jeho nepřítel, který vyhledával příležitost k pomstě.

Než v tuto dobu nebylo času k podobným úvahám, Malovec se zbrojnoši přiskočili k sobě, srazili se u mohutného dubu a chystali se k obraně. Lacino životy svoje dáti nemfnili.

Nastal boj dosti urputný, zvonily meče, dopadaly rány a Malovec třeba v menšině bojovníků dobře se držel. Lupičů bylo více než deset a Art jim vlastně pomáhal.

Tu Bořita si vzpomněl na loví trubku, ale nemohl se k ní dostat. Art zvláště na něj doléhal.

Rytíř Malovec byl uprostřed a nejvíce kmenem chráněn. Zápasil statečně a rozdával rány na všechny strany. Ale jak dlouho vytrvá? Posléze musí podlehnouti: Tu připamatoval si ovšem jenom jako mžikem všechno, co o této hoře slyšel, jak tady lidé docházejí ulevení ve svých strastech. A ke komu se utíkají? Koho vzývají? Matku Kristovu.

Jetřich Malovec v duchu učinil slib, bude-li zachráněn, vyvázne-li živ z tohoto nebezpečí, že na Svaté Hoře dá postaviti důstojnou kapli ke cti té, již by svoje vyváznutí připočítal, ke cti Marie Panny.

Ta myšlenka jako letem zavadila o duši jeho, oko jenom mžikem se pozvedlo k nebesům

Vedle stojící Bořita odrazil mocně svého protivníka, levicí chopil se trubky a zatroubil dlouhým táhlým hlasem.

A zase všichni bojovali. Jenom Art odvrlekl se stranou, byl tak raněn, že dále nemohl mávati mečem.

»Halo! Zde je hotová bitva!« zvolalo několik statných dřevorubců a hned se chápali silných obušků. »To se patří na takovém svatém místě?«

Lesáci dali se do lupičů a bili je, kde bili. Bylo jich asi osm a rány jejich dobře dopadaly.

Malovec a zbrojnoši se vzpružili vidouce takovou pomoc. Lupiči byli nuceni také se brániti před dřevorubci, kteří neznali žertu. Ihned pochopili, oč běží a kdo byl přepaden.

»Abyste si pamatovali, že máte poctivou práci se živiti, a ne loupežemi, aby vám zašla chuť s takovými úmysly sem přicházeti!«

Nepřátelé musili ustupovati a byli rádi, že se dostali odtud. Ale měli těžké rány a chytali se za hlavy. Až kukle ztráceli a meče jim z rukou padaly. Posléze se dali na útěk a odskočili do houštin.

»Tam si můžete rány zavázati a se hojiti«, řekli dřevorubci.

»Čím se vám odměním?« řekl Malovec k poctivým lidem.

»Nebojovali jsme za žold, a co bylo od nás učiněno, to bylo povinností naší jako katolických křesťanů,« odpovídali berouce opět svoje nástroje, aby poráželi kmeny.

»Zde rozdělte mezi sebe,« řekl Malovec a dal lesákům všechny peníze, které měl u sebe.

Zdráhali se podržeti je, ale posléze přece tak na mnohé nutkání učinili.

»Aj, tady nám jeden ještě zbyl a nějak nemůže za ostatními utíkat!«

»Art!« zvolal Bořita. »Což ta moje rána byla tak těžká, dokonce i smrtelná?«

Obstoupili zbrojnoše, a dřevorubci by mu hned ještě něco přidali.

»Sám jej budu souditi,« řekl Malovec; »nyní jiným lepším věcem musíme pozornost věnovati. Víte, co jsem slíbil, budeme-li zachráněni? Že na tomto místě postavím kapli ke cti té, která vnukla Bořitovi, aby pomoc volal a poslala nám tyto šlechtné muže. Ano na svůj náklad kapli onu postavím,« ujišťoval zcela opravdově.

Dřevorubci propukli v jásot.

»Celý kraj bude tě, urozený pane, velebiti, vykonáš-li tak záslužné dílo, ještě po mnohých letech budou na tebe všim dobrým vzpomínati.«

Malovec ponechal u raněného Arta zbrojnoše Mazuru a tomuto nařídil, aby užil lékařských vědomostí, nebohého obstaral, ale nepropouštěl. Sám odešel s Bořitou a dřevorubci, aby vyhlédl nejlepší místo pro budoucí svatostánek. Muži ti mu vysvětlovali, kde vídati světla noční dobou a vypravovali, co věděli o celé té příhodě.

»Tam, kde světla se ukázala, bude kaple a myslím, že na místě nejprůhodnější,« řekl rytíř a mečem do půdy zaryl naznačiv hned, kudy by hlavní zdi mohly býti vedeny. Jak pojal onen šlechtný úmysl, tak hned vyměřoval. Však měl zkušené rádce, kteří zde znali každý kámen, věděli o každém keři a horu stejně milovali. Mnoho tu porubali kmenů, spálili milířů a vykonali rozmanité lesní práce.

Pan Malovec zajel ještě do Příbrami a na krátko se pozdržev, vrátil se k domovu. Pro Arta najali koně a odváděli ho na Makovou. Cestou s ním ani rytíř nemluvil, jenom Mazura mu dělal kázání a Bořita ho střežil, aby neunikl. Byl sice povážlivě raněn, ale seděl na koni a snadno by se dostal do houštin.

Rytíř obíral se jiným plánem. Už viděl v duchu velebnou kapli, která bude vévoditi nad celým krajem, jejíž bání budou vyčnívati nad vrcholky stromů. A svatostánek stane se útočištěm mnohých. Když už nyní lid miluje Svatou Horu, přilne k ní potom mnohem více a s úctou i láskou bude hleděti k místu tomu.

Malovec byl rád, že dnešní cestu vykonal. Mohla sice smrti skončiti, ale stane se jako požehnáním, je příčinou zbožného úmyslu a učiněného slibu, který se stane brzo skutkem.

Teď mohla zvěř přebíhati, ptactvo nad hlavou poletovati, nikdo ani nesáhl po lučisti. Zbrojnoši opatrovali zajatce a mysl rytířova bloudila daleko v budoucnosti a ukájela se milým snem.

Po nebi pluly obláčky, les voněl, slabý větérek povíval a čtyři jezdci klusali po stezce.

»Jsi přece sketa!« řekl Mazura a na Arta vrhl zlostný pohled.

Zajatý zbrojnoš hleděl zpuště před sebe a ani neodpověděl. Bylo mu hořko v duši.

* * *

Mazura donesl vězni do věže chléb a džbán vody. Činil tak co den a vždycky jenom přibouchnul dvěře a na uvězněného se ani nepodíval. Věnoval-li mu přece někdy trochu pozornosti, jenom zahuboval.

»Zoičiti jsi nás chtěl, lupiče jsi proti nám poštvál, byl bys nás zahubil. Teď musíš úpěti v žaláři do nejdelší smrti. Buď rád, že tě nedal pan Jetřich hned na místě oběsiti. Ale znesvětil bys tu drahou půdu, na níž se kaple staví.«

»Na Svaté Hoře?« ptal se vězeň sedě v koutě temného vězení.

»Ano, tam na tom místě, kde jsi s lupiči proti nám vyrazil,« potvrzoval Mazura, který se dnes více rozhovořil a ve dveřích temnice stanul.

»Mnoho jsem se zde napřemýšlel a nauvažoval, posléze přicházím k náhledu, že bylo moje jednání špatné.«

»To dříve jsi měl uvážiti a nesesedl bys ve vězení.«

Mazura uzamknul dvěře a bruce odcházel. Tomu přiznání odsouzeného a uvězněného Arta ani nevěřil. Snad si chce zjednatí zmírnění trestu, rád by se dostal ze žaláře, kde teď sedí jako pták v pasti.

Ale následujícího dne Art zase zahajoval se žalářníkem rozmluvu. Povstal, přešel celou, až řetězy zařinčely. Mluvil pokorně.

»Rád bych pokání činil,« hned se zmiňoval, »aby se na mne v okolí tak s opovržením nevzpomínalo.«

»Kaj se ze hříchů svých, máš k tomu zde dosti příležitosti, modli se za viny svoje neustále.«

»Nemohl bys o mně u pána rozmluvu zavést?«

Mazura už byl z věže venku a svažtív čelo huboval cestou po schodech.

»Nejdříve by nás chtěl pobíti, nepříteli nás zradil a nyní by prosil o milost. Jenom ať úpí ve sklepení!«

Několik dnů zbrojnoš se v žaláři ani nemihnul, chléb hned za dvěře strčil a na žádnou otázku neodpověděl.

»Nemáš citu v srdci svém!« řekl jednou vězeň. »Nechci aby mně bylo uleveno, přál bych si však veřejné pokání učiniti. Prosím tě, ohlas mne u rytíře, že bych s ním rád mluvil.«

»Ten více prodlévá na Svaté Hoře než na Makové a má starosti se stavbou kaple,« odpověděl Mazura.

»A moje žádost také se týká onoho posvátného vrchu a na něm započatého stavění.«

Mazura se opět jenom utrhl, ale přece o tom přemýšlel a když se Malovec na Arta ptal, o jeho žádosti se zmínil. Rytíř se právě vrátil od Příbrami.

»Předved' ho do síně!« velel.

Za chvíli odváděl Mazura uvězněného v poutech. Všichni se vyběhli podívat na onen průvod. Artovi se lichotivých slov nedostalo.

»Prosil jsi prý o slyšení,« řekl rytíř úsečně. »Mluv!«

»Urozený pane, znám vinu svoji a svědčí jenom o tvé dobrotivosti, že posud žiji. Jiný na tvém místě by mně život nedaroval. Chci dělati pokání, ale nejenom ve vězení a v duši své, ale přede všemi lidmi a při těžké, namahavé práci.«

Malovec udiveně nadzvedl hlavu.

»Na vrchu nad Příbrami staví se kaple, bude tam třeba mnoho kamení a ten já chci na svých bedrách z lomů vynášeti. Aby se nezdálo, že chci přehnouti, dej mně ještě silnější okovy a dělníci ať dohlížejí na mne. Tím způsobem bych rád smyl vinu svoji.«

Nad tou řečí, pronášenou pokorným hlasem, vrtěl i Mazura bílou hlavou. Bylo by to možné?

Jetřich Malovec se jenom malou chvíli rozmýšlel. Viděl, že se Art změnil a že pobyt v žaláři mocně naň působil. Snad opravdu chce konati takové tuhé pokání. Proč by mu bránil a nečinnosti ve věži ho nechával?

»Mohu-li ti důvěřovati, že pokání tvoje opravdové? Kdybys pokoušel se o útek, obdrží každý z dělníků právo na místě smrti potrestati tebe.«

»Buď ubezpečen, urozený pane, že neuteku. Ani by to v tomhle stavu nebylo možno. A pracovati chci do úpadu. Však se přesvědčíš.«

»Svoluji, budeš odveden na Svatou Horu a tam ti práci moji lidé vykáží. Zítra vyjedeme.«

Tvář Artova se vyjasnila. Chtěl raději těžce konati dílo jakékoliv, než seděti v temnotách, kde mu svědomí veliké a trpké dělalo výčitky.

Mazura ještě nedůvěřoval úplně.

Příštího dne vyjel Malovec se zbrojnoši. Tito měli mezi sebou spoutaného Artu. Mnoho cestou nemluvili, zajatci také nikdo nelál a jemu nevyčítal. Rytíř myslil na stavbu uvažuje o některých věcech s kaplí nad Příbrami spojených. Zbrojnoši hlídali Artu, ale neměli příčiny k zakročení.

Šťastně dostali se na vrch, kde už pracovali dělníci. Jedni kopali základy, jiní vysekávali křoviny a kmeny a někteří vozili kámen z lomů. Práce ta byla nejobtížnější.

Malovec pozdravil dělníky, prohlédl práci a posléze řekl: »Přivádím vám pomocníka, statného muže, který také kus práce ulomí. Takových lidí zde třeba.«

Art hned seskočil s koně a nabízel svoje ruce k práci. Dělníci se ho ulekli, byli mezi nimi i dřevorubci a ti poznali

zrádce a útočníka. Také okovy jeho prosté a poctivé lidi ty zastrašily.

»Nebojte se mne,« řekl Art, »vizte ve mně kajcníka, který chce odčiniti vinu právě na tom místě, kde ji učinil. Nikomu neublížím, ale každému chci býti nápomocen.«

Rytíř dosvědčil ta slova.

Art šel rovně do lomů, uchopil notný kámen, naložil na bedra a nesl do kopce na staveniště. Až se mu podivili, jakou má sílu a že chce tímto způsobem smýti se sebe vinu.

Malovec poručil, co se má dělati, poradil, zase stavbou se potěšil a odjížděl jenom s Bořitou na Makovou. Mazura měl zde aspoň na čas zůstat, aby dával pozor na Arta a v nepřítomnosti pánově řídil stavbu. Také by se rád chápal práce, ale už byl stár a uměl jenom zacházeti mečem. Obveseloval dělníky tím, že jim vypravoval o svém životě, kde bojoval i kde nějaké poutnické místo navštívil.

Art pracoval pilně, jednak nosil kámen, jednak tento lámal a nakládal na vozy. Nikdo ho nenutil, ještě zbraňovati mu musili, aby se neschvátil. Když doprovázel povoz, měl notný kámen na ramenou. Byl málomluvný, často se modlil a s večerem usednuv na kameně klonil hlavu.

Mazurovi ani nebylo třeba tak bedlivě opatrovati vězně, nepomýšlel na útek, nežádal, aby byl okovů zbaven, byl spokojen a jenom ho ještě trápilo, že se tak špatně zachoval oproti svému dobrodinci. Každému o své vině povídal i rozhlašoval, proč se ta kaple staví, že tak rytíř Malovec slíbil Marii Panně, když on ukládal mu o život a s lupiči se spojil, ano i dříve zemi českou tupil a křesťanské víře se posmíval. Tak žaloval sám na sebe před lidmi.

Nebyla kaple na Svaté Hoře rozměrů rozsáhlých, ale přece stavělo se celé léto a bývalý zbrojnoš Art stále konal nejtěžší práce. Už i Mazura odjížděl na Makovou, jeho ochrany nebylo třeba. I pouta Artovi sundali, aby se mu lépe chodilo. Pracovníci přijali ho mezi sebe. Vyžadoval pouze chléb a vodu, jako v žaláři, platu za práci nebral.

Ani dřevorubci jim nepohrdali.

Tak pokračovala stavba vůčihledě. I poutníci se dostavovali radující se, že na oblíbeném místě bude svatyně. Tato posléze dobudována a posvěcena.

Ke slavnosti sešlo se hodně lidí. Plebán přivedl sem z Příbrami značný průvod ctitelů Marianských.

Velmi mnozí povšimli si mezi pracovníky statného muže, který železné okovy v rukou držel. Nebyl jimi spoután, ale pozvedal je, když plebán v řeči posluchačům připomínal původ kaple i slib rytíře Jetřicha Malovce, který na tomto místě na přímluvu sv. Panny byl zachráněn. Kazatel šetrně dotýkal se příhody té, ale zbrojnoš sám na sebe poukazoval.

Nikdo mu nelál, nevyčítal, patřili naň útrpně a odpouštěli mu, neboť už slyšeli o pokání jeho.

Také Malovcova rodina byla přítomna a oba zbrojnoši stáli za pánem svým.

Rytíř posléze přistoupil k Artovi a řekl mu:

»Máš i ode mne odpuštěno, když jsi dávno se s Bohem smířil. Jsi volným a můžeš kamkoliv odejít.«

»Díky nejsrdečnější!« odpověděl zbrojnoš a Malovcovi libal lem šatu jeho.

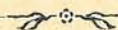
»Děkuj spolu té, již jsme tuto kapli postavili a kde spočívá i pot námahy tvé.«

Lid se rozjásal nad skutkem tím a každý chválil šlechtetnost i dobročinnost rytířovu.

Tak slavně zakončil památný den na Svaté Hoře, kdy poprvé zde zazněl hlas zvonku a lid se tu klaněl Pánu v oběti nejdražší — — —

Ve století XIV. dal tuto kapli opravit arcibiskup Arnošt z Pardubic a Příbramané sem donesli sošku Panny Marie z kostela městského sv. Jana. Když svatyně pro množství poutníků nestačila a pomýšlelo se na veliký kostel, nebyla rozbourána pro svoji památku, ale rozšiřována rozličnými kaplemi, jež stavěli dobrodincové následující zbožného Malovce.

Tak pomalu vznikal Mariánský hrad na posvátné půdě s mnohými kaplemi, oltáři, se čtyřmi branami, horními a dolními ambity, bytem pro strážce Svaté Hory, devíti věžemi a vším tím, co je zde ctitelům Marie Panny milé a drahé.

V lesích Příbramských.

Březnický měšťenin Ondřej Bohutinský se často divně rozhovořil, až postrach u posluchačů způsobil. Bylo to na počátku vlády Ferdinanda III., krále českého a uherského, kdy zuřila tak zvaná třicetiletá válka a lid nevycházel z úzkostí. Tu každý zoldněř, každé poplašné slovo stačilo, aby se ozval nářek a nastal i útěk před nepřítelem.

»Slyšíte sousedé? Zase v Čechách zle, opět máme zde metlu, která šlehá až do kostí. Jako hladoví vlci nás ovce obklíčují se všech stran.«

Bohutinský byl šedesátník, ale dle podoby každý by mu mnohem více hádal, poněvadž tehdy vedle let i veliké strasti lidi svíraly. A Bohutinského stihlo neštěstí kolikeré. Ve válkách přišel o valnou část svého jmění, dva syny ztratil a také žena předčasně ho na onen svět opustila. Zdálo se, že i o rozum někdy přichází a zcestně mluví. Býval vůdcem svatohorských poutníků, ale teď také jakoby zapomínal. Nejraději v bibli četl a v knize té upokojení hledal. Odtud osvojil si příklady a průpovědi, jichž potom v řeči užíval.

A počal-li mluvit, hned se kolem něho mnozí skupili, neboť vždycky věděl něco nového.

»Kam se podějeme? Pro koho osíváme role? Aby nám všechno za zelena spásli a rozdupali koně našich nepřátel. Proč provozujeme řemesla, pro koho vyděláváme? Aby o poslední groš vojsko nás připravilo. Na Ferdinandovo dáti musíme, cizinci si vezmou násilně.«

»Z duše nám mluvíš,« přisvědčovali měšťeniné. »Kdo nyní hospodaří v zemi?«

»Švédi prý už Prahy dobývají, jejich generál Königsmark do hlavního města dostati se usiluje. Nedej Bože, aby se mu to podařilo! Potom by seděl jako v týlu celé země a nesnadno bychom ho vypudili. Ani jsme netušili, co se děje na západě i na severu Čech. Nás ta rána čeká a také nemine. Dovedeme-li se ubrániti?«

Řeč Bohutinského účinkovala jako studená sprcha, jako dýka přiložená k hrdlu.

»Na západě švédský generál Gustav Wrangel dobyl Chebu, královští se utekli a opevnili v Plzni. Teď tam stojí proti sobě a měří svoje síly. Kdo vytrvá? Kdo podlehne? Mimo to se Švédi rozjeli po Čechách a zuří jako rány egyptské. Kam vpadnou, tam všechno vyplněno. Kam se vrhnou, tam se ozývá nářek týraného lidu. Ještě blaze těm, kteří utekou v čas a ukryjí se. Za Švédy jenom spousta, požáry, pláč. Po Švédech sedm roků zůstane poušť.«

Bohutinský dal se do nářku a tu už užíval biblických srovnání s národem vyvoleným v rozličných zajetích a jiných bédách. A na konec dokládal prorocky, jak v tehdejších dobách obyčejem bylo:

»Nepozorujete, sousedé, že se blíží soud, poslední soud? Jenom ještě schází padání hvězd, zatmění slunce a měsíce. Soužení už máme velmi značné. Co nám zbývá, než abychom se vzmužili, abychom se bránili, ale také na hlavu sypali popel, oděli se v zíní a dělali pokání.«

Bohutinský zatřásl bílou hlavou, až se mu vrkoče dlouhých vlasů rozvlnily po hrdle a i do obličeje se svezly. Také vztáhl dlouhé upracované ruce, tvář nabyla velebného vzhledu, oko jiskřilo a na prsou zazářil kříž, jež nosil od té doby, kdy poprvé přivedl veliký průvod na Svatou Horu a stal se vůdcem zbožných poutníků z města Březnice a širého okolí.

»Kam se podějeme? Už ani na tu pouť jsme se nemohli bezpečně vypravit, abychom cestou strachem neumírali, že nám hoří krov, ničí majetek, že nás přepadnou a pobijí dříve, než se na Svatou Horu dostaneme. Ve své zemi jsme jako psanci, jako vydědění.«

»Tatičku, pojd' domů, už je pozdě na noc.«

Bohutinského zatahalo za halenu asi osmnáctileté děvče vysokého vzrůstu, ladné tváře a očí pomněnkových. Nevinnost zářila dívce z obličeje. Teď jenom se pláštíkem zakryla a pro otce doskočila. Věděla, že opět naň přišly divné myšlenky, že sousedům vykládá na náměstí. Měla starost o něj.

»Dobře máš, Oldřiško, připozdilo se, a já se tu rozmluvím jako na besedě. A Švédy snad máme nedaleko. Opustil jsem tě a všude krouží tolik dravců. Jsi hodná, že jsi pro mne přišla.«

Otec pohladil dceru po jemné tváři.

»Jak jsem povídal,« obrátil se ještě k sousedům, »varujte se a hlídejte příbytky svoje jako před vlky a nevěřte také klamným prorokům, jichž bude plno před soudem. A takoví lidé Švédy vedou do Čech. Než o tom jindy. Marně bych se opět rozčiloval.«

Bohutinský mávnul rukou, jakoby zaplašiti chtěl nemilé myšlenky, které mu jako chmury usedaly na rozum.

»Pojď, dítě, pojd', už se svečeřelo. Ani jsem toho nepozoroval. Nejdříve jsem chtěl sousedy varovati. Na tebe jsem zapomněl, že vyhlížíš otce celé odpoledne.«

Bohutinský vzal dceru za ruku jako dítě a odváděl ze skupiny březnických sousedů. Byla jeho jedinou radostí, už nikoho neměl. Mnoho se o ni staral, ji poučoval, od ní předčítati si v bibli dával, co rok na Svatou Horu ji vodil a zde prosil, aby s ním byla zachována. V mladistvém věku velice stonala, i nyní nebyla nejsilnější. Teď za války nad ní zvláště bděl a k vůli ní ani obvyklé pouti nekonal.

Bydleli spolu v domku už na kraji města. Před stavením byla zahrádka jeden květ. Tady sedávali po práci pod jasmínovým keřem, zde vzpomínali na zemřelé, které válka zahladila.

Bohutinský hleděl si zahrady, domek i vínem osázel a hradbu břečťanem ovinul. Měl tu pěkné stromy ovocné, ale před pomkem stál vysoký topol, který prý děd sázel. Několikrát do něho blesk udeřil, byl sražen a rýhami poset. Hospodář ho nazýval »prstem Božím.«

Otec šel s dcerou přímo do zahrádky, odkud vanula příjemná vůně Bohutinský usedl pod keřem, složil ruce pod hlavu a uvažoval. Vždycky se mu mihly pod očima postavy statných synů, kteří tak rádi v této zahradě chodili a také jakoby se mu zjevila tvář ženy Apolény, která se utrápila nad smrtí dítěte. Tak hodnou chvíli setrval, než se probral a pozornost dceři věnoval. Ta ještě roznášela vodu a kropila zvadlé byliny.

»Nevím, nevím, jak dlouho bude zde všechno takhle v pořádku. Nepamatuješ, co ti udělali nepřátelé na jaře? Pustili sem koně a ti zničili záhony se sazenicemi. A Švédi si budou počínati ještě hůře. Ti zničí každý květ. I ty měj se na pozor!«

»Tatičku, mám ještě tebe.«

Oldřiška se přitulila k otci co nejúžeji. Už byla s prací úplně hotova.

»Budeme-li se moci ubrániti? Nezahyneme-li s celou touto krásnou ale těžce zkoušenou zemí?«

Takové myšlenky kroužily hlavou starochovou a tlačily ještě více, když mdlé oči spočinuly na ladné postavě milované dcery.

* * *

Po březnickém náměstí klusal jezdec, jel rychle, až mu hermelínový pláštěk odletoval. Ozbrojen byl od hlavy až k patě a při boku se mu houpa! notný meč.

Obyvatelé vystrkovali hlavy okny a dveřmi, aby seznali, kdo to jede? Jednoho jezdce se nebáli, ale kdo ví, nejede-li za ním celá setnina? Ale někteří přece zavírali dvěře, neboť každý žoldněr měl do sebe cosi děsného.

»Císařský!« letělo od úst k ústům. Ten nebyl tak škodlivý, ale i domácí vojsko dovedlo sužovati, spíží vymáhati a užívalo násilí.

Jezdec stanul u posledního domku, seskočil a koně uvázal u topolu. Potom prudce zabušil na dvéře.

»Oldřiško, skryj se do komory, zahraď se, už tu máme Švédy!« volal úzkostlivě Bohutinský, který jeoum zahlédl helmici a brnění.

Dívka hned nevěděla, co počíti, tak byla překvapena. Sháněla se po některých cenných předmětech, aby je vzala s sebou do úkrytu.

Jezdec byl netrpělivý. Když marně bušil do dveří, přistoupil k oknu a zde rovněž dožadoval se vpuštění dovnitř.

»Což mne už neznají v Březnici! Tak jsem se změnil za tu dobu? Bojí se mne,« zahovořil smutně.

»Bohuš!« vykřikla Oldřiška a nedbajíc zdržování a varování otcova běžela otevřít.

»Tedy jsi mne přece poznala? Buďte zde zdrávi přátelé! Neodolal jsem, abych se nezastavil a na vás se nepodíval,« řekl na prahu asi pětadvacetiletý muž, silný a svalovitý, teď uprášený a v tváři přímo černý. Jenom oči se mu leskly a dle těch ho Oldřiška poznávala.

»Kypta!« zvolal hospodář a přichozímu podával ruku.

»Jak se vám zde vede, moji drazí?«

»Jak by se nám mohlo dobře dařiti za těchto poměrů? Co už tady vojska prošlo a nikdo nešetří, nikdo neživí, ať přítel nebo nepřítel. A jak tobě se vede?«

»Jako žoldněří, jemuž za bídný žold meč nad hlavou hrozí. Kdyby mně nebylo líto země a nebohých obyvatelů, jež chrániti musíme, dávno bych zahodil meč a brnění svlékl. Ale teď nejhůře. Že jsou Švédi v Čechách, snad víte, ale nebude vám posud známo, že nepřítel opanoval už Malou Stranu a jenom Vltava dělí ho od Prahy.«

»Jakže? Už i střed země, naše Praha z části v moci Švédů?« zabědoval Bohutinský. »Neříkám, že se to v Čechách blíží ke dnům posledním? A potom se domnívají někteří, že blouzním, že to není v mé hlavě úplně v pořádku —«

»Kam jedeš?« ptala se Oldřiška, která s jinocha ani oči nespustila. »Snad už zůstaneš v Březnici?«

Vojín zavrtěl hlavou.

»Posud není po válce, ještě čeká mnoho práce, mnoho bojů, než Švédy vypudíme. Byl bych špatným žoldněřem, kdybych předčasně skládal zbraň.«

»A jak jsi se, Bohuši, pojednou octnul v našem městě?« ptal se hospodář, který seděl naproti Kyptovi a mnoho od něho zvědět hleděl.

»Jedu s poselstvím do jižních Čech a zastavil jsem se zde na okamžik. Já i kůň potřebujeme odpočinku. Také jsem vás chtěl vidět. Císařští jsou v Plzni, aby aspoň baštu ubránili.

Také v Praze na Starém městě posádka posud se drží a měšťané ji pomáhají. Nejhorší je to, že se Švédů přidržují a jim vůdci i pomocníky jsou mnozí Češi, kteří je vedou cestami nejkratšími a ukazují místa nejslabší, kudy se potom nepřítel snadno dostane do měst a hradů —«

Bohutinský vyskočil podrážděně.

»Co diš? Že Češi mezi nepřitelem? To není ani možné! Kdo by se tak zpronevěřil?«

Kypta smutně kýval hlavou.

»Jsou to oni vydědenci, které císař pro víru a nesnášlivost z Čech a Moravy vypudil. Vždyť k vůli nim Švédi sem jdou, aby své chráněnce uvedli do země a usadili na místa nejlepší. Tu záminku si vzali při vpádu do země. Vystěhovalci jsou v jejich řadách.«

»A snad spolu pálí, ničí, ubíjí?« řekl Bohutinský s největší trpkostí.

»Mnoho si neodevzdají od svých ochránců. Mstí se katolíkům, vypuzují je nyní z měst a dědin,« přisvědčil vojin.

»Potom že se neblíží soudný den? Vždyť takhle otec povstává proti synu, syn proti otci, bratr proti bratru, Čech proti Čechu . . .«

Venku netrpělivě hrabal kůň kopytem v tvrdé půdě, až to bylo v jizbě slyšeti.

Oldřiška odskočila, aby mu dala obroku a napojila. Statný oř vesele zarehtal.

»Tedy část Prahy v rukou Švédů,« po chvíli se ozval opět Bohutinský, aby navázal další rozmluvu.

»Ano; Hradčan a Malé strany Švédi dobyli zradou a úskokem,« vyličoval žoldněř. »Jakýsi cizák, Arnošt Ottovalský, ukázal cestu Königsmarkovi po lešení za klášterem Kapucinským a sám se svým oddílem otevřel Strahovskou bránu. Teď se zle hospodaří na levém břehu řeky Vltavy. Dá se mysliti, jak si tam Švédi počínají.«

Bohutinský přisvědčil.

Oldřiška vešla do jizby a přinesla chléb se solí. Obě postavila na stole a usadla na lavici nedaleko otce. A zase na oba muže upřeně hleděla. Kypta vypravoval, ani ho nevyzvala, aby pojedl. Byl v proudu řeči.

»Zle se vede chrámům a domům, co Švédi už nemohou pobrat, zkazí nadobro. Viděli jsme taková od nich spustošená města. Žel povídati. Jakoby to ani nebyli křesťané, jakoby neměli duše v těle. Jim není nic svato. Stříbrný kalich by knězi z ruky vyrvali při bohoslužbě. Kéž neseznáte jejich zde hrabivosti a zuřivosti!«

Nyní teprve Bohuš pojedl kousek chleba. Také se díval oknem na slunce, aby seznal, čas-li k odjezdu. Dlouho se zdržovati nesmí.

»Tedy můžeme býti připraveni na to nejhorší?« řekl Bohutinský.

Vojín přisvědčil.

»Vám nezbyvá nic jiného, než útek, než úkryt. Neubránili byste se. Obratě se do lesů a tam vyčkejte. Ale hned nevycházejte, aby vás nevyhládali.«

Bohutinský povstal a napřimil se.

»A ještě něco nám zůstává, modlitba k Bohu, prosba k nebesům, ochrana svatohorské Bohorodičky.«

Obličej starochův zazářil, oči zasvítily a celá postava jakoby byla ozářena.

»Učiňte tak, modlete se za vlasť, za sebe i za nás,« přisvědčoval Kypta, »modlete se za zdar našich zbraní, za pokoj a mír v zemi tak těžce zkoušené.«

Bohuš také povstal a na hlavu kladl helmici na znamení, že musí odtud odejít za svým povoláním.

»Tak bojuj statečně a ochraňuj zemi,« připomínal Bohutinský. »Bůh tě doprovázej na cestách.«

Muži se rozloučili a Oldřiška doprovázela žoldnéře až na zápraží. Opět zarehtal vraník a nohou zahrabal.

»Oldřiško, kdy se splní přání naše a budeš mou?« ptal se mladý vojin známé dívky.

Dcera Bohutinského se začervenala jako polní mák.

»Až slunko míru vzejde, až pokoj bude v zemi, abychom mohli v pokoji žít,« řekla dívka sotva slyšitelným hlasem.

»Aby se tak stalo co nejdříve, pros Boha a svatou Pannu co nejvroucněji,« vece mladý muž srdečně.

»Ty pak na sebe dej pozor, abys neukončil život předčasně pod ranou nepřátelskou,« připomínala dívka starostlivě.

»I na mne pamatuj na modlitbách a tatíčka svého opatruj co nejbedlivěji. Příliš k srdci si béře strasti nynější doby a celé země.«

Kypta už seděl na koni a dívce podával pravici.

»Buď s Bohem, Oldřiško!«

»Na shledanou, Bohuši!«

Po tvrdé půdě cválal jezdec městem. Ohledl se ještě po domku zastíněném revovím a kynul dívčině, která upírala za ním hluboké oči pomněnkové.

A měšténině už věděli, že to není ani nepřítel, ani vojin, hledající spíží pro vojsko, ale že je to rodák březnický a snou-Bohutinského jediné dcery.

* * *

A zase Bohutinský se objevil na náměstí a hned měl kolem sebe plno sousedů, kteří toužili něco nového zvědět.

»Slyšte, lidé, že prý je slabá moc lidská na vypuzení Švédů ze země, že se musíme ohlížeti po moci vyšší a důkladnější. Ani jsme hned na to nepřišli.«

»Však si Ferdinand zjedná statečného spojence proti Švédům, uvidí-li, že sám nepořídí,« odpovídali sousedé dobrosrdečně.

»Toho mocného spojence musíme všichni volati, všichni prositi, aby se k nám naklonil, našemu vojsku pomáhal, nás chránil a celou zemi vytrhl z rukou nepřátelských,« pokračoval Bohutinský.

»A kdo že spojencem tím?« tázali se někteří netrpělivě.

»Ještě nechápete, ještě nerozumíte? Posud jste nepochopili, že tím ochrancem a osvoboditelem jenom nebes Pán, který bojoval za národ vyvolený, který poslal anděly na ochranu Judy Makabejského?«

Nikdo neodpovídal, všichni skláněli hluboce hlavy a rozjímali. Kterak by mohli zapomenouti, ale hned se nedomyslili.

»Víte, sousedé, že část Prahy už v rukou Švédů, té Prahy, kde sídlili čeští králové, kde v chrámech jsou uloženy ostatky našich patronů, té nám všem milé a drahé Prahy, kam putujeme jako na místo posvátné?«

Měšténině mocně sebou pohnuli a se sdělili.

»Královské Hradčany s chrámem sv. Víta že opanovali Švédi? Běda památkám našim!«

Bohutinský zatřásl hlavou, až se mu zase vlasy svezly na ramena.

»Běda, třikrát běda!« volal přímo žalostivě a po chvíli pokračoval: »Hradčany jsou vzaty, Malá strana opanována. Co se tam nyní děje? Snad už hoří královský hrad, vypleněn svatostánek, vyloupeny hroby, v nichž knížata a králové dřímali klidný sen, znesvěceny ostatky kněžny Ludmily, vévody Václava, biskupa Vojtěcha a jiných světců, poskvrněna půda, kterou jsme libali jako posvátnou...«

Měšténině březničtí při těch slovech až zaslzeli.

»Nářkem a žalem si nepomůžeme z této tísně, tu nutno jednati. Kdo je schopen nositi zbraň, kdo má dosti síly a odvahy, vzchop se, opásej se mečem, chraň svoji domovinu a vytrhni proti nepříteli. Ohrožená země takových obranců potřebuje co nejvíce. — Kdo však není tak silný a statečný, komu stáří bedra snížila, aspoň se s námi modli, aspoň s námi putuj na známou vám Svatou Horu nad Příbramí.«

Sousedé hned se přihlašovali. Jedni chtěli mečem obraňovati město, jiní se chystali, že budou následovati Kyptu a pojedou za hlavním vojem; jiní posléze chtěli putovati na oblíbené místo, kde už za mnohou milost prosivali. Mezi posluchači nastal šum, slova Bohutinského účinkovala.

»Tedy zítra ráno, jakmile slunce na východě se ukáže, shromážděte se zde na náměstí, odepněte korouhve červené i bílé, vezměte kříž s novým věncem, přiveďte družice k sochám a přijďte v počtu co největším. Budeme prositi, poklekne na posvátné půdě, zapějeme zbožnou píseň k Matce Páně. Přimluví se za nás, bude orodovati za český národ, vždyť jest

pomocníci křesťanů, potěšením zarmoucených. Přijďte, sousedé, při svítání?»

»Přijdeme zcela jistě; spoléhej na nás, ze nebudeš sám. Ještě Příbram takového průvodu neviděla.«

»A nyní se rozejdeme, abychom se připravili na cestu a spánkem se posilnili. Bůh budiž s vámi!«

Bohutinský šel rovněž do svého domku, kde zastihl dceru na zápraží. Stála na tom místě, kde před nedávnem se loučila s mladým vojínem. Ještě hleděla do dálky, ač byla přesvědčena, že ho neuvidí. Byl už daleko a nad krajem se skláněl večer.

Oldřiška myslila na Kyptu, ježž znala od mladosti, s nímž se kdysi škádli, kterého si později oblíbila, že by ji bez něho byl život smutný a nevlidný. Pocházel ze sousedství, býval soudruhem synů Bohutinského, často s nimi přicházel sem na zahradu. Bavili se tu vespolek a čas jim pěkně ubíhal.

Ale válečné strasti příliš zhoubně zasáhly do obou rodin. Také Bohuš osířel, otec jeho utkal se s vojskem, když toto sahalo mu neoprávněně na majetek. Byl raněn, chřádnul a zemřel. Manželka byla vždycky slabá a churavá, brzo následovala muže na hřbitov.

Veliká to byla rána pro jinocha, dlouho se potácel jako smyslů zbavený a posléze, když se verbovalo k vojsku, dal se za žoldnéře doufaje, že ve vřavě válečné a v cizině spíše zapomene.

Tehdy už sliboval Bohutinskému, že se stane synem jeho a prosil, aby mu byla zachována ruka milované Oldřišky. Soused Bohuše miloval a rád svoloval.

»Až se navrátíš, až rodnou zemi obráníš, přijď a já vložím ruku dceřinu do tvé pravice. Doufám, že se nám ani jako žoldnéř nespronevěříš a vždycky poctivcem zůstaneš.«

Kypta se chtěl zavázati přísahou.

»Neslibuj, ale splň. Oldřiška bude na tebe čekat a já se postarám, aby zůstala hodnou obrance vlasti.«

Tak Bohuš odejel a ukázal se teprve, když pospíchal od Plzně s poselstvím a cesta ho vedla kolem rodiště. Tehdy už byl desátníkem a vyznamenal prý se už v boji. Šla o něm chvalná pověst a Oldřiška byla hrda na svého snoubence.

Dívka posud myslila na jinocha, který se tu jako v letu zjevil a zase se ztratil. Až se ulekla, když ji z toho sladkého snění probudil hlas otcův.

»Uchystej všechno na pouť. Ráno vyjdeme na Svatou Horu. Budeš mne doprovázeti.«

»A že jsi se, otče, pojednou rozhodnul?« děla Oldřiška, čelo přetřásajíc rukou.

»Vždyť nás i Bohuš vybízel, abychom se k vyšší moci utíkali, abychom se modlili. Proto půjdeme časně ráno a navštívíme poutnické místo.«

Dívka poskočila, aby se připravila. Ráda půjde a otce doprovází.

A v Březnici přípravy konali velmi mnozí. Odtud od pradávna na Svatou Horu přicházely velké průvody.

Ráno se náměstí hemžilo lidem. Kdo mohl, vypravil se na pouť. I děti se stavěly ku předu a družic byla řada. V městě zůstali churaví a ti, jichž bylo úkolem ochraňovati příbytky.

Bohutinský s dcerou stavěl se doprostřed. Oldřiška otce podpírala. Také mu nesla potravu. Vůdce měl v ruce svazek písní a modliteb, v ruce držel hůl s vyřezaným křížem. Na plášti, na prsou trpytil se mu kříž postříbřený, odměna za procesí, jež přivedl. Šel vážně, zvedal hlavu, jakoby počítal účastníky.

Oldřiška podobala se mladé bříze, ozlacené paprsky slunečními. Líc měla zbarvenou do nachova, vlasy rozpuštěné, šat bělavý. Až se mnohý poutník po ní ohlédl a ji pozdravil. Byla dobrou zpěvačkou a také v tom ohledu otci konala platné služby. Hlas její nesl se vysoko a pronikal celým zástupem.

Bohutinský otevřel kancionál a předříkával modlitby i písně. Zvony zahlaholily a průvod se bral k Svaté Hoře známými a dávno ušlapanými cestami.

Po každé písní opakovali poutníci třikrát:

»Abys králům a knížatům křesťanským pokoj a svornost dāti ráčil...«

Cestou přidávali se k nim lidé, kteří se rádi připojovali k březnickému průvodu, ježž vedl Bohutinský. Ten v každé dědině se zastavoval a volal, za jakým účelem se tato pouť koná, aby Bůh chránil zemi, aby Čechy zbaveny byly nepřitele a mír se vrátil pod krovy. I tu účinkovala slova jeho. Počet korouhví se množil, i soch na nosítkách přibývalo a družic bylo k nespočtení.

A vzduchem vlnila se píseň Mariánská.

Češi za válek hojně vyhledávali místa poutnická, zde zakopávali poklady svoje, tady vzdychali a vroucí modlitby vysílali k nebesům.

* * *

Pověst o svereposti a hrabivosti Švédů letěla bleskem po zemi. I na Svatou Horu se dostala a poklad odtud na rychlo odvezen do Prahy.

Už nadešel večer, když se hlásil ke strážci svatohorské Bohorodičky muž pláštěm zahalený. Že s ním musí co nejdříve mluvit a nelze do rána odkládati. Byl to Zikmund Měsíček, vážený měšťán z Příbrami, častý host na sousední nevyšoké hoře.

Tehdy byl tu strážcem mnich Jan, který poutníkům v duchovních potřebách posluhoval. Ten byl oddán celou duší posvátné hoře a její slávu rozšiřoval, jak mohl.

Mnich uvítal měšťánina co nejsrdečněji, ale také hned tváří svojí jevil udivení nad neočekávanou pozdní návštěvou.

»Je ti známo, důstojný pane, jaké nebezpečí hrozí i krajině naší? Pravda, neobíráš se světskými záležitostmi, ale snad přece jsi slyšel, že Švédi dobývají Prahy a rozlévají se po Čechách jako povodeň. I sem přitrhnu co nevidět.«

»Jsme v rukou Páně a svatohorské Bohorodičky,« řekl mnich, nabídnuv hosti stoličce.

»Vniknou-li Švédi k nám, jak se dá zcela určitě předpokládati, ani Svaté Hory neušetří a milostné soše jistě by učinili tolik, co mnohým chrámům a oltářům.«

»Nedej Bože!« zvolal mnich ulekaně. »Jsem tu strážcem a dovedu i mečem zacházeti.«

»Marná byla by tvoje obrana, neuchránil bys ani svého života, ani nám všem milé sošky. Tuto musíme v čas odstraniti a na bezpečné místo uložit.«

Mnich Jan sklonil hlavu.

»Tak daleko to v Čechách došlo, i sochy světců jsou v nebezpečí před těmi surovci!«

»Svůj dům nabízím, tam skrýš mám tajnou, ale ani té nedůvěřuji. Sochu bude nutno zanést dále, nejlépe do hlubokých lesů, kam se nepřítel neodváží, kde by marně hledal.«

»Učiníme tak — «

»A to hned, dokud není pozdě. U mně se nic soše nestane, ručím za ni hlavou svojí. Čeleď už je zpravena o tom, jaký poklad bude pod mým krovem. Ani toho nejsem hoden.«

»Díky za upozornění a radu. Mám radost, že jiným svatohorská Bohorodička na srdci leží a jí se snaží ochraňovati.«

Mnich s měštěním, který pocházel z urozeného rodu, vešli do kaple, zde rozzáli svíce a přistoupili k oltáři. Světlo ozářilo svatyni, obrazy na stěnách i sošky na podstavci.

Oba muži nejdříve vykonali krátkou modlitbu, potom pan Zikmund svítil a mnich sundal sošku, kterou nejdříve uctivě políbil.

»I ty musíš se ustraniti před nepřítelem?« rozmlouval při té práci. »I ty, památko z dob otce vlasti Karla IV., i ty, dare Arnošta z Pardubic, musíš se skrývati před hrabivostí lidskou? Co se k tobě lidé naputovali, kolika svízeli a starostí tady se zbavili, jak tě ctili, a teď jdeš do úkrytu, aby se ti nedostalo pohany, abys nebyla zničena mstivou rukou.«

Měsíček šel napřed a mnich zaháliv sošku pláštěm, následoval. Oba byli dojati. Tak se stěhovala milostná socha potřeť ze Svaté Hory. Poprvé před bitvou na Bílé Hoře zbožný měštěnin příbramský Pavel Kloboučník ji schoval ve svém domě a tajně ji ukrýval po dva roky, až nebezpečí minulo. Potom vojsko císařské, které v Příbrami posádkou leželo, v kapli zuřilo, mnohé předměty spálilo, ale socha byla ušetřena. Za Banéra, který do Čech poprvé Švédy přivedl, poustevník svatohorský Jan Havránek z Kuten Hor sochu na bezpečném místě do země zakopal, ostatní cenné věci mezi lidmi uschoval a sám utekl

až k Nepomuku. Když vojsko odtáhlo, zase sochu vyhrabal a na oltář postavil.

Teď potřeť odnášeli sochu do Příbrami. Cestou ani slova nepromluvíli. Byl už večer, tma zahalovala krajinu. Jenom kročeje se ozývaly a mnich šeptal modlitbu. Měsíček pronikal zrakem noc, jako by už odněkud vyrážel nepřítel. Svatá Hora ležela nad klidným městem jako strážkyně.

»Jsme na místě,« řekl měštěnin a otevřel dům. — —

Bohutinský druhý den se svým průvodem přišel na Svatou Horu. Březnice měla svojí bránu, která se jenom tehdy otvírala, když odtud procesí připutovalo. Vůdce ji rozevřel, až železo ve veřejích zaskřípelo.

Než nikdo jim nešel v ústřety, nikdo nezvonil, kaple otevřena, nikde ani živé duše. Vešli dovnitř a ustrnuli. Nejdříve pohleděli na výstupek, byl prázdný.

Až jim v hrdle hlas uvíznul leknutím a ustali zpívati. Co cenného, všechno odneseno. Což tu řádila loupeživá ruka?

Poutníci dívali se druh na druhá udiveně. Bohutinský jindy mívá pěknu modlitbu, tak zvané vítání a pozdrav Marianský, teď ani úst neotevřel. Nemohl se vzpamatovati. Posléze však přece se ozval:

»Což svatohorská Maria padla jako lup do rukou nepřátelských? Což i zde řádili zlí lidé a odnesli odtud nebo zničili starobylou sochu? Kam se poděla?«

Nikdo nemohl dáti vysvětlení.

Posléze ukázal se známý strážce Marianský, který v Příbrami slyšel zpěv a domyslí se, že zde nějaký průvod chvátal na horu a nemýlil se.

»Seřadte se opět, vezměte korouhve a následujte mne. Socha byla v noci odtud odnesena do úkrytu, ale ani v Příbrami nepotrvá. Ještě dnes ji uschováme v hlubokých hvozdech lesních.«

Poutníci si oddechli. Jakoby jim kámen spadl s prsou. Zaradovali se, že nedošlo k nejhoršímu. Rychle se zvedali a seřadovali se. Bohutinský stavěl se ku předu a vedle něho kráčela dívka ruměnných líc a zbarvených vlasů do kaštanova. Byla poněkud unavena, ale šla statně. Už nesla otci i kancionál. A hlas její posud zněl jako zvonek, v němž mnoho stříbra.

Teď se bral průvod přímo do Příbrami, odkud hlalohily zvony na uvítanou. Vedle vůdce na druhé straně mnich Jan v dlouhé černé říze. A ukazoval k výstavnému domu urozeného pana Zikmunda Měsíčka, kde stálo plno lidu domácího i cizího. Všichni vítali poutníky a měštěnin vedl je do domu, na stole byla umístěna socha uprostřed světla a věnců.

Poutníci klekali na zemi a modlili se.

»Ochraňuj, svatohorská Bohorodičko, naši zemi, náš ujařmený lid, naše vojsko!« vzdychal Bohutinský a Oldřiška, dcera jeho, také prosila s otcem a v úkrytu srdce svého přednášela žádost, aby se zdrav navrátil domů Bohuš, bojovník císařský.

Vůdce vykonal pobožnost, odpovídali mu v jizbě i venku na ulici. Všudy znělo: »Oroduj za nás, přimlouvej se za český lid, za naši zemi!«

Potom prohlásil mnich Jan, že bude socha odnesena z Příbrami do lesů, aby tu byla lépe ukryta. »Kdo chce, může nás doprovodit, do večera se navrátí do města.«

Hlásili se mnozí, téměř všichni z březnického průvodu. Jenom někteří brali se hned domů. Tu připojili k poutnickým korouhvím praporec městské, zase hlaholily zvony, přidali se kněží, následovalo mnoho měšťanů a lidu různého stáří. Bohutinský ani nestačil předříkávati a hlas dcery jeho zanikal v tom mohutném hlaholu četných zpěváků.

Všichni se hrnuli k mohutným lesům Příbramským, sahajícím až k Obecnici.

Stoleté duby, vysoké jedle, rozložitě smrky i štíhlé břízy potřásaly korunami, jakoby se divily, co znamená ten průvod, to množství lidu. Zvěř zděšeně vybíhala, ptactvo odletovalo a dravci unikali. Ani při největších honech tolik lidských hlasů se tu neozývalo.

Dřevorubec už šel naproti. Na přání měšťanů vyhledal příhodné místo pro sochu, kterou nesl mnich Jan střídavě s jinými duchovními.

V mírném údolí při potoce stála stará, košatá lípa. Kmen její byl z části dutý, vyšeptalý, že by se v něm mohl dospělý člověk ukrýti. Ale lípa posud se zelenala a daleko rozpínala svěží větve. Z potoka měla dosti vláhy a ostatní stromy jakoby jí schválně ustupovaly.

I slunce se sem prodíralo.

Jindy zde mrtvé ticho, jenom zvěř přibíhala k potoku, aby se napila. Teď se tu ozýval hlučný zpěv a bujný mech byl podupán poutníky.

Dřevorubec označil lípu za bezpečný úkryt. Mnich Jan přisvědčil a prohlédl dutinu, která se dala kórou zavřít.

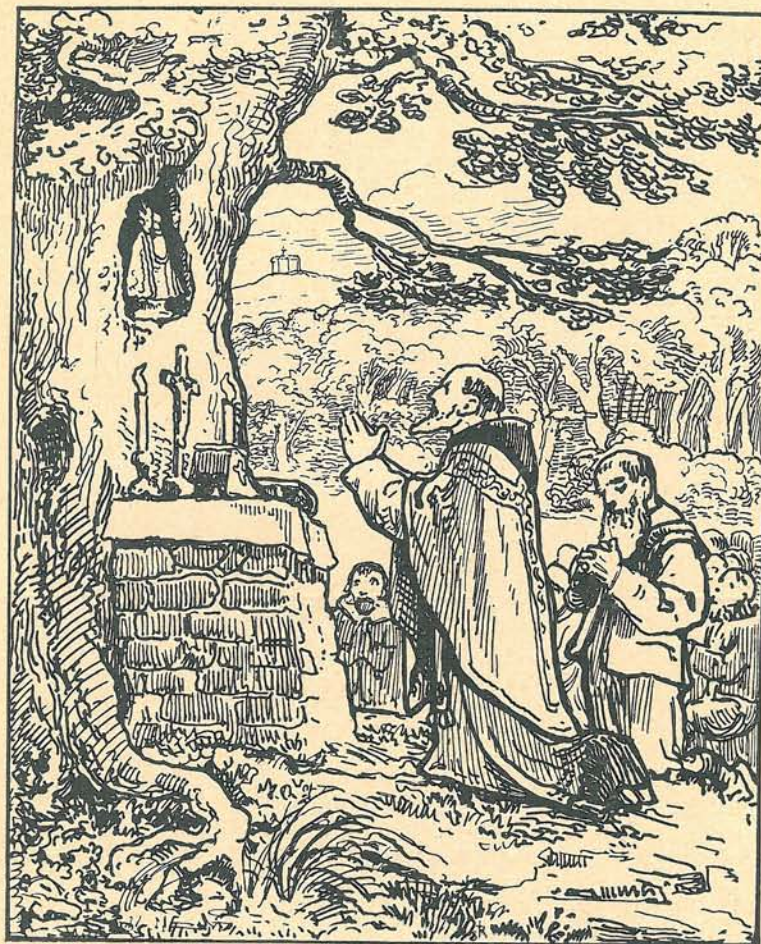
Lid rychle nanosil kamení a vystavěl oltář před lípou. Oldřiška naň položila sváteční plénu jako pokrývku. Tu položili sošku a vykonali modlitbu.

»Zde bude ukryta svatohorská Maria, pokud nemine veškeré nebezpečí, tady ji můžete kdykoliv navštívit,« řekl mnich Jan. »Jako jsem byl strážcem sochy na Svaté Hoře, tak zůstanu i v těchto lesích a denně budu obětovati mši sv. před touto lípou za pokoj a mír v zemi.«

»Otče, budeme ti nápomocni ve hlídání a opatrování,« hned se někteří přihlašovali a mezi těmi byl i Bohutinský, když se dříve smluvil se Zikmundem Měsíčkem, že dcera jeho Oldřiška může v Příbrami zůstat a sem jenom občas odejde za tatíčkem.

»Přijímám vás, budeme se střídati ve hlídce,« přikyvoval mnich. »Kéž pobyt náš zde trvá pouze na krátko.«

»Neopustíme tě a milostnou sochu, brániti ji budeme ze všech sil svých,« řekl Bohutinský a loučil se s poutníky, kteří se měli vrátiti do svých domovů bez vůdce. Také prosil je, aby mu domek opatřili a jej uchránili. Potom ještě vystoupil na poražený kmen a zjednav si ticho, vysokým hlasem oznamoval:

»Přátelé, víte všichni o úkrytu milostné sošky, můžeme se spolehnouti, že nikomu se o něm ani slovem nezmíníte, že jej pouze u sebe zachováte?«

»Kterak bychom se mohli tak zpronevěřiti? Což nenáležíme mezi ctítely Marianské?« odpovídali poutníci.

»Neprozradíte skrýši, ani kdyby vás Svědi nutili, kdyby násilím zprávu tu chtěli mít?«

»Ani v mukách zrádci nebudeme.«

Bohutinský spokojeně přikývnul hlavou. Důvěřoval lidem. Obrátil se k dceři, s kterou se loučil.

»Na pokraj lesa přijdu ti naproti,« povídal, »vždycky se domluvíme, abychom se neminuli. Neteskní, že se na nějakou dobu rozlučujeme. A kdyby nebezpečí hrozilo, víš, kde mne máš hledati, kde úkryt. Sem se Švédi neodváží; zabloudili by a jsou bojácní. Buď s Bohem, dceraško, a hleď se státí hodnou přijeti, jehož se ti u hodných těch lidí dostává.«

Starci se chvěl hlas. Oldřiška mu líbala ruku a nemohla se od něho ani odtrhnouti.

»Tak se o tebe bojím, otče — «

»Nestrachuj se, zde jsem dobře ukryt i ta socha, kterou ctíme. Nadejde doba, kdy se sejdem a budeme bydleti v našem domově.«

Poutníci odcházeli, Oldřiška musila je následovati, aby se dostala z lesa. Mnohokrát se ohlédla a vždycky utírala si zaslzené oči. Otec jí kynul a potom odešel do jeskyně, kde měl bydleti s ostatními strážci svatohorské sochy.

Mezi těmi byli mnich Jan, který nechtěl ani zde opustiti Bohorodičku, jejíž úctu a ochranu ustanovil si svým životním cílem.

* * *

Nikdy prý nebyla před tím Mariánská místa tolik horlivě vyhledávána, jako za války třicetileté. Soužený lid hledal na nich upokojení a utišení, když odnikud pomoc nepřicházela.

Také na Svatou Horu dostavovali se poutníci v průvodech i ojedinele, přicházeli lidé se svěšenými hlavami, s vybledlou tváří a s malou nadějí do budoucna. Byli odesíláni do hlubokých lesů k Obecnici, kde mnich Jan opatroval Bohorodičku.

I mši sv. zde sloužil pod nebes klenbou na jednoduchém oltáři z kamenů. Posluhoval mu stařec Bohutinský, dutinu v lípě otevíral, svíce rozsvěcoval a poutníkům ukazoval svatohorskou Marii, k níž se mnozí utíkali.

Lid s pláčem odcházel a mnohý pronášel slova: »Tak daleko to s námi přišlo, že se svojí vírou musíme se skrývati v lesích jako za dob pronásledování?«

Oldřiška přicházela sem a přinášela potravu. Posud užívala pohostinství u měšťenína Měsíčka. Vždycky se s otcem potěšila a s ním si pohovořila. Také sem přivedla někdy poutníky. Zнала k památné lípě nejkratší cestu.

Ani se nikdo nenadál, jak dlouho bude socha ve hvozdech těch uschována.

Oldřiška přinesla také mnohou zprávu z města o postupu vojska, srážkách i plenění. Königsmark marně dobývá Starého města, srdce Čech. Pražané se studenty statečně obhajují most přes Vltavu. Koule z děl sice dopadají na domy a chrámy,

mnohé nebezpečí hrozí, časem i požár vznikne, ale město posud stojí pevně. Švédům nepomáhá úskok, leš, napjetí všech sil, hrozby i sliby.

Studenti obsadili bránu a neustupují. Jiří Plachý jejich vůdcem. V kostele sv. Salvatora dějí se modlitby. Bojovníci přímo odtud jdou zápasit za město, za národ.

Strážcové poslouchali napjatě.

Jednoho dne přichvátala Oldřiška v neobyčejnou chvíli, aniž by byla očekávána.

»Švédi jsou v Příbrami,« oznamovala, »kdo mohl, utekl nebo se skryl. Běda městu a celému kraji!«

Bohutinský svěsil hlavu. Mohl se domysleti, co se děje v nejbližším okolí. Nepřítel jistě vtrhne i do Březnice a na Svatou Horu. Když ničeho nenalezne, aspoň zapálí a bude sužovati.

Toho dne ani neotevřel skryše, kde byla socha uschována a všichni strážcové vyšli na zvědy. Jenom Oldřiška zůstala v jeskyni. Bylo tu krásně, les voněl, ptactvo pělo, ale dívka myslila pouze na ohrožený domov. Také za Bohušem mysl její zalétala. Probírala se v kancionálu a vyhlížela, kdy se otec navrátí.

Teprve ráno dolétla sem zpráva, jak si Švédi v Příbrami počínali. Vedli si dosti zuřivě a sebrali, co se vzít dalo.

»Byli na Svaté Hoře?« ptal se Bohutinský.

»Ovšem; hned tam odjeli a jistě byli zpraveni, že by se v kapli dalo něco uloupiti. I sošku by vzali, aby ji potom za drahé výkupné vrátili. Nejinak učinili ve Staré Boleslavi. Ale na Svaté Hoře se sklámali. Tam nebylo nic cenného a socha je zde v bezpečí.«

»Nezapálili svatyni?« tázal se mnich Jan.

»Snad příliš pospíchali, že požáru nikde neudělali. Milosrdenstvím jistě nebyli tak jati. Také prý se jim už tak nevede a potkávají se s tuhým odporem.«

Strážcové Marianští byli potěšeni, že svatyně zůstala netknuta. Mnich se hned strožil, že se na Svatou Horu podívá. Ani se nedal zdržeti.

Oldřiška však se už nevrátila do Příbrami. Otec ji nepustil. Obával se těch krahujců, kteří obletovali Čechy, aby některý z nich nezničil jedinou dceru, poslední dítě jeho. To by bylo smrti Bohutinského.

Ještě vytrvali v lesích několik dnů, až sem přišel urozený Zikmund Měsíček a hned tváří zvěstoval, že nese veselou zprávu.

»Můžete se bezpečně navrátiti,« oznamoval, »můžete odnésti sochu Marie Panny na Svatou Horu.«

»Jakže? Nebezpečí minulo?« zvolali strážcové.

Měšténin přisvědčil.

»Tak jest. Švédi Prahy nedobyli, ale utrpěli několik citelných porážek. Zatím nastalo příměří a vyjednává se o mír

v Minstru a Osnabruku. Dá se určitě čekat, že bude urokován a potvrzen.«

»Tedy přece!« oddychnul si Bohutinský.

»Marně byste déle v tomto úkrytu prodlévali, nepřítel už nepříjde do našeho kraje,« vypovídal Měsíček. »Však jste tu hodně dlouho prodleli.«

Napočítali bezmála pět měsíců.

»Ale vyjdete odtud slavně,« radil měšténin, »dostavíme se sem s průvodem, jako když byla socha do lesů odnášena. Bude to spolu poděkováním za ochranu a zachování při životě.«

Mnich Jan souhlasil.

»I březničtí přijdou,« vzpomněl vůdce na rodáky.

»Nejenom ti, ale mnozí jiní. Už připověděli účastenství. Mají mnoho příčin poděkovati za ukončení dlouholeté války.«

Oldřiška vzpomněla na žoldnéře. Zdaž se vrátí i Bohuš? Nebo zahynul v těch zápasech? Žádné neměla o něm zprávy od té doby, kdy se zastavil v Březnici.

Bohutinský směle otevíral zase dutinu a na celý den byla socha vystavována. Dostavovali se jednotliví poutníci a někteří už čekali na slavnost, až bude přenášena Bohorodička na Svatou Horu.

Také strážcové činili přípravy.

Mnoho sešlo se lidu z Příbrami, Obecnice, z Jesenic, Jablonné, Borku, Žirova, Dubence, Hořan, z Lisovic a mnohých jiných dědin a měst. I z Březnice přišlo procesí, ovšem bez vůdce. V davu tom vzbuzoval všeobecnou pozornost mladý důstojník se stužkou vyznamenání na prsou. Málo kdo ho znal. Šel s poutníky, s nimi se modlil a zpíval.

V lesích oddělil se a přecházel, jakoby někoho hledal. Dostal se až v ta místa, kde delší dobu bydleli strážcové. Všechno si důkladně prohlížel.

V tom vycházel Bohutinský s Oldřiškou. Vůdce měl zase kříž na prsou, v ruce svazek modliteb a dlouhou hůl. Dcera jeho nesla uzlík šatů. Byla jako višně červená a ještě krásnější a milejší než před lety.

»Zde jsem, můj draží,« zvolal důstojník a nabízel obě ruce k přátelskému potřesení.

»Bohuš!« zvolala Oldřiška a hned se chopila vojínovy pravice.

»Ty zde!« divil se Bohutinský ne nepříjemně překvapen.

»Nezdržel jsem se u vojska, když mých sil už nebude třeba. Toužím po klidném životě, po řemesle a po městě Březnici. Byl jsem tam, hledal jsem vás, ale bylo mně oznámeno, jakou službu zastáváte. Pospíchal jsem s poutníky za vámi. Jsem potěšen, že vás shledávám zdravé.«

»I nás těší, že jsi se ve zdraví navrátil,« řekl staroch.

»Zde jste bydleli, tady jste se skrývali?«

»Já celou tu dobu, Oldřiška jenom několik dnů. Rádi vystoupíme na světlo sluneční z těchto temných lesů a také toužíme po tichém životě ve své domovině.«

Přidružili se k ostatním poutníkům. Bohutinský šel hned za mnichem Janem a vedle něho Kypta s Oldřiškou. Družice nesly milostnou sošku, kterou ozdobily věncem z lesních květů. Také nosítka vyzdobena chvojí a kapradinami. Před lipou zůstal z kamení oltář a dutina v kmenu uzavřena.

Na pokraj lesa přišli Příbramští naproti s korouhvemi, hudbou a svícemi. Na okolních návrších ozývala se střelba.

Byl to slavný příchod na posvátnou horu, kde v kapli uložena socha k veřejnému uctění.

»Oldřiško,« ozval se Kypta na cestě ku Březnici, »pamatuješ se na přípověď, kterou jsi mně učinila, než jsem posledně odjel k vojsku?«

»Pamatuji, Bohuši, zcela určitě se pamatuji,« odpovídala dívka.

Tu se obrátil Bohutinský, který onu rozmluvu slyšel.

»Budete svoji,« řekl, »a snad se vám lepší budoucnost vyklene jako celé zemi.«

Mladí lidé byli spokojeni a šťastni.

Kalich z pokladu.

Když vůdce Königsmark se Švédy do Čech přitřhl, všudy loupil, pátil a utiskoval, šířila se spousta po krajích a lid ubíhal, kam mohl, jenom aby život zachoval.

Poklad ze Svaté Hory, který věřící během časů sem darovali na poděkování za vyprošené milosti, byl pro větší bezpečnost odnesen do Menšího města Pražského a uložen v klášteře sv. Mikuláše.

Poklad převzal mnich Bernard Herman a jako strážce jeho byl ustanoven.

Než i sem Švédi přitřhli a hned se vrhli na věci zde opatrované.

Bernard postavil se dle své povinnosti na obranu těch stříbrných křížů, zlacených kalichů, skvostné monstrance, cenných svícenů, lamp, zlatých srdcí i napodobených údů lidských, jak kdo na Svaté Hoře došel uzdravení a potom sem příhodný dar věnoval.

»Tohle je poklad Marie ze Svaté Hory, toho se nedotýkejte, nebude vám žádný ten předmět ke zdaru a pro požehnání!« varoval mnich.

Švédi vynesli dřevěnou truhlici, násilně ji otevřeli a hned obsah její prohlíželi.

»Jdi z cesty a nepřekážej nám!« odpovídali prostě žoldnéři a svého si hleděli.

»Věci ty jsou posvěceny, službě Boží věnovány a darovány od ctitelů Marianských.«

Smích byl Bernardovi odpovědí.

»Nedopustím, aby drzá ruka vaše dotkla se věcí, jež mně byly svěřeny a jsou majetkem svatohorské Marie nad Příbramí.«

Žoldnéři odstrčili mnicha a počali se dělit.

»Na záhubu bude vám tohle zlato a stříbro, na svědomí bude vás páliť jako oheň. Což nevíte, že jsou to dary těch,

kteří na Svaté Hoře vyléčení byli z neduhů, potěšení došli v zármutku, vyslyšení byli v prosbách?»

Uvalujete na srdce své veliké viny, obtížíte duši svoji, uloupíte-li tento památný poklad.«

Ale Švédi nedbali.

»Kletba na vás i na vaše potomky do pozdních kolen!« volal Bernard, zoufale bráně předměty.

Žoldnéři při dělení nemohli se srovnati, každý toužil po lepším a cennějším kuse. Tahali se, křičeli, domlouvali a stařec lomil rukama. Div mu srdce nepuklo.

»Však nadejde doba odplaty a potom vzpomenete na tuto chvíli. Běda vám!«

Tu padlo oko mnichovo na mladého muže, který také horlivě sahal do truhlice.

»Ty také olupuješ poklad svatohorský? Ty mezi Švédy, mezi lupiči? A zde saháš po věcech, které dobře znáš a jichž jsi si kdysi velice vážil.«

Zbrojnoš podíval se na Bernarda a poněkud se zarazil.

»Myslíš, že tě nepoznávám? Ó velmi dobře. Býval jsi ve službách pánů ze Švamberků a rytíře mnohdy na Svatou Horu doprovázel. Tam jsme se setkali. Pán tvůj churavěl a proto vážil cestu k Příbrami. Zalíbilo se mu v chrámě, přijížděl častěji, a s námi rozmlouval. Já tam vypomáhal v duchovní správě. Nemoc rytíře trápila, prosil za uzdravení a dostalo se mu té milosti, že opět bez cizí pomoci na koně vyskočil.«

»Nech si toho povídání!« utřhl se asi třicetiletý muž divoké tváře a těkavých očí. Mrzelo jej, že přichází s mnichem Bernardem nyní ve styk před svými soudruhy. Měl se co stydět za to, že se nachází mezi Švédy a s nimi olupuje klášter.

»Víš dobře, Boreši, kdo daroval ten kalich, který v ruce držíš, na Svatou Horu. Byl to tvůj pán, který nabyt zdraví na přímluvu sv. Panny. Doprovázel jsi Švamberka tehdy a snad i kalich nesl. A teď jej kradeš. Jaká to od tebe nešlechtnost! Ale všeho do času . . .«

Žoldněř opravdu držel v ruce krásný zlacený kalich. Vyrval jej soudruhům z rukou. Zarazil se, ale nechtěl, aby ho Švédi nazvali zbabělcem, proto jej podržel, ale ruka se mu chvěla.

»Ten kalich se ti záhy naplní hořkostí a každá kapka z něho bude ti hořkým pelyňkem pro celý život.«

Žoldnéři dlouho v Čechách bojovali, už chápali i českou řeč a srozuměli, co stařec mluví. Vybrali truhlici do dna, schovali kořist a opouštěli sklepení. Jiní zatím drancovali v celách a komorách.

Poslední odcházel Boreš s kalichem v ruce.

Bernard stál jako zkamenělý a posud upíral zrak do dubové, železem okované a nyní vyprázdnené truhly. Tak bez-

pečně byl sem tedy ukryt svatohorský poklad! Snad by se mu ani něco podobného nestalo na hoře u Příbrami.

S takovou jistotou odvážel poklad do hrozené Prahy a a ukládal do sklepení! Zaručoval se, že jej bude hlídati a opatrovati, činil tak dlouho, co den se díval na zámky a zkoumal je. Věděl, co ty předměty znamenají, že to jsou dary za udělené milosti, že to jsou důkazy, jak jest Maria Panna mocnou a pomáhá těm, kteří se za ni přimlouvají.

A teď všechno zničeno a rozkradeno. Vlastníma očima musí patřiti na tu spoustu a zkázu.

Bernard dlouho se nemohl vzpamatovati z ustrnutí. Na zemi dohořívala pochodeň, kterou si Švédi svítili. Vyšel po schodech, rozhlédl se kolem a smutně zakýval hlavou.

»I vám nadejde čas odplaty, i vás nalezne spravedlivý Bůh. Jeho moci neujdete. A to zlato bude vám na záhubu.«

Stařec zahrozil pěstí v onu stranu, kudy Švédi opouštěli rozlehlou, nyní spustošenou budovu klášterní. Z ulice zaléhal sem dusot koňský a pustý smích.

Jiří Boreš odnášel si chvatně podíl z kořisti. Hned za klášterem se dal stranou a soudruhy opustil. Báł se, že se mu budou posmívati pro tu známost s mnichem. Namířil k domu, kde bydlel, když Malá Strana padla do rukou nepřátelských.

Boreš nebyl spokojen, ač dostal největší podíl. Myslil na toho starce, kterého vídal na Svaté Hoře. Pamatoval se na bývalého svého pána, s nímž jezdil do Příbrami. Znal monstranci, která dnes byla uloupena a kdysi stávala na oltáři, poznal i kalichy, kříže a zvláště ona zlatá srdce, která visela na Svaté Hoře kolem sochy a některá dokonce byla i zavěšena na jejím hrdle.

Jiří pocházel z nedaleka od Vltavy a k Příbrami konal pouť každého roku. Rodiče ho sem vodili. Potom vstoupil do služeb Švamberských a jezdil na poutnické ono místo se svým churavým pánem. Na vlastní oči viděl, jak tento zde ozdravěl a na děkací díků položil kalich, který nyní žoldněř má ve své moci jako kořist!

Boreš slyšel, kam byl poklad odvezen, kde ukryt. Když Švamberska opustil a v naději většího žoldu k Švédům se dal, upozornil je na klášter sv. Mikuláše a na poklad tady schovaný. Hledali, až našli a teď všechno vyloupili.

To všechno bylo dílem Borešovým. Toužil po vyznamenání, doufal, že se stane hejtmanem. Tu mu do cesty přišel mnich Bernard a všechnu radost mu pokazil. Cítil svíralo ho pod krunýřem. Ani se nenadál, že by se mu kdy mohlo cosi podobného v duši ozvati. Bojování bylo mu řemeslem, ve vojsku nebyl beránkem, provedl už mnohý špatný kousek. Ale nedbal, s ostatními trýznil lid, ničil majetek, loupil. Měl už cit otupělý.

Až nyní.

Sám se styděl, že se dává tak uchvátiti a podléhá. Co toho příčinou? Pálil ho v ruce zlacený kalich, ač to byl studený kov. Hlava se mu nějak točila. Rád by se sebe všecken ten stesk setřásl, rád by byl žoldněřem jako dříve, ale nemohl se zbaviti oné tísně, která ho svírala.

Hrozivá slova mnichova všudy ho doprovázela a v uších mu zněla.

Dávno odložil kalich do výklenku a dlouho uvažoval. Zatím přišli soudruzi a dali se do hry v kostky. Zvali ho, aby přisednul a hodil si s nimi.

»Což si s námi nezhraješ? Vždyť jsi dostal podíl a máš do sázky. Prodej kalich a dostaneš hrst dukátů. Nejlepší jsi ulovil předmět. Tu máš, napij se a dostaneš kuráž.«

Ale Boreš se nezvednul, ani rukou nepohnul.

»Nechte mne, pokoj mně dejte a bavte se sami, nebudu hráti.«

A mysl Borešova opět zabloudila na Svatou Horu, kde býval poutníkem, kde se modlival vedle máteře a kam pána doprovázel.

»Co ti to vlezlo do hlavy? Proč jsi mrzut?«

»Proč? Bolí mne, že jsem vám vyrazil onen poklad ze Svaté Hory.«

Všichni se dali do pustého smíchu.

»To že tě mrzí? Což jsi nedostal pěkný podíl? Nemáš drahý kalich?«

Boreš mávnul rukou.

»Byl jsem zrádcem, sketou, ničemníkem.«

»Slova starého mnicha ti v hlavě uvázla. Proto se kormoutíš? Jaký jsi bloud! Ani dosud jsi se neotučil, když si takové věci k srdci připouštíš? Vypuť všechno z hlavy, přisedni a raduj se s námi. Brzo na to zapomeňš a budeš vesel jako jindy.«

Ale Boreš přece neposlechnul.

»Víš-li pak«, vzpomněl jeden z vojínů, »že o tom dnešním činu už ví Königsmark? Bylo mu doneseno, že jsi žoldněř na poklad přivedl, a hlučně se tomu zasmál.«

Boreš vytřeštil zrak.

»A generál Pful, který sám o sobě praví, že na šest set dědin v Čechách vypálil, chválil tvoji statečnost. Víš, co to znamená? Budeš nám brzo jako hejtman poroučeti.«

»Tedy se už o mém činu veřejně mluví?« vyrazil ze sebe Boreš.

»Jenom ke chvále ti to slouží. Ale teď pojď a dej třeba do sázky ten kalich svatohorský.«

»Nechte mne na pokoji,« bránil se Boreš. »Dopřejte mně klidu, marně se namáháte.«

Žoldněři tedy hráli sami a když peněz neměli, házeli do sázky předměty, které ukořistili a které před nedávnem na Svaté Hoře těšily se úctě a pozornosti.

Boreš posud seděl za stolem a hlavu podpíral rukou. Nenadál se, jaká se s ním stane změna.

Nemohl vydržeti pod střechem, vyšel ven a bloudil ulicemi. »Tedy se už o mém hanebném skutku rozmlouvá? A Švédi jej chválí. Není taková pochvala pro mne vlastně pohanou? Pfulův úsudek každého hyzdí. Ba nepředstavím se mu nikdy.«

Boreš za chvíli se zastavil.

»Ale co počnu? Pověst o mém skutku roznese se po Praze, od Švédů přejde k císařským, od vojska se dostane mezi lid. Všichni mne budou haněti a nenáviděti, kde kdo bude mně klnouti, psancem se stanu. Mám snad zůstat u Švédů? Nikdy!«

Zase Boreš uvažoval.

Z krčem bylo slyšeti žoldnéře, hlasy jejich zaléhaly do ulice.

»Opustím švédský tábor«, posléze se rozhodl, ale hned dodal: »Co s kalichem?«

Navrátil se domů a rychle přistupoval k rozhodnému činu. Shledal si šat i zbroj, kterou měl ještě jako čeledín Švamberkův, co mezi službou u Švédů ukořistil, ponechával na místě, ustrojil se a opustil jizbu. Žoldnéři už spali, nebudil jich, aby se s nimi rozloučil.

Ráno nebyl Boreš k nalezení. Hledali ho, neboť byl předvolán před velitele. Snad se mu mělo vyznamenání dostati nebo chtěli na něm vyzvídati, ví-li ještě o nějakém svatohorskému pokladu.

Žoldnéři si vzpomněli na divné jeho chování a hádali, že unikl. Už měli v tom zkušenost. Rychle ohlásili u brány, aby byl zadržen, ale už bylo pozdě.

Boreš ujel na vraníku a nikdo se mu v cestu nestavěl.

* * *

Také krajina příbramská byla zaplavena švédským vojskem. Zle se vedlo obyvatelům měst, dědin a samot. Ještě že byli v čas vyvarováni a mohli se ukrýti v lesích, skalách a jeskyních.

»Prchněte všichni, nepřítel se blíží. Rychle odneste, co vám je milého, odveďte dobytek!«

Na návsi stanul jezdec, zadržel koně a křičel, co mu hrdlo stačilo.

Lidé se ho nejdříve báli, zavírali okenice, utíkali, ale později se osmělili, když zaslechli varovný hlas. Vojín ze švédského tábora by nenapomínal k ostražitosti a útěku. A jeden žoldnér nemůže uškoditi. Pozorovali ho, že šat má v nepořádku, kabátec mu vlaje od těla, v ruce třímá cosi šatem zabaleného.

»Proč se mne lekáte? Vždyť netasím meč a nikomu nemíním ublížiti. Pojďte sem a vyslechněte mne.«

Nejsmělejší vystoupili a namířili k jezdcovi na náves.

»Nejsi Švédů vyzvědačem?« ptali se opatrně.

»Bůh je mi svědkem, že jsem Švédů nepřitelem a s vámi nejpoctivěji smýšlím«, bránil se jezdec.

»Kdo jsi tedy?«

»Neptejte se a poslechněte mne. Až bude po válce a přijdete na Svatou Horu, přesvědčíte se. Teď není času k výkladům. Ještě musím jiné vyvarovati, aby nebyli překvapeni. Dbejte mých slov a zachraňte se.«

Jezdec se otočil a jel dále. Obyvatelé dlouho hleděli za podivným mužem, potom dle rady odnášeli nábytek, schovávali všechno cenné, dobytek odváděli a posléze sami se ukryli.

Švédi vtrhli do vesnice, ale nic nepopadli. Už se jim tak stalo mnohokrát a hádali, kdo je předchází, lid varuje a plány jejich maří. Znali toho jezdce, slyšeli o něm. Byl to onen muž, který dříve statečně bojoval po jejich boku proti císařským, s nimi rádil v Čechách, mnohdy i vůdcem byl, ano zavedl i Švédy na poklad svatohorský do kláštera sv. Mikuláše.

Byl to Jiří Boreš, bývalý čeledín pána ze Švamberka.

Jako dříve prospíval, tak nyní Švédům, jak mohl, škodil. Však mu teď nemohli ani na jméno přijíti a vyhrožovali mu nejprísnejšími tresty, až jim vpadne do rukou. Ale Boreš se před nimi jenom mihnul a zase každá jeho stopa se ztratila. Znal výborně tento kraj, pocházel z něho, věděl o skrýších a nejbližších stezkách je předbíhal.

A škodil jim značně.

Když se chtěli jednou ubytovati a před deštěm uchrániti v osamoceném dvorci, zapálil jim krov nad hlavou; jindy oklamav stráž, vybral si v táboře nejrychlejšího koně.

»Což pozbyl rozumu?«

»Nebo ho nabyl,« poznamenal žoldnér, jemuž se tato služba už také protivila.

Švédi dostávali méně kořisti, ten svatohorský poklad jakoby jim učaroval. Od té doby se jim nedařilo. A ze stříbra a zlata toho dávno nic neměli. Někteří následovali Boreše a utíkali z tábora. Snad se v nich také hnulo svědomí.

Nejhůře bylo v příbramské krajině, tady Boreš nejvíce působil. Brzo měl i následovníky.

Ovšem někde mu nedůvěřovali; zdálo se jim, že zmateně mluví, že mu rozum vypověděl službu.

»Vy mně nevěříte, vy se rozpakujete uposlechnouti mého výstražného hlasu?« pravil Boreš. »Myslíte-li, že sám toužím po zlatě, že vás chci klamati, křivdíte mně velice.«

»Dle čeho poznáme, že mluvíš pravdu?« tázali se sousedé, vrtíce hlavami.

»Vizte tento kalich.«

Boreš rozbalil vetchý šat a vyndal skvost. Až všem v očích zajiskřilo, když upjali zrak na kalich.

»Byli jste už na Svaté Hoře? Všimli jste si kalichů v tom poutnickém chrámě? Tedy vězte, tento kalich nosím u sebe, abych jej po válce odevzdal na Svatou Horu. Z toho vidíte, toužím-li po zlatě a vašem majetku.«

Sousedé počali věřit. Cizinec mluvil o poutnickém místě s největší uctivostí.

Boreš opět kalich zabalil a k srdci přitiskl.

»Modlete se za mne,« ještě připomenul a prudce odjížděl, aby jinde působil blahodárně.

I na hrad Zvíkov přinesl poselství, ale sotva mu byla brána otevřena, už se Švédi ukazovali na obzoru. Na hradě jich v dobu tu nečekali. Boreš jedním dechem vypovídal o nebezpečí.

Hned se všichni připravili, aby odrazili nepřátelský útok. Švédi mysli, že Zvíkova pojednou dobudou, ale byli odraženi. Boreš počínal si statečně, rozdával rány, mnohého Švédu shodil do příkopu, ale v levici stále držel zaobalený předmět. Sem odvezli někteří páni a měšťané svoje poklady; Švédi o tom věděli, toužili po kořisti, ale marně se namáhali.

V tom na hradbách zpozorovali Boreše.

»Teď nám neujdeš!« zvolali, zatínajíce ruce do pěstí a míříce střely v tu stranu, kde byl nenáviděný muž, kdysi švédský žoldnér.

»Nehneme se odtud, dokud to hnízdo nepadne do rukou našich a toho utečence nepotrestáme. Potom mu ani ten svato-horský kalich nepomůže.«

Švédi zde skutečně zůstali a útoky opětovali. Boreš musil vytrvat na Zvíkově, ač by byl raději jezdil krajem a varoval lidi. Vážili si ho zde pro jeho statečnost, však bojoval stále v prvních řadách a vyznamenal se.

Než obléhání trvalo dlouho a posádka se lekala, že na-
dejde nedostatek potravin. Z Prahy také nepřicházely zprávy.

K nebi vysílány často modlitby a také Bohuš mnohdy v ústraní rozbalil zláčený kalich a zadíval se na něj. Mysl jeho při tom zalétala na Svatou Horu, kde mínil ještě na konec pokání vykonati. Prosby jeho se odnášely k svaté Panně, k níž už v mladém věku se modlíval.

Pojednou se obleženým zdálo, že Švédi miní odtrhnouti od hradu. Byli asi odvoláni. Posádka je nechtěla jenom tak propustiti, dány rozkazy a Boreš s kalichem opět se stavěl do první řady. Ten vzácný kov jakoby ho povzbuzoval proti nepřítelům víry.

Švédi se chystali odtáhnouti, ale posádka také byla připravena. Už se vozy hnuly, už nepřátelé sedali na koně, když se brána hradu otevřela a císařští vpadli nepřítelům v bok. Nastal boj. Švédi se nenadáli, že by ti, kteří se dlouho v hradě ukrývali, pojednou učinili výpad.

A Boreš bojoval jako lev. Ale nepřátelé ho poznali a chtěli si na něm vylítni zlost. Příliš se odvažoval a už by byl

smělost životem zaplatil. Byl téměř obklíčen a musil na všechny strany rozdávat rány.

V rozhodném okamžiku vyňal silně zláčený kalich a zamával jím ve vzduchu.

»Víte-li, co tohle znamená?«

Lesk zlata oslepil na chvíli bojovníky; toho užili muži z posádky a Boreše vyprostili.

Zatím už Švédi přechali a lesk svatohorského kalicha je následoval. Jakoby neviditelná moc je poháněla.

Boreš uschoval skvost a pravici stíral si krev. Byl lehce raněn.

* * *

Veliká procesí hrnula se po třicetileté válce na Svatou Horu, aby tam poděkovala za pokoj, který posléze nastal. Každou neděli byly tu četné průvody z blízka i z daleka; o svátcích Mariánských bylo k neprotlačení.

Poutní místo opět upraveno, počet kněží nedostačoval všem poutníkům vyhověti. Byli voláni sem i rozehnaní mniši, pokud zůstali na živu.

Bernard Herman také vypravil se na Svatou Horu. Zůstal v klášteře sv. Mikuláše do konce války. Ale litostí se ani nemohl podívat na prázdnou bednu ve sklepení, odkud byl svatohorský poklad uloupen. Stále truchlil nad ztrátou vzácných a památných předmětů. Co řeknou dárcové, až zavítají na Svatou Horu a neuvidí tam svých darů? Co si pomyslí na př. pán ze Švamberka, až uslyší, že i kalich jím darovaný byl uloupen? Nepadne vina a obžaloba i na strážce Mariánského místa a pokladu, že špatně hlídali a málo se starali o ukrytí darovaných předmětů?

Největší zodpovědnost padne na Bernarda, kterému byl poklad odevzdán, aby se o něj staral.

»Co bylo v mé moci, učinil jsem,« sám sebe obhajoval mnich; »kdo by si byl pomyslí, že i ohrazené město padne do rukou nepřátelských a že se vyskytne zrádce pokladu svatohorského!«

Bernard opatřil v Praze bohoslužebné nádoby z levného kovu a kalich zcela jednoduchý, a potom s těžkým srdcem ubíral se na Svatou Horu.

Jak bude uvítán, jak se omluví, zdaž mu bude uvěřeno? Jaká pokání učiní za to, že nezachránil poklad? Kdyby vládnul majetkem, všechno by koupil ze stříbra a zlata, a nahradil. Snad už Příbramané vědí, co se s památným pokladem v Praze stalo, že byl uchvácen.

Bernard s bolesti se ohlížel, jak bylo všude pustošeno, zkaleným okem se díval kolem a jeho vnitřní zármutek byl tím větší.

Pomalů se blížil k Svaté Hoře, nakročil, aby v neděli se dostal na místo. Předvídal, že tam budou poutníci, kteří opět přijdou na posvátnou horu. Takový průvod také před sebou pozoroval, viděl prapory a slyšel zpěv. Srdce mu zabušilo, zaradoval se. Bude veseleji na Svaté Hoře.

Mezi venkovany znamenal i zbrojnoše s mečem u boku. Buď spolu konali pouť nebo byli příbráni pro bezpečnost. Šli napřed a hejtman jel na koni.

Také měli zbrojnoši ti nad sebou praporec svého pána, jemuž asi sloužili.

Hejtman skláněl hlavu před křížem, který byl nesen před průvodem.

Bernard se nepřipojil k procesí, ale následoval v zadu. Slyšel Mariánskou píseň. Zvláště ti žoldnéři ho zajímali. Odkud jdou? A jak se brali pokorně, jak se vroucně modlili, jakoby

nikdy ani kapky krve neprolili. Jeden ani si nedal helmici na hlavu. Šel také bos a hluboce schýlený. I meč zanechal doma a zajatci se podobal, jakoby nad ním měl vyneseno býti rozsudek co nejpřísnější.

Mnich bez oddechu kráčet za tím průvodem. V dědinách se přidávali jiní poutníci, takže procesí velice rostlo. Nenadál se Bernard, že s takovým průvodem přibude na Svatou Horu. Zaradoval se vida kapli nad městem, ale hned se zachmuřil vzpomenuv si, že se vrací bez pokladu. Posléze se těsně připojil k průvodu.

»Rei mi,« zeptal se jakéhosi starce, »odkud jsou ti žoldnéři, kteří jdou s vámi?«

»To je posádka ze Zvikova, lidé rytíře Švamberka,« odpovídal tážaný. »Znamenitě se drželi, honili Švédy, teď se vracejí a konají spolu s námi pouť.«

»Tedy nepodlehli?«

»Velmi statečně se drželi a krajinu ochraňovali. Jdou poděkovat na Svatou Horu.«

Bernard přisvědčoval.

»Jeich pán,« pokračoval stařec, »je štedrým dárcem na posvátné hoře. Před lety daroval tam pěkný kalich.«

Mnich sklonil hlavu. Už se netázal a s ostatními kráčet na vrch.

Průvod byl důstojně uvítán. Už se tu shromáždilo mnoho poutníků, kteří mu chvátali v ústrety. Kde koho také udivením naplňovalo, že se sem téměř celá posádka po vítězných bojích dostavila.

Sotva poutníci poněkud se zotavili, už vítal je strážce Mariánský, chtěje jim spolu některou pravdu víry svaté vyložiti.

Bernard zůstal za poutníky a naslouchal.

Kazatel líčil, jak bylo v Čechách zle, jak chtěli cizinci zde katolickou víru utlačit, jak nešetřili ani posvátných chrámů a jiných míst, ale Bůh se rozpomenul na své věrné a vyslyšel přímlovu Marie Panny, která orodovala za své ctitele. Tak rozebíral události; posléze vítal poutníky, ale oznamoval, že zde neuvidí ani zlata, ani stříbra, ani těch darů, které sem byly naneseny, všechno že padlo do rukou nepřátelských.

»Ale přece největší ozdoba Svaté Hory zde jest, a to milostivá socha Bohorodičky, kterou ctíte a navštěvujete. Proto,« končil kazatel, »zůstaňte nadále věrnými této Pomocnici a Ochránkyni.«

Náhle se kdosi protlačil ku předu. Lidé se rozestupovali a na volné prostranství vešel Bernard Herman.

»Ty, bratře, zde?« řekl kazatel zpozorovav mnicha.

»Ano, já jsem ten nehodný strážce svatohorského pokladu,« odpovídal Bernard. »Vzal jsem na sebe úkol, ale nedostál jsem mu. Svěřili jste mé ochraně zlato a stříbro, než nic z toho nepřináším zpět.«

Bernard sklonil hlavu.

»Slyšeli jsme už, co se stalo. Netrap se proto. I jiné kostely pozbyly drahých předmětů ve válce. Švédi je pobrali. Jsme přesvědčeni, že jsi na bezpečném a skrytém místě ony věci uložil, než kdo by se toho nadál, že i Menší město Pražské bude dobyt? Tvoje vina to nebyla.«

»Přece mne to trápí a tísní. Zde přináším jednoduché nádoby náhradou.«

»Upokoj se. Co nám po zlatě a pokladech, jenom když bude svatohorská Maria Panna chránit nás a celou zemi českou!«

»Mne však také to bolí, že se vyskytnul muž, který Švédy přivedl a o pokladě jim pověděl, že se vyskytl takový zrádce...«

»Proradná duše!«

»Ničemný člověk! Vyvrhel světa!«

»Pekla zplozenec!« znělo na všech stranách od rozhořčených lidí.

»A ten muž,« pokračoval Bernard, »pocházel ze zdejší krajiny, na Svatou Horu jako poutník přicházel a jako zbrojnoš pána svého sem doprovázel.«

»Tím horší ničema —«

»Já jej poznal, já mu vyhrožoval trestem Božím, já ho prosil, ale neposlechl a všechno bylo marné.«

»Kdo to byl? Pověz nám, ať seznáme jméno hanebníka toho.«

Bernard váhal vyraditi zbrojnoše rytíře ze Švamberka.

»Tím zrádcem jsem byl já,« ozval se pojednou muž, který sem připutoval bos a s odkrytou hlavou. Teď jako největší kajicník klesl před chrámem na kolena, sepal ruce a slzy ronil proudem.

»Kdo že? Ty?« divili se ostatní žoldněři. »Ty, který jsi tak statečně na Zvíkově bojoval, Švédy porážel, pronásledoval? Ty že's kdysi byl na straně jejich? Nemožno!«

Boreš přisvědčil.

»Ano, přešel jsem k Švédům, je vodil, jim cesty ukazoval, s nimi kořistil.«

»Ty, že jsi zrádcem?« přiskočil k němu jeden z venkovanů. »Vždyť jsi nás před Švédy varoval, k nám přijel a radil, abychom se uschovali. Výborně jsi nám tím posloužil.«

»Já to byl,« přikyvoval Boreš. »Dříve jsem byl nepřítelům vůdcem, potom jsem před nimi dával výstražná znamení v tomto kraji.«

»I k nám jsi přišel, nás nutil, abychom vše cenné z kostela odnesli a ukryli. Nebýti tebe, o všechno bychom byli přišli,« vykládal jiný poutník.

Boreš jenom kývnul hlavou.

»My díkem jsme ti zavázáni, že jsi nás zachránil, když Švédi naši samotu přepadli. Tvoje rámě nás zachránilo.«

Tak předstupovali i jiní z vesnic i měst. Neobviňovali, ale spíše děkovali.

Bernard udiveně naslouchal díkům a chválám těm. Nemohl ani všeho pochopiti.

»Proč jsi jako stoupenec Švédů tohle všechno dělal?« posléze tázal se mnich.

»Činil jsem pokání za to, že jsem se k nepřítelům přidal, je podporoval v boji proti vlasti a jim pověděl o svatohorském pokladu. To byl můj poslední hanebný skutek,« přiznával se Boreš. »Vyloupení pokladu toho tak mne dojalo, že jsem Švédy opustil a potom proti nim jednal. Pronásledovali mne, ale nedostihli. Jenom tuto ránu jsem stržil.«

»Chtěl napravit, co zavinil,« pravili poutníci dojatě.

Tu Boreš rozbalil vetvý šat a zvednův kalich řekl: »To je můj podíl na kořisti ze svatohorského pokladu!«

»Ty onen kalich při sobě posud máš?« zvolal Bernard blíž přistoupiv.

»Tot dar mého pána ze Švamberka na Svatou Horu. V Praze jsem jej ukořistil a od té doby neodloučil se od něho. Dnem i nocí mám jej při sobě. Pravicí jsem bojoval a v levici svíral kalich. Ten mně stále připomínal, co jsem provedl. A pálil mne na duši jako oheň.«

»Rádi věříme,« přisvědčovali poutníci.

»Chtěl jsem jej zachovati a donést sem na Svatou Horu,« pokračoval Boreš. »Jsem rád, že se mně to podařilo, a jenom lituji, že nemohu dodat celý poklad.«

Bernard vzal zlácený kalich.

»Mnoho jsi se provinil, ale činil jsi také tuhé pokání.« Obrátiv se k lidem zeptal se: »Přátelé, jak rozsoudíte o tomto vinníku?«

»Budiž mu odpuštěno!« hlučně odpovídali přítomní.

»Odpuštěno!« řekl mnich a položil ruku na hlavu Borešovu.

Potom vešli do chrámu, kde uložen kalich jako památka z pokladu. Zazněla Mariánská píseň.

Boreš klečel posud před kaplí a v duchu si činil pevně předsevzetí, že i v dalším životě se bude káti z těch vin, jimiž se poskvrnil a které mu teď od lidí byly odpuštěny.

Tajemný poutník.

Nejeden se usadil na Svaté Hoře poustevník, který o samotě žil v malém domku, kapli opatroval, poutníky uváděl a svatý zde život vedl. Sotva jeden rozžehnal se se světem a mrtvé tělo jeho bylo pohřbeno, hlásil se jiný. V těch dobách mnozí poutníci se usazovali na místech osamocených, při kaplích, často i v roklích a lesních hvozdech.

Svatá Hora už měla svoje strážce, kteří sem byli od Příbika Jeniška z Újezda uvedeni, ale ti zatím bydleli v zakoupeném domě v Příbrami a do kaple denně docházeli, zde vytrvali, pokud potřeba velela a poutníkům přisluhovali.

Jinak svatyně ponechána pod opatrování poustevníka, který tu sídlil jsa živ z milodarů. V letě mu návštěvníci poskytlí dárek, v zimě musil obcházeti vřkolní dědiny. Byl všude znám, a dali mu rádi. Stýkali se s ním o poutích a věděli, že opatruje milé všem místo.

Poustevník na Svaté Hoře hladu nikdy nezakusil. Vilém dočkal zde vysokého stáří, denně zvonil klekání a hlas zvonku bylo slyšeti v městě. Až jednou marně naslouchali. Nebyl vítr, vzduch velmi čistý, a přece do Příbrami nezaléhalo obvyklé zvonění. Což by Vilém zapomněl?

Poustevník nezvonil ani ráno a pater Anselm nalezl starocha v domku mrtvého. Hlava jeho spočívala na bibli, v níž rád čítal. Kniha ta i veškeré zařízení domku bylo dědičné.

Odzvonili Vilémovi a ohlíželi se po novém poustevníku. Tehdy výmínečně se nikdo nějakou dobu nehlásil. Nepřicházely už na zimu průvody, málo kdo v okolí věděl, že Vilém zemřel. Však také strážcové každého nevzali a mnohý se ani neodvážil přihlásiti se. Blížící se zima nelákala na samotu, kde nebylo paliva a jiných zásob.

Anselm sám odzvonil a při mši sv. posluhoval pacholík příbraný z města. Čekalo se, že na jaro jistě bude poustevna obsazena.

Už poletoval sníh a ostrý vál vítr od severu. Pater Anselm obsloužil několik poutníků, pomodlil se a uzavřel kapli. Chystal se opustiti Svatou Horu a uchýliti do města. Stáhl si plášť, aby se lépe ochránil před mrazivým větrem. Tu kráčí ještě proti němu statný muž v divném rouše zaobalený. Na hlavě měl klobouk, na těle jakousi halenu a kolem krku kožený náramník. Brašna visela mu po boku. Byl v prostředních letech, zarostlý, hlavu nížil a podpíral se o hůl. U boku mu visel meč nějak zrezavělý.

»Hospodin budiž s tebou, důstojný otče!« pozdravil a klobouk smekl. Vlasy měl dlouhé až na ramena. »Dobře jsem přišel na Svatou Horu, kde Máti Boží divy tvoří?«

Anselm prohlížel si poutníka. Poděkoval na pozdrav a řekl: »Ano, zde ono místo.«

»Jsem rád, že jsem nezabloudil. A posud neobsazena poustevna u svatyně?« pokračoval cizinec rozhlížeje se.

»Tamo stojí ještě prázdná«, ukázal Anselm.

Cizinec se ohlédl na domek o jednom okně s malou zahrádkou u vysokého dubu, který celou střechu kryl větvemi svými. Nepatrný příbytek, ale pro skrovného obyvatele stačil. Však spíše domovem jeho kaple a procházka mezi poutníky.

»Prosil bych o přijetí do poustevny. Za tím účelem jdu sem, abych tady došel přístřeší a mohl se věnovati službě, která mně bude zvláště milou.«

Anselm zkoumavě pohlédl na žadatele. Tvář měl vážnou, kolem ruky ovinutý růženec, ale ten meč při boku se mu nelíbil.

»Kdo jsi?« tázal se kněz.

»Bludný poutník, mnoho jsem prochodil zemí, mnoho viděl a slyšel. Marnost nad marnost. Teď bych nejraději o samotě Bohu sloužil. Zde by se mně líbilo. Jmenuji se Stanislav Romančuk.«

»Dle jména Polsko tvým rodištěm?«

Cizinec přisvědčil, ale o svých rodových poměrech řeč šířiti nechtěl. Právil, že jde rovnou ze Staré Boleslavi, na kterémžto poutním místě měsíc pobyl. Také jmenoval Hostýn, Velehrad a jiná posvátná místa na Moravě a v jiných zemích.

»A k čemu jako poutník máš ten meč?« otázal se Anselm.

»To je památka z minulosti, už moji předkové jím bojovali. Jakmile bych se zde směl usaditi, složím jej a jenom bych se ho chopil, kdyby nebezpečí hrozilo.«

Tu oči cizincovy zazářily a celé tělo se vzpřímilo. Jistě uměl i mečem mávati a toho umění také užíval.

»Zde bych sloužil svatohorské Rodičce jako doma čenstochovské, a tím jako Polan dosti pravím.«

Anselmovi se poustevník počal líbiti. Mnoho nesliboval, byl rázný a upřímný. Pro vážnou věc asi domovinu opustil a

zde útočiště hledá. Konal by dobře povinnosti a nábožný také bude. Ještě se zmínil o těžkostech, že u poustevny není zásob paliva.

»V několika dnech si nasbírám«, řekl Stanislav, šel jsem lesem a viděl, co je všude suchých větví, mám také něco peněz a pro začátek si koupím. Poustevník se musí uskrovniti.«

Zavedl tedy Anselm cizince do domku a ukázal mu světnici s krbem a nejskrovnějším nábytkem. I bible posud na stolku ležela. Stanislav přistoupil k ní, rozevřel a hned četl. To bylo Anselmovi divné, že poustevník v čtení české knihy se vyzná. Už dal několikrát na jevo, že je mužem cvičeným.

»Tedy se zde usaď, kapli na starosti měj, klekání zvoň, poutníky uváděj, a když by některý z nich duchovního zaopatření si přál, pro mne dojdí. Nyní se tak v zimě stane pořádku a mnohdy ani já se sem pro závěje sněhové nedostanu.«

Cizinec děkoval za přijetí a hned odkládal svrchní šat koží podšitý. Pro meč vyhledal místo pod svatými obrazy a tu jej pověsil velmi pozorně. V tom se rukojeť jeho zaleskla a jakýsi znak se ukázal.

Anselm zavedl ještě poustevníka do kaple, ukázal, kde je studánka, kudy se jde do města a kde si smí lámati souše na oheň. Ještě jiné věci mu oznámil a potom sám kráčel k městu. Zdržel se téměř do poledne. Tak byl s tím cizincem zabaven. Ani hladu nepocítil.

»Jenom aby se vydal«, pronášel cestou přání, »aby kráčel ve stopách svých předchůdců a podobal se zemřelému Vilémovi, který si zjednal mnohé zásluhy o rozšíření slávy Svaté Hory!«

* * *

Svatá Hora měla opět svého poustevníka. V městě a okolí slyšeli třikrát denně milý hlas zvonku a hned jim bylo veseleji. Čekali, že si nový poustevník přijde pro obvyklé dary, ale nedostavoval se. Jenom v Příbrami si koupil chleba a věci nejpotřebnějších. Po službách Božích vycházel do lesa, aby se zaopatřil palivem. Už měl za domkem objemnou hromadu klestu, sušín a pařezů. Ty vykopával kolkolem, aby nepřekážely v cestě a nevadily poutníkům.

O kapli se staral svědomitě, v čistotě ji udržoval, světla obstarával a v noci vstal, aby nalil oleje. Když napadlo sněhu, na všechny strany prohazel cesty.

Průvody sem nyní sice nepřicházely, ale jednotlivci se dostavovali. Někteří schválně čekali, až by mohli sami na Svatou Horu zavítat a nebyli v pobožnostech vyrušováni. Všichni si všimli nového poustevníka a byli s ním spokojeni. Hned dle řeči poznávali, že jeho kolébka jinde stávala, ale

přece vyrozumívali, že náleží ke Slovanům. A jeho výslovnost se návštěvníkům líbila.

Poustevník měl v pořádku kapli i svůj domek teď obložený dřívím a ucpaný mechem. I do vnitř zval a do krbu hodně přiložil, aby oheň vyšlehnul.

Všechno udržoval v čistotě, také čítal v bibli, modlil se na páteři, jak se tehdy růženci říkalo, ale byl skoupý na odpověď, když se někdo dotazoval na jeho minulost, na jméno, vlast i domácnost.

Tu pravidelně odešel ze světnice a namířil ke kapli, kde prý nutno světlo opravit.

Poutníci hleděli na meč a divili se, jakou má zdejší poustevník zbraň. Bylo tu bezpečno, na posvátném místě nikdo nekradl a co by vzal v tomto domku, v prosté poustevně? Ale meč visel na čelném místě, měl vzácnou rukojeť s jakýmsi znakem neznámého významu.

Návštěvníci zvali poustevníka, aby je navštívil, aby si vybíral dary, ale ten posud nikde nebyl, nikde nezaklepal na dveře a živil se pouze tím, co mu sem lidé přinesli.

Nejvíce na něj pater Anselm pamatoval.

Tak mňjela zima a v Příbrami lidé vzpomínali na osamoceního poustevníka, že trávil na hoře dny i dlouhé noci sám a sám. Co dělá? Modlí se asi a vzpomíná. Poznávali, že nebyl vždycky poustevníkem, že jeho minulost byla asi dosti pestrá a kdo ví, co ho sem zahnal až z Polska. Proto ani nechce mluvit o dnech minulých.

Ale musili pochváliti jeho zbožnost a pořádnost, jeho skromnost a ochotu. Třeba deseti poutníkům za sebou vysvětluje původ Svaté Hory, kapli otevírá, pro Anselma dochází a každému je k službám. Nikoho neodmítá, nikdy není mrzut a unaven. Mnohdy teprve na noc uchyluje se do poustevny, kde rozdělá oheň, aby prohrál prostdýlé údy. A každému skýtá pohostinství, s chudým o poslední skývu se dělí.

Než práce a námaha čekala ho teprve na jaro. Sníh byl setřen žhavými paprsky, voda stekla, ale tou byly porouchány i cesty a stezky. Poustevník si vyprosil nástroje a dal se do spravování, kopal, odhazoval kamení, dláždil, rovnal, ale také dělal jamky v přiměřené vzdálenosti.

»K čemu to?« tázal se Anselm.

»Chci zde nasázeti stromy, až vyrostou, poskytnou poutníkům chlad a milé odpočínutí. Do kaple se všichni nevejdou.«

Kněz musil pochváliti náhled a úmysl ten.

Poustevník hledal po lesích sazenice, přinášel je a zasazoval. Také upravoval celý vrch, výmoly zahazoval, skalky vylamoval a vyprosiv si v městě semena travin, sil po hoře, aby tu byl pěkný trávník.

Sousedé ochotně mu poskytovali, čeho si přál, i pomohli a stravu donesli.

Už přicházeli poutníci a Stanislav je vítal zvoněním, vstříc jim chodil, do kaple je vodil, a neměli-li vůdce, i modlitby zahajoval. Každý si ho chválil a s ním byl spokojen. I tu zamlklost mu odpouštěli. Už i české řeči důkladně se přiučil.

A přicházela procesí z Březnice, z Milína, z Vysoké, z Modřovic a jiných měst i dědin, nejvíce ovšem z Příbrami. Měšťtěníné si zvláště Svatou Horu zamilovali, co den někdo sem přišel, každoročně vedli do kaple veliký průvod na poděkování, že byla Příbram r. 1649 od moru ušetřena. Vřak tehdy i odjinud sem hojně přicházelo poutníků, aby prosili za ochranu před nakažlivou a zhoubnou nemocí.

Poustevník Stanislav už se mohl spokojeně dívat na výsledek své práce. Stromy rostly, trávník se zelenal a cesty byly tak vydlážděny, že jim voda neuškodila. Také si opravil poustevnu a hned v letě pamatoval na palivo pro zimu.

Jedné neděle byl velice překvapen zvláštním průvodem, který se bral na horu. Před tím stalo se neštěstí v dolech stříbrných, kde Příbramané rudu kopali, i ustanovili si horníci, že podniknou pouť na Svatou Horu. Dostavili se všichni do jednoho v stejnokroji i se svými úředníky, nesli rozžaté kahanice a pro kapli velikou svíci obětí. Příbramské duchovenstvo šlo v čele.

Horníci cestou i v kapli zpívali vážné, přímo zádumčivé písně hornické, jež pěli, než do práce nastupovali a kterými si v hlubokých dolech odlehčovali při namahavé a nebezpečné klopotě. Byl to podivný průvod, na všech účastnících bylo viděti vážnost, všech ústa prosila za ochranu.

A k horníkům se přidružil i Stanislav ve svém kožešinou podšitém šatě; bylť nejenom poustevníkem, který se modlil, ale i pracovníkem, který uvedl horu do pořádku. Horníci ho znali a rádi mezi sebe přijali.

Nebyli zde posledně, chodili sem často, a zvláště když z dolů kynul malý prospěch a nebezpečí hrozilo, že bude práce zastavena, přišli, aby prosili o zdar a požehnání.

Neutíkali se k Marii Panně marně.

Stanislav pak mnohého jinocha dříve uváděl do kaple, než nastoupil jako učeník dílo v dolech. A ženy horníků ho prosily, aby se modlil za jejich muže, když prodlávali pod zemí.

Poustevník plnil přání jejich a klekal často za den před oltářem nebeské Královny. Vřak mu nedali poutníci zahynouti, neprosil po domech a přece měl chleba v hojnosti. Sám rozdával žebrákům, kteří sem přicházeli v naději, že na posvátném místě i srdce lidská jsou přístupnější k bédám spolublížních, že se jim tady dostane více almužny.

Neklamali se, byli obdarováni a také jim přidal poustevník z toho, čeho se mu dostalo a co mu při jeho skromnosti vybývalo.

* * *

Neuváděl poustevník Stanislav na Svatou Horu pouze lid prostý, rolníky, horníky, řemeslníky, měšťtěníny, také mnohý rytíř sem zavítal, jenom že se nedal každý poznati a nikdo by v kajícím poutníku nehledal Slavatu, Martinice, Chlumčanského, Šporka, Vratislava, Talmberka a jiné šlechtice. Někteří sem docela putovali bosýma nohama, v chatrném oděvu, s žíněnými pasy, s holemi v rukou. Ne každý vedl poutníky jako

Ignác hrabě ze Šternberka, pán na Horažďovicích, který celé procesí o 1500 lidech na své útraty vydržoval. Jeden se do-
stavil ve své moci a slávě, druhý se ponížil a jako na př.
pán na Čimelicích a Kamenné při mši na Svaté Hoře ministroval.

Ano, stalo se, že o větších slavnostech kapli vyplnila
šlechta a lid ostatní stál venku.

Jindy bylo poznati mocného pána dle hojnosti darů, které
věnoval kapli a chudým.

Stanislav nikoho se na jméno a stav netázal. Co obdržel,
to odevzdal, pro sebe ničeho si nepodržel —

Do Příbrami přijelo jedenáct jezdců. Hned se ptali po
nejlepší krémě, kde by se ubytovali. Oděni byli přímo nádherně
a měštěníům ten kroj byl neznámý. Malebně vypadali, všichni
měli zbraně a přednímu se brnění lesklo, jakoby bylo ze stříbra.
Koně jejich byli spoceni a unaveni.

Když byli uvedeni do jizby, poručili si nejlepší víno, ale
vůdce sotva rty ovlažil. Byl nějak zasmušilý. Všichni mluvili
neznámou řečí a pouze jeden jménem ostatních vyjednával.
Uměl česky. Však se s nikým nedávali do velikých rozhovorů
a ten, který česky znal, stále svého pána se držel. S jinými
se krémář nedomluvil. Jenom mu ukazovali na číše a platili
zlatem.

Příbramané věnovali cizincům pozornost. Nadáli se, že
sem přibyli k vůli Svaté Hoře, kterou asi společně navštíví.
Ale podiv jejich rostl, když se vůdce výpravy zjevil zcela
změněný. Na sobě měl rezný šat, hlavu zakuklenou, na nohou
na boso škorně, v ruce hůl. I zbraň odložil.

Také jeho společník byl přestrojen. Průvodci zůstali
v městě a tito dva jako nejprostší poutníci brali se na Svatou
Horu. A modlili se cestou neznámou řečí. Dříve se podobali
bojovníkům, teď šli jako dva almužníci.

Sotva potkali nějakého chudáka, třeba neprosil, už sahali
do měšce a obdarovali ho tak, že se podivil, za dárce se ohlížel
a hlasitě jim děkoval.

V ten den bylo také hodně Příbramanů na Svaté Hoře.
Také z okolí se dostavili. Byl krásný den a právě svátek sv.
Václava, patrona českého. Někteří zde slavili svoje jmeniny
tím, že přijímali sv. svátosti. Pater Anselm měl pomocníky,
aby všem zadost učinil.

Dvou poutníků v jednoduchém šatě nikdo nevítal. Ani
Stanislav, poustevník, naproti jim nešel, byl jinde zaneprázdněn.
Ale i tu chudina velebila štědrého dárce a obracela v rukou
stříbrné peníze značné hodnoty. Kdo může udělovati takovou
almužnu?

Poutníci si nepřáli, aby byli vítáni; také byli bezpečni,
že jich nikdo nepozná. Bylo tu mnoho lidí, ztratili se mezi
nimi. Nejdříve pospíchali do kaple, aby tu vykonali modlitbu.
Přede dveřmi i škorně sundali a šli dovnitř bosi.

Právě také sem přicházel poustevník Stanislav. Popošel
do kaple, jenom mžikem přelétl zrakem přítomné poutníky,
ještě jednou se podíval a stanul jako přimrazený. Bylo by
možné? Tvář jeho zbledla, oči se rozevřely a celé tělo se
chvělo. Zrak jeho posud tkvěl na tom muži, který klečel ne-
daleko oltáře, který přibyl ráno do Příbrami s deseti oděnci.
Nikdo ho neznal, jenom jeho brnění lesklému se divili a nad
jeho almužnami vrtěli hlavami; ale poustevník se neklamal,
hned na prvý pohled věděl, kdo to jest.

Divné city háraly nitrem jeho —

Jak by si nevzpomněl, že býval v blízkých stycích s tímto
mužem, jemu jako dvořeníu sloužil, ale srovnati se s ním ne-
mohl. Byl původu zemanského, cítil s lidem a nemohl snést,
když s ním špatně se zacházelo. A v těle tohoto poutníka
kolovala bujná krev knížecí. Neshodli se, zeman musil ustoupiti.
Nechtěl býti pouze úlisným dvořenínem, aby se slunil v lásce
pánově a dobrých časů užíval. Stanislav Romančuk vystupoval
na obranu utiskovaných, byl přímým rádcem, který slovům
svým hleděl zjednati platnosti. Dlouho tedy u dvora nevydržel,
jednou se s knížetem střetl a dostal výhost od něho. Ano
upadl i v nenávisť a viděl, že nejlépe učiní, když opustí zemi
a jinam se uchýlí.

Romančuk nemínil prositi, neboť byl přesvědčen o šle-
chetnosti svých úmyslů a záměrů. Měl na paměti i knížete,
aby se stal oblíbeným v zemi a jeho dnům bylo jednou blaho-
řečeno.

Věděl, že není zlého srdce, ale že podléhá rádcům, kteří
jsou jiného mínění a svádí mladého knížete. Musil ustoupiti,
odejel ode dvora, zamítnuv dar, který mu byl nabídnut. Také
nevyhledával jiné služby v zemi, ale pustil se za hranice do
krajín, kde rovněž Slované bydleli.

Posléze se dal na poustevnictví.

Co to jenom Stanislava napadlo, že šel do domku, odě-
l se šatem, v kterém sem kdysi připutoval, i meč k boku připjal
a divný klobouk na hlavu si posadil. Potom šel ke kapličce
a zde se procházel k nemalému údivu poutníků i kněze An-
selma.

Také poslední poutníci se pomodlili, vyšli ven a vzali si
škorně na nohy. Teď si chtěli prohlédnouti celou památnou
horu. A zase sahali do měšce a rozdávali dary.

»Kdo že se o všechno zde stará?« ptal se přední poutník,
chtěje také na kapličku něco věnovati.

Ukázali mu poustevníka, který tu stál s hlavou k zemi
skloněnou a jako zasmušilý.

»Co to vidím? Bdím nebo sním? Ty také zde, Stani-
slave? A jakou službu zastáváš na této hoře?«

Romančuk se hluboce uklonil.

»Jsem na Svaté Hoře poustevníkem, královská milosti.«

»Tedy jsi mne také poznal? Hleď, kde se opět potká-
váme. Blahořečím té chvíli, kdy mne napadlo navštívit tuto
horu.«

»Jsem rovněž rád, že se zase s rodáky setkávám a že to
je hned královská milost.«

»A netoužíš vrátit se do své otčiny?«

»Není mně zle na této hoře mezi hodným českým lidem,
ale nemohu zapřít, že bych nejraději složil kosti v rodné
naší Polsce.«

Poutník podal Stanislavovi pravici.

»Ještě dnes odjedeš se mnou do Polska.«

Poustevník váhal a couvnul o krok.

»Na tomto posvátném místě v bratrské zemi ti pravím,
že se mnoho změnilo u dvora mého. S bývalými rádci se tam
nesetkáš. Poznal jsem jejich neupřímnost a zapudil jsem je
od sebe. Jak mnohdy vzpomněl jsem na tebe! Kdybych tě
byl mohl nalézt, dávno bych tě k sobě povolal. Ale hledal jsem
marně. Kdež bych se byl nadál, že jsi v Čechách a jako pou-
stevník sloužíš Svaté Hoře! Buď ujistěn, že si nyní budu vážit
upřímných rad tvých.«

Poutník knížecího rodu opět podával Stanislavovi svoji
pravici.

Přítomní nerozuměli té rozmluvě, ale přece chápali, že se
tu děje něco neobyčejného a že setkali se tu dva známi, kteří
nějakou dobu byli od sebe odděleni.

»Nerad bych se loučil s místem, kde jsem užíval pokoje,«
řekl Stanislav.

»Poustevníkem bude jiný, ty však můžeš lepší službu za-
stávat. Také jsi tu všechno, jak jsem slyšel, uvedl do pořádku
a památku po sobě zanechal. Rozluč se se Svatou Horou a po-
jedeš s námi.«

Stanislav rozmýšlel se hodnou chvíli, potom šel k svému
příteli Anselmovi a pověděl mu všechno. Také kněz se po-
divil, kdo byl poustevníkem na Svaté Hoře a jaký host zde
dnes prodlévá.

»Nerad tě propouštím, ale také tě nezdržuji,« řekl posléze.

»Jiný úkol čeká tě ve vlasti, kam také citem svým tihneš.«

»Ale nikde nebudu tak spokojen, jako zde,« namítal
poustevník.

»To ti za pravdu dávám. I nám se bude po tobě stýskati.
Následuj svého pána.«

Romančuk se loučil s kaplí, domkem, s každým stromem,
který sázal, s celou horou. Poutníci už věděli, že odejde odtud
a litovali ho. Anselm jim vysvětlil, čím Stanislav dříve býval
a že má v úřadě pokračovati v daleké Polsce. Mnoho se jim

teď u něho vysvětlilo, čeho u jiných poustevníků nepozorovali.
Přáli mu všeho zdarů na další pouť účinného života.

V Příbrami už oděnci vyváděli koně, jichž počet roz-
množili koupivše ještě jednoho od měšťánů. Vůdce výpravy
měl na sobě lesklé brnění a dlouhý meč po boku. Tvář jeho
byla veselá. Nabyl spokojenosti a nejvíce se radoval, že nalezl
starého rádce, který vždycky to dobře myslil s knížetem i pod-
daným národem. Hned vedle vznešeného poutníka sedal na
koně Stanislav Romančuk. Oči se mu zalévaly slzami, kdy-
koliv pohleděl na Svatou Horu, nad městem se zvedající. Snad
už nikdy nespátí místo, kde několik roků poustevničil a požíval
spokojenosti.

Jak přijela, tak odjela malá četa z Příbrami a pater
Anselm mezi dárce svatohorské kaple zapisoval 28. září 1657
knížete Michaela, krále polského.

Ze srdcí nevinných.

Stařenka Langová mnohdy vypravovala vnoučatům ze svých bohatých zkušeností. Vždycky věděla něco nového, než i když něco opakovala, děti ochotně poslouchaly. Měla jich mnohdy kolem sebe pěknou řadu a seděla mezi nimi jako ve věnci.

Jak by nezabloudila často jako měšťanka Příbramská i ve vzpomínkách na Svatou Horu, o níž vždycky měla co povídati! A děti také si vyžadovaly, aby jim o posvátném tom kopci povídala. Zvedal se nad městem, tisíce poutníků sem se bralo, viděly průvody, byla tudy mladá mysl jejich k Svaté Hoře obrácena. Od maličkosti je sem matky vodily a také časem stařenku doprovázely, ale tu se nemohly dočkat, kdy budou nahoře. Chlapci aspoň běželi napřed a stojíce na vrchu volali: »Tak přece pojďte!«

Langová měla děti mnohdy kolem sebe, opatrovala je, domácí i ze sousedství, lnuly k ní a rády ji navštěvovaly. Rodiče jejich zatím šly po práci a za svým zaměstnáním.

Stařenka měla dobrou paměť a mnoho si pamatovala. Také zažila hodně veselých i smutných dnů a z těch se dalo něco vybrati zajímavého pro tu drobotinu, kterou měla kolem sebe a na kterou se mile usmívala.

»A proč, babičko, ti lidé na Svatou Horu putují?« ptal se sedmiletý vnuk Oldřich, který upíral na stařenku veliké černé oči.

Zakývala hlavou, usmála se, přihladila chlapci vlasy a řekla: »Vyprošují si tam od Boha mnohých darů a milostí. Však to ještě seznáš. Když stonala sousedova Ludmila, také máti její pospíchala do kaple, aby prosila za uzdravení děvčete.«

Na děti usmála se šestiletá dívenka, nyní kvetoucí jako růže, o níž právě řeč byla.

»A pozdravil se tam někdo z těžké choroby?« znovu se ptal zvědavý Oldřich a všechny děti jakoby doprovázely dotaz jeho.

Langová přisvědčila, ale už se tvářila vážně a zrak její zatanul do dálky, jakoby hledala v minulosti, co by dětem pověděla. Vzpomněla si, rozhlédla se po svých svěřencích a řekla: »Něco bych vám pověděla, ale musíte poslouchati.«

Nebylo třeba toho připomenutí. Všichni seděli v pěkném dnu červnovém na zahradě, kde si stařenka ráda údy vyhřívala. Sotva usedla, hned měla návštěvu, která se množila každým okamžikem.

Před nemnohými roky žil v Praze jakýsi muž jménem Jan Procházka. Pocházel z jistého města Nymburka, přišel však do Prahy a tu zůstal. Než zlý byl osud jeho, neboť ničeho kolem sebe neviděl. Pomyslete si, jak mu bylo. Mimo to byl zcela chudý, a že si nemohl vydělati, žebral na kamenném mostě v Praze. Mnozí lidé ho zde také znali a z útrpnosti dávali mu almužny. Manželka Alžběta ho sem vždy přivedla a potom opět pro něj přišla, neboť sám by se domů nedostal. Už mu bylo 60 roků a 13 let ničeho neviděl. Právěho oka ani neměl.«

»Nebohý muž!« povzdychla Ludmila.

»Tomu slepci,« pokračovala stařena, »jednou se ve snách zdálo, že viděl ctihodného muže, který ho vybízel, aby se vypravil k Příbrami, tam aby sloužil na posvátné hoře Marii Panně, že opět zraku nabude. Procházka přímo ožil a hned kamenný most opustiti chtěl. Ale žena jeho všechno za sen považovala a muže na Svatou Horu vésti se zdráhala.

I naskytnul se osmiletý pacholík, Jakub Horáček jménem, příbuzný slepého Procházky, a ten se uvolil starce k Příbrami vésti. Podnikli cestu onu, vyptali se a každý s radostí jim naznačil směr. Kdo by už tehdy nevěděl o Svaté Hoře? Ovšem že cestou jenom almužnami se živili.

Šťastně se dostali do Příbrami, vyhledali primatora Samuela Nymburského, prosili o dovolení, aby slepec mohl sloužiti na Svaté Hoře. Primator se tomu divil z počátku a nad tím se pozastavoval, ale že tehdy na kopci žádného poustevníka právě nebylo, dovolil Procházkovi se usaditi tam.

Malý Jakub slepce neopustil, ale na horu dovedl a stále mu byl nápomocen. Bydleli spolu v opuštěné poustce. Procházka s malým průvodcem vyčistili kapli, zvonili klekání, modlili se s poutníky a starali se o posvátné místo, jak mohli.

Lid je živil a pacholík pro slepce sbíral almužny v okolí. Tak žili oddáni jsouce modlitbě. Procházka den co den prosil, aby opět prohlédl a mohl se podívati na milostnou sochu a svaté místo, jež mu hoch popisoval a vyličoval barvami nejjasnějšími. Spolu sliboval stařec, že do smrti zde chce poslouchati a kajicný život povede.

Bylo to v polovici června*), když procitnuv ráno pojednou pozoroval, že na levé oko vidí. Ovšem že nejdříve pospíchal do

*) Roku 1632.

kaple, aby poděkoval Marii svatohorské za uzdravení, jež mu vyprosila u Boha. Kdo o tom slyšel, trnul podivením, neboť velmi mnozí slepce znali a nikoho ani nenapadlo, že by kdy opět zraku nabyl.

I manželka Alžběta se o tom dověděla a na Svatou Horu pospíchala, v Příbrami se ubytovala a Marii Panně do smrti oddaně sloužila. Zнала jsem ji i toho Procházku, který zůstal v poustevně.

»A kam se poděl ten pacholík?« ptal se Oldřich.

»Ten se navrátil do Prahy k rodičům, když už Procházka jeho podpory nepotřeboval a aspoň na jedno oko viděl. Než v tu dobu i jiný div se stal. Poustevník chodil si pro vodu pod Svatou Horu, což bylo velice obtížné, i prosil o pomoc Boho-rodíčku. Nebyl oslyšen. Přecházející kdysi kolem kopce, pojednou nedaleko své poustky studánku viděl, ač dříve o ní nikdo nevěděl.«

»To je ta, z které pijeme na Svaté Hoře!« volaly radostně děti.

Stařena přisvědčila.

»Ano, pijete z ní vy i mnozí poutníci, má dobrou vodu a léčivou moc. Však o tom ještě uslyšíte. Ten Procházka ještě žil sedm roků, stále ve své poustevně. Mnoho dobrého poutníkům učinil a každému vypravoval, jak zázračně zde zraku nabyl. Je pochován v kapli Mariánské.«

Děti pozorně naslouchaly podivuhodné příhodě, která se záhy roznesla po Čechách a byla příčinou mnohých poutí a návštěv posvátného místa. Když už stařena skončila, ještě nedutaly, ale hleděly na ústa, která jim už tolik pěkného pověděla. Potom se ještě na to a ono zeptaly a stařena je povzbudila k účtě a lásce k posvátnému místu, jež je drahé každému Čechu a zvláště Příbramanu. Potom poslala děti domů a když osamotněla, ještě uvažovala o Svaté Hoře a divech, které se tu udály a dosvědčeny byly.

* * *

Ve dnech následujících děti marně babičku vyhlížely. Poněkud stonala, obvyklý kašel ji dusil, proto nevycházela. Děti sešly se na zahradě, místo stařenino zůstalo neobsazeno.

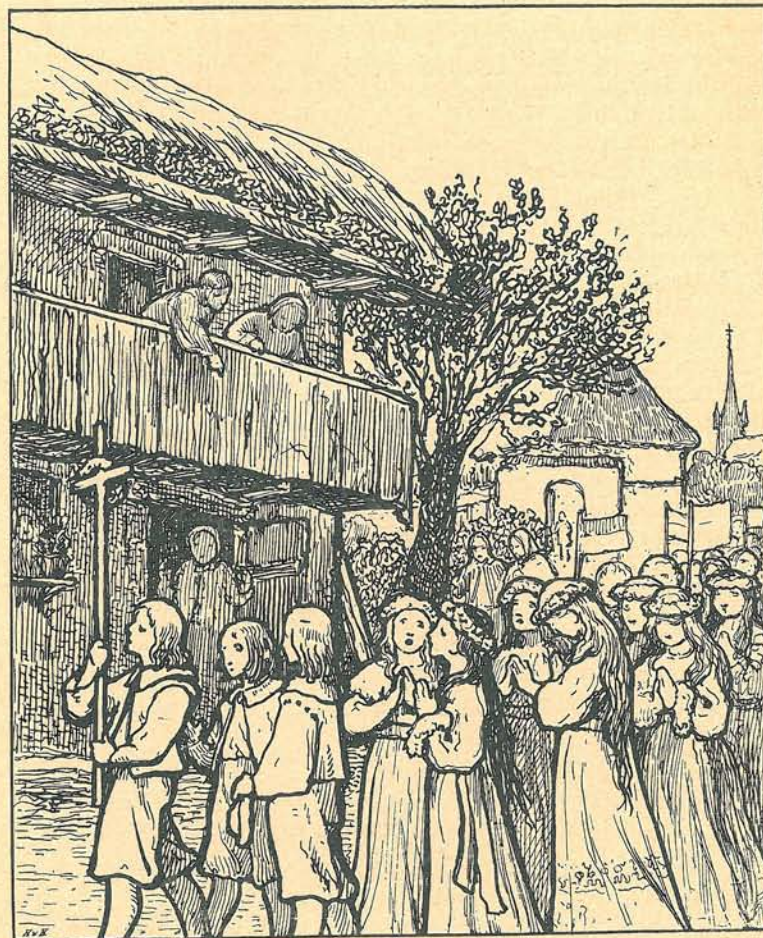
»Viděli jste dnes ono veliké procesí?« řekl jeden z větších pacholíků. »To prý je až z Rakovníka, několik tisíc lidí obsahuje a přece v něm všechno v úplném je pořádku.«

»Však bylo rozděleno na několik oddílů a každý svého vůdce měl, tito však všichni stejnou píseň předříkávali, pojednou modlitby začínali. To byl zpěv! To byl mohutný hlas!«

»A děti v těch průvodech také bylo mnoho. Měly svůj oddíl a vedl je takový pacholík jako tuhle Horynův Václav. Všechny děti ho poslouchaly.«

»Co tu bylo družic, kolik soch nesly a jak měly pěkné věnečky!« vzpomínala malá Ludmila.

Rakovnický průvod a včerejší babiččino vypravování učinilo na děti mocný dojem. Tu povstal zmíněný Václav Horyna, napřímil se, aby se zdál ještě větší a rozhlédnuv se po dětech

řekl: »Slyšte, my bychom také mohly udělati procesí na Svatou Horu.«

Malý Oldřich se usmál, ale jiní hned přisvědčovali Horynovi.

»Je nás hodně, když se seřadíme, bude hotový průvod. I jiní se k nám přidají, jenom až zvědí, co chceme podniknouti.«

»A kde bys vzal praporce?« ptal se Oldřich, který tomu podniku posud nedůvěřoval.

Horyna se zamyslel. Pravda, bez praporců nebylo by procesí. Ty byly hlavní okrasou.

»Vystřihám je z papíru,« konečně řekl sebevědomě.

Dívky se už radily, z čeho by si pořídily na hlavy věnečky. Také jim neběželo tak o bílý šat, obuv a podobné, jak o věnečky. Nejvíce se jim zamlouval svlaček, že ho bylo plno v každé mezi a lehce se dal u věneček splést.

»A jakou ponese sochu?« ptaly se dívky chlapců a zvláště Horyny.

»Tu máme na Svaté Hoře,« odvětil Václav. »Ti cizí poutníci nosívali si svoje, svatohorská je naše.«

Ten výklad všem dostačoval. Ustanovené pořádati ono dětské procesí, až tu žádných průvodů nebude, tak někdy ve čtvrték odpoledne za pěkné pohody. Už předem radovala se ta srdéčka, jakou oslavu děti z Příbrami Marii svatohorské způsobí. Horyna s chlapci dělal dalekosáhlé přípravy.

Za pěkného, slunného dne byli Příbramané překvapeni zvláštním průvodem, který se seřadil na Langově zahradě. Bylo tu dětí z celého města a Horynovi dalo mnoho práce, než je srovnal a seřadil. Dívky jako družice si vyhradily přední místo, ale musily o ně s chlapci přímo zápasit. Tito nechtěli ustoupiti a několik jich přece zůstalo v přední řadě. Nesli kříž s velikým chrpovým věncem.

Potom šly dívky, které byly všechny za družice a měly na hlavách svlačkové věnce. Byly oblečeny všedně a většina všech účastníků šla bosa. Některá z dívek nesla věnec z polního kvítí.

Vzadu následovali chlapci, kteří téměř všichni měli praporce z různého papíru. I šátky nesli na žerdích a čepice mačkali pod pažím. Pouze nejmenší nechali na hlavě, ale musili jít vzadu.

Děti zanotovaly píseň, jichž mnoho znaly od poutníků. Horyna předříkával:

„Vzpomeň, ó Královno milá,
že nebylo slýcháno,
abys koho opustila,
když k Tobě jest voláno.“

Teď spustily děti líbeznými hlasy:

„Panno neposkvrněná,
celý svět to nasvědčuje,
že kdo se ti důvěruje,
nadarmo Tě nevzývá;
vždy jej slyší a uslyší
srdce Tvoje milostné —
srdce neposkvrněné!“

Lidé se vybíhali ze stavení podívat, jaký to průvod se běže na Svatou Horu. I přístřeší jim chtěli nabídnouti a pátrali,

nejsou-li to známí poutníci. Než jak se podivili vidouce, že to jdou děti z celého města, a jak se podivili nad pořádkem, v jakém se braly!

Rodiče pozorovali tu i svoje děti a měly z nich radost. Hned by je matky zavolaly, obuly, svátečně ustrojily, ale nechtěly malé poutníky vyrušovat.

Městem prolétla zpráva o této divné pouti nevinných dětí. Kdo mohl, rychle se oděl, aby také šel na Svatou Horu.

I stařenka Langová nevydržela v jizbě a vypravila se tak, jak byla. Aspoň když ku konci té dětské slavnosti se dostaví, bude spokojena. Vždyť mezi dětmi jsou i její vnoučata a denní posluchači, jimž nedávno vypravovala o prvním zázraku na Svaté Hoře.

A děti kráčely dále. Byly by se rozběhly jako jindy, aby se co nejdříve na horu dostaly, ale Václav je napomínal: »Nevíte, že jste poutníky? Držte se pěkně v řadě!«

„Kdo Tebe o pomoc vzýval,
zdaž nebyl vždy vyslyšen;
před Tvým srdcem slz vyléval,
zdaž nebyl vždy potěšen?“

Na Svatou Horu bralo se mnoho Příbramanů, jakoby byl svátek Mariánský, kdy je zde nejhluchěji a nejčetněji. Kdosi slyše zpěv počal i zvoniti a tak vítal slavnostně průvod malých dětí, nad nimiž vlály pestrobarevné praporce i na rychlo zhotovené korouhve, na něž dívky zapůjčily svoje šátky a na konec žerdí přivázaly kytice koukolů, chrp a modrých zvonků.

Průvod se dostal na horu, kde už byli měšťané, kteří sem přišli cestou kratší. Dva vzali také Langovou pod paždi a stařenu více nesli než vedli do kopce.

Děti obstoupily kapličku, jenom Horyna s družičkami vešel dovnitř. Posud zněl zpěv.

Diváci byli dychtívi zvěděti, jaká tu bude pobožnost a jejich překvapení nabylo nejvyššího stupně, když čtyři družice na nosítkách vynášely milostnou sochu, kterou Horyna bez bázně a ostychu sundal a dívkám odevzdal.

A zase děti se seřadily, opět zpívaly a nosily svatohorskou Marii Pannu po vrchu. Družice se střídaly, aby se na všechny dostalo. Tu se i dospělí připojovali, také zpívali a se modlili. Ta dětská slavnost se jim velice líbila.

Děti dvakrát přešly horu a zase odnesly sošku do kaple. Horyna ji vzal, políbil a odevzdal na podstavec. Teď ještě všichni poklekli a modlili se, jak Václav předříkával to, co se doma modlival u večer i ráno.

Ani na anděla strážce nezapomněl.

Teď však už se nedaly děti v pořádku udržeti, ale rozběhly se ke svým rodičům a známým. Za pobožnost se jim dostalo pochvaly.

Oldřich s jinými šel ke studánce a velice se potěšil, když tam spatřil stařenku. Seděla na kameně a odpočívala.

»Babičko!« zvolal hoch a už byl u stařenky.

»Také jsem se přišla podívat na tu vaši slavnost. Hezké to bylo. Kdo vás sem poslal?«

»Nikdo, to jsme si tak usmyslili, když jsme tolik pěkného o Svaté Hoře slyšeli a tolik poutníků sem putovati denně vidíme,« vysvětloval vnuk Oldřich.

Langová radostně přikyvovala hlavou.

»No, dobře, dobře; tak se mně líbíte a všichni z vás potěšení měli. Jenom zůstaňte tak hodní a zbožní!«

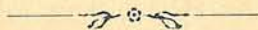
Děti se napily ve studánce a vracely se s rodiči domů. Bylo mnoho z toho posuzování a řečí.

Mezi posledními šla Langová, která v dětech probouzela lásku k posvátnému tomu místu.

Příbramané nyní si ustanovili, aby co rok nevinná mládež na Svatou Horu pouť konala a rodiče přestrojovali děti obojího pohlaví za anděly, kteří majíce v rukou lilie a jiné květiny chodili na horu. Také jim pořídili sochy, které při slavnosti té družice nosily.

Někdy bylo tak ustrojených dětí na čtyři sta a celá Příbram je doprovázela. Dospělejší z dětí těch den před tím se zpovídali a potom na Svaté Hoře přistupovali ke stolu Páně.

Dojemná byla každá ta pouť, Příbramané se na ni těšili, v nejkrásnější roční počasí ji stanovili, ale přece nejjímavější byla slavnost první při svlačcových věncích a papírových praporečích, neboť vytryskla ze srdcí nevinných a byla výrazem lásky k Marii, která divy tvoří.

Pod mocnou ochranu.

Poutníci, kteří přišli na Svatou Horu z Moravy, vypravovali, že zase hrozí nebezpečí od Turků, kteří už hospodaří v Uhrách a odtud výpady činí do sousedních zemí. Proto se cestou poutníci spojili a požádali pána z Hustiřan na Žumberce u Chrudimi, který rovněž sem putoval, aby je v ochranu vzal. Nebylo nikde zcela bezpečno a Turci vysílali menší tlupy daleko na zvědy i špízování.

Moravané přibyli na Svatou Horu a ve svých pobožnostech častěji opakovali: »Abys všemu lidu křesťanskému pokoj a jednotu dátí ráčil...«

Pán z Hustiřan čekal, aby svěřence své zpět odvedl na hranice. Dělal mu to radost a čest, že taková úloha naň vložena. Službu tu konal nezištně.

Moravané si musili odpočinouti a ubytovali se pod Svatou Horou v jednotlivých staveních. Líbilo se jim zde, ale neopomenuli poznamenati, že i doma mají pěkná a významná místa poutnická.

»A jak je s Turky? Zase vás ohrožují?« ptal se měštnín Paldera, který v mladších letech vojínem byl a v několika bitvách bojoval jako zbrojnoš za město Příbram.

Moravané svěřili hlavy. V těch radostech poutních vzpomínka na Turky mnoho je zarmoutila.

»Snad máme zatím dědiny vypálené, snad známé porubané a snad se vrátíme do pustých zřícenin, kde leží těla mrtvých nepohřbena.«

»No, no; nebude tak zle,« chlácholil Paldera, »ani to tak čerstvě nejde, jak si představujete.«

»V Čechách nevědí, co Turci dovedou a zde pod tou Svatou Horou jste jako uschováni. Ani mor se vás zde nedotknul. Ale na naší Moravu mají Turci jako bránu otevřenou a sotva se vyrojí, už je tam máme. Jdou pro koně, špiži, mladé šohaje a plení při tom hrozně. Kéž nás tentokráte

Matka Páně ochrání! Proto až sem jsme putovali, aby jednou Turci byli poraženi a hodně daleko od zemi křesťanských zahnaní.«

Naslouchal Paldera a s ním jiní sousedé. Taková zpráva stála za vyslechnutí.

»Však ani v Čechách nejsou zabezpečeni před Turky,« připomínali synové sesterské země; »kdyby císařské vojsko utrpělo porážku, zle by bylo s vámi.«

»Aby nás Pán Bůh a svatohorská Bohorodička ochraňovala!« křížovali se lidé.

»Pravda, pravda,« přisvědčoval Paldera, »i sem by mohli Turci vtrhnouti, musíme se mít na pozoru. Kdybych byl jenom o deset roků mladší, hned bych se hlásil za vojína. S rozličným nepřitelem jsem bojoval, ale Turků neznám.«

Tak přinesli Moravané poplašnou zprávu, kterou rozšířili po městě. Odtud ji poutníci roznášeli do širého okolí. A měli z Turků opravdu strach. Však se o jejich svereposti povídaly hrozné věci, o jejich trýznění obyvatelstva, loupežích, zajetí, porubání i mrzačení údů. A mají-li cestu na Moravu, proč by si nezaskočili i do Čech? Vždyť je to sousední země a na hranicích žádného vojska. Mnoho se mluvilo o vpádech tureckých, i když Moravané se rozloučili a rytíř z Hustiřan je odváděl.

O vážnosti doby byli Příbramané přesvědčeni, když došel dar od císaře Leopolda z Vídně. Dva dvořané přinesli sem velikou svíci a žádali, aby duchovní se modlili v kapli za vítězství zbraní křesťanských a za pokoj v zemi.

Příbramané měli Leopolda v dobré paměti. Dvakrát pobyl na Svaté Hoře. Poprvé tu byl, když se rozšiřovala kaple. Tehdy přijel večer a hned byl přítomen pobožnosti. Příštího dne i poklad si dal ukázati a rozmnožil jej obrazem Marianským se stříbrným rámcem v ceně 800 dolarův. Pochválil a obdaroval malé zpěváky a tisíce zlatých daroval na stavbu bytu pro strážce Svaté Hory.

I ze studánky vody se napil.

Podruhé přijel, když ve Vídni zuřil mor a musil se přestěhovati do Prahy. Tehdy měl při sobě dceru Marii Antonii a skvělé komonstvo. Tři sta jezdců ho doprovázelo. Už se mluvilo o vpádu Turků do Uher, měl tudíž císař mnoho příčin prositi Marii svatohorskou. V zemi zuřil mor, nestačili mrtvolý odnášeti a na obzoru se jevila válka s Turkem.

A Leopold dal vždycky příklad zbožnosti.

Na vojsko se přišel podívat městský zbrojnoš Paldera, kterého nyní Příbram živila, rozohnila se v něm krev, když viděl komonstvo a mezi jezdci hledal některého známého. A neklamal se; byl tam desátník, s kterým Paldera kdysi sloužil. Ovšem tento byl starší a soudruha teprve vojenskému životu zaučoval.

Oba měli radost a dlouho si potřásali pravicemi. Desátník Vilus byl posud v plné síle a statně si vedl. Paldera už by na koni ani rovně neseděl.

»Kde se setkáváme? Na bojišti jsme se rozloučili, Svatá Hora nás sloučila.«

Hned vzpomínali na minulost a byli by déle rozmlouvali vespolek, kdyby náhodou kolem nešel císař Leopold. Všimnul si vojínů a namířil k nim. Vilusovi řekl: »Jak se zdá, shledal jsi se s přítelem?«

»Spolu jsme bojovali, spolu snášeli obtíže války,« odpovídal desátník.

Paldera se jenom uklonil.

»Když jsi býval kdysi v mých službách, přijmi dárek,« řekl císař a Palderovi podal několik penězův. »Teď v stáří užíváš klidu, modli se zde za pokoj v zemi.«

Paldera chtěl císaři políbiti ruku, Leopold couvnul a usmáv se odcházel směrem ke studánce. Tehdy by byl zbrojnoš za císaře do ohně skočil, jak si toho vyznamenání vážil a je oceňoval. Leopold si ho všimnul a mluvil s ním před měšťany. Ani primátor příbramský se nemůže takovou ctí pochlubit. Však si toho mnozí všimli.

Jak by se nemodlil za blaho země, za císaře a krále! Den co den bude pamatovati na onen příkaz a chce choditi na Svatou Horu, aby přednášel prosby k nebesům...

Za darované peníze pořídil si nový šat a to takový, jaký nosíval, dokud býval činným a dovedl mávati mečem.

Leopold odejel a Paldera se rozloučil s Vilusem, jemuž přál mnoho vítězství a brzké povýšení za hejtmana.

Teď přijeli dvořané od téhož Leopolda, aby do kaple odezdali svíci a žádali za přimluvy. Císaře omlouvali, že nemůže sám přijeti, poněvadž koná rozsáhlé přípravy k válce s Turkem. Ale vzpomíná na pobyt v Čechách a návštěvu na Svaté Hoře, kde se mu velice líbilo a se cítil šťastným uprostřed oddaného národa.

»Ovšem,« řekl Paldera, který nyní často na hoře prodléval, »vždyť byl mezi námi, kteří se modlíme za něj i za zdar jeho zbraní, aby porazil ty psy Turky.«

A městský zbrojnoš pozvedl pravici, kterou kdysi třímal meč. Teď jenom pohrozil v tu stranu, kde dle jeho domnění turecká země ležela.

* * *

Přípravy k válce turecké bylo znáti také v Čechách. Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic sbíral vojsko, veřejné zábavy byly zakázány a lid vybízen k modlitbám.

I na Svaté Hoře byli četnější poutníci a z daleka sem posílány svíce, aby hořely dnem i nocí v kapli.

Paldera mnohou rozžíhal, světla opatroval a takřka za svou povinnost považoval rozsvěcovati, když byly svíce věnovány na ochranu před Turkem a na vítězství křesťanských zbraní.

Také bojoval a také před každou srážkou oči obracel k nebesům. Teď pak té ochrany bylo více třeba, neboť sultán turecký s vezírem Mustafou do pole vypravili tři sta tisíc mužů a s ohromným tím vojskem pokračovali ku předu.

Úzkost jímala lidi i v Čechách, odkud odjížděli stateční bojovníci k Vídni.

Bylo to v měsíci červnu, kdy na Svatou Horu odnášeno mnoho růží a Paldera právě tu odevzdával kytici od paní primatorové. Rád vykonal ono poselství a vždycky se hned na hoře pozdržel.

Měšténině byli v pilné práci, horníci odešli do dolů. Příroda kolkolem se zelenala a všechno mile kvetlo.

V tom do města přicválala řada jezdců na spěněných koních. Vypadali, jakoby se do boje právě chystali nebo z něho jeli. Meče se jim houpaly u boků. Byli řádně vyzbrojeni a líce jim jenom hořely.

Na náměstí zastavili se pouze na krátko.

»Tamo Svatá Hora?« ukázal jezdec na kapli nad městem vyčnívající.

Tázaná žena jenom přisvědčila. Leknutím nemohla ze sebe slova vypraviti.

Jezdci dali se do cvalu, až se za nimi kouřilo. Ujížděli k Svaté Hoře.

Obyvatelé Příbrami byli neobvyklým vojskem překvapeni. Co zde chce? Vždyť tady srážka nebude a město o posádku nežádalo. Co to znamená?

Tu odkudsi padlo slovo, které se záhy ujalo.

»Turci!«

Ano, mohli by to býti Turci, jeden oddíl jejich, jak už Moravané dosvědčovali, že daleko široko se rozjíždějí za lupem a špižováním. Snad až sem zabloudili, snad se dověděli o Marii svatohorské a přijeli, aby Příbramským ten poklad vzali. Slyšeli o zlatě a stříbře, pověst přeháněla, doslechli o vzácných věcech, a teď všechno na Svaté Hoře uloupí a odnesou. Veliké hrozí nebezpečí.

Nikdo ani nevěděl, kde ty řeči původ vzaly, kdo je šířil, ale docházely víry. Vždyť byli ustrašení těmi pověstmi a neměli ani příležitost vojsko důkladně si prohlédnouti. Několik žen a dětí je vidělo.

»Turci jsou zde, Turci!« letělo od úst k ústům a celé město bylo za krátko jako v pozdvižení.

»Nejdříve oloupí Svatou Horu, potom přijdou na město a pobijí nás.«

A sousedé ustrašeně hleděli k hoře, tušíce, že se tu dějí hrozné věci. Co dělají, jak tomu nebezpečí čeliti?

Kurážnější už se ptali, jak mnoho asi toho vojska bylo. Také pátrali po Palderovi, který jako zkušený voják by si věděl rady.

»Odešel na horu a snad už není ani živ i s těmi nebohými strážci Marianskými.«

Někteří už zaúpěli.

»Ale nesmíme přece ruce skládati v klín, nutno se připraviti na obranu nebo k útěku,« radili jiní.

»Na útěk je pozdě, dohonili by nás. A co bychom s sebou na rychlo vzali?« zněla odpověď.

»Tedy se budeme brániti,« rozhodovali statečnější, »a nejdříve ochráníme Svatou Horu.«

Vyzvání to účinkovalo jako jiskra.

»Ano, budeme bojovati pro Svatou Horu, pro Marii Pannu, pro ten poklad drahý.«

Hned chtěli všichni běžeti na horu, ale starší radili k obezřetnosti.

»Dostaneme se tam tajně a podíváme se, co Turci dělají. Také seznáme jejich sílu a potom je přepadneme. Ozbrojte se!«

Plán byl hotov.

Několik mužů se pustilo hned na Svatou Horu. Ať vzali, co vzali, jenom když něco nesli v ruce. Ovšem dali se oklikami, aby sem přišli nepozorovaně a dříve shlédli, co se děje. Ostatní následovali. Bázliví šli poslední.

Na hoře nebylo slyšeti žádný šum a hluk. Nikdo nevolal o pomoc, neutíkal. Přední ochráncové vykoukli z křovin a podívali se. Koně vojáků byli uvázáni u stromů a domnělí Turci stáli před kapličkou. Právě k nim vůdce mluvil. Všichni sňali s hlavy a nábožně naslouchali.

»Stojíme na svatém místě, zázraky proslaveném. Odtud vytrhneme v mnohá nebezpečství, v nichž statečné myslí a silných páží třeba. Dříve očistme své svědomí, tady posilněme se nebeským chlebem a o pomoc Marii Pannu prosme!«

Velitel první vstoupil do kaple jako kajicník a ostatní následovali.

Teď se už nikdo z Příbramanů nebál a směle vystoupili. Nejdříve potkali Palderu.

»Jaké to vojsko?« tázali se.

»Ferdinand Schleicher z Wiesenthalu s oddílem císařských sem přijel, aby prosil za ochranu.«

»A my se báli, že už tu jsou Turci —«

Zbrojnoš se usmál.

»Také jsem se jich nejdříve ulekl, ale záhy jsem byl vyveden z klamu. Mezi vojáky jest i můj soudruh Vilus, tamo klečí a vyznává se z vin svých.«

Záhy naplnila se hora zbožným lidem.

Všichni vojáci se vystřídali v kapli, byli přítomni mši svaté a přijímání. Ukazovali velikou zbožnost. Potom rozvinuli

prapor a velitel žádal, aby byl posvěcen a dotýkán s milostnou sochou.

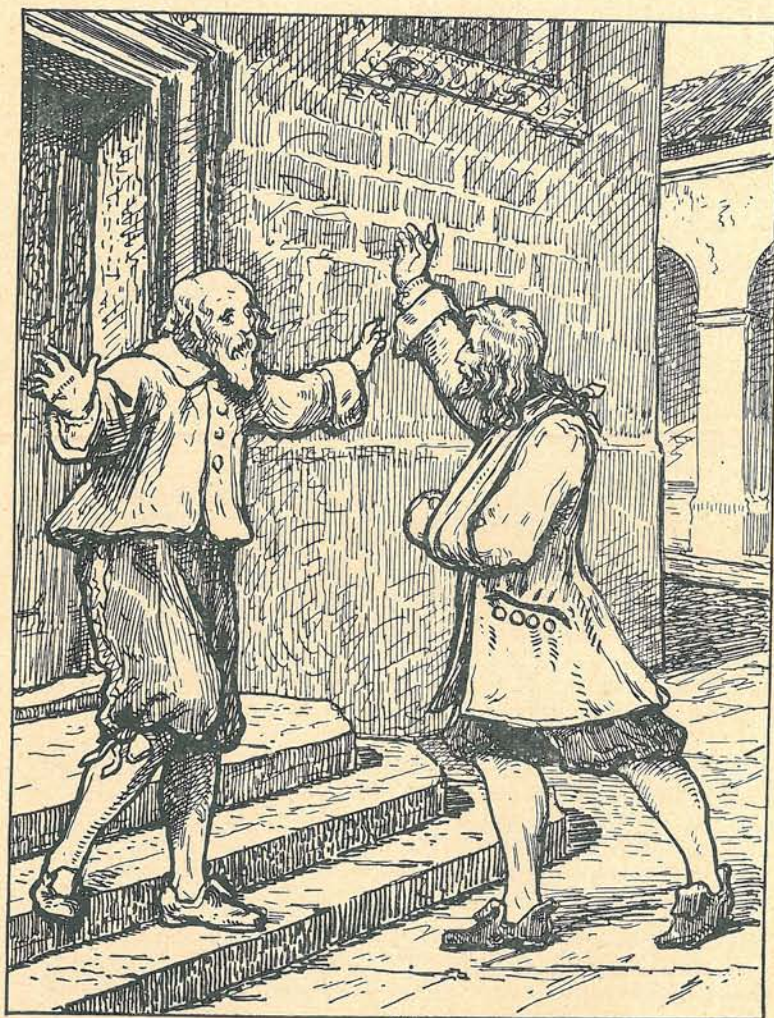
Stalo se a soudruh Palderův jej rozvinul nad hlavami bojovníků.

Podruhé se rozloučil se svým bývalým kamarádem.

Na povel vyskočili na koně a ještě jednou vzdavše čest Marii Panně, odjížděli nejkratší cestou za svým plukem.

»Modli se za nás!« volal Vilus na Palderu a zatočil posvěceným praporem.

»Denně budu na vás pamatovati,« odpovídal zbrojnoš a utíral si oči.

Vojsko odjelo a Příbramané se dlouho nemohli vzpamatovati. Jako sen jim to připadalo.

»Máme-li takové bojovníky a ochrance,« řekl jeden, »nemusíme se báti nepřitele.«

»Bůh požehná zbraním jejich,« dosvědčovali jiní a s důvěrou se vraceli do města.

* * *

Jako dříve, tak ano mnohem více Paldera nyní docházel na Svatou Horu a vřele se modlil za bojovníky. I jiné vyzýval a sám modlitby zahajoval. V kapli často znělo: »Abys národům křesťanským pokoje a svornosti uděliti ráčil...«

Ta neb ona zpráva sem zabloudila, ale nikdo nevěděl nic určitého. To jisto bylo, že Turci obléhají Vídeň a císaři že jde na pomoc král Polský Jan Soběský.

Křesťané se chvěli a modlili.

Teprve počátkem října 1683 připutoval na Svatou Horu voják v potřhaném šatě, bez meče a jiné zbraně. Levou ruku nosil na šátku v obvazu. Sotva vkročil na půdu, vyjasnila se tvář jeho a radostně volal: »Paldero!«

Zbrojnoš rozpráhl ruce.

»Ty zde, Viluse? Je po válce?«

»Před měsícem. Turci byli u Vídně poraženi a prchají do Uher. A víš, kdo křesťany ochránil?«

»Udatné a zbožné vojsko.«

»Slované, Češi a Polané, kteří bojovali v městě i venku. Ovšem chránila je Panna Maria, jíž jdu sem poděkovat.«

»A tvoje ruka?« ukázal Paldera.

»Pravda, jsem neschopen už boje, vracím se do svého rodiště a budu živ, jako ty zde v Příbrami.«

Vešli do kaple a dlouho se modlili, že kříž zvítězil nad pohanským půlměsícem.

Obětovaná.

Pitrová si vřele přála, aby z Broum průvod na Svatou Horu byl vypraven. Dálo se tak co rok od pradávna, ale rozlétna se v okolí zpráva, že se pouti dle rozkazu císaře Josefa II. omezují, ne-li dokonce zapovídají.

A Pitrová měla velikou příčinu na takovou pouť se vypraviti a toužebně si tak učiniti přála. Mohla by putovati sama, ale nechtěla se na dalekou vydati cestu, a také se bála jíti lesy, jichž tehdy mnoho mezi Příbrami a Broumy stálo. S průvodem to bylo jinak, tu šlo lidí několik set, byli tu muži, ti měli okované obušky, jel povoz s družicemi, zpívalo se a mnohdy i hudba hrála.

Z Broum chodili na Svatou Horu, když se všechno v přírodě zelenalo, když obilí rostlo a nebylo třeba už přikládati pilné ruky. Jenom se vyprošovala na Bohu vláha a jasné počasí. A za tou také příčinou putovali.

Než to Pitrovou znepokojovalo, že by z Broum nebyl průvod seřaděn a vypraven.

A co ji pobádalo na poutnické místo? Byla tam před třemi roky; tehdy Pitra sám poslal povoz až do Příbrami a hospodyně jela s usazenými očima a zarmoucenou tváří. A jak by ne, když na klíně držela churavou Petrušu, jedinou dceru, kterou tolik milovala! Tříletá dívka churavěla už půl roku a nic jí nepomáhalo, co rodiče sehnali a jini radili. Byla tak slabá, že se sotva na nohou udržela, tak bledá a neduživá, ani nerostla, nejevila v sobě ducha k veselosti a k takovému životu, jak si máti její přála.

Při těch starostech o milovanou dceru vzpomněla si Pitrová na Svatou Horu, kam ob čas chodívala a kde viděla, jak rodiče sem děti přiváděli, je obětovali a zaslibovali, aby Maria Panna jim zdraví u Boha vyprosila. Pitrová se mnohdy s těmi lidmi do řeči dala, jich se dotazovala a tak se přesvědčovala o mocné ochraně Královny nebes.

»Což abych Petrušu také obětovala?«

Tu myšlenku provedla, s dcerkou putovala, celou cestu se modlila, dítěti kolem ruky růženec ovinula a jako největší kajicnice si počínala. Kde jakého žebráka tam u brány obdarovala.

Čekala, až byla kaple vyprázdněna, potom tam vešla s malou dcerou a vroucně se modlila. Dítě nevědělo, co se s ním děje a velikýma očima pohlíželo na nevysokou sochu Bohorodičky s Ježíškem na levé ruce, na řízu barvy červené s pozlaceným okrajem, na modrý plášť, půvabné a milé obličej; takovou pocítilo radost, že tiše zatleskalo ručkama a usmálo se vesele.

Co se zatím dalo v duši klečící ženy? Ta se přímo rozplývala v modlitbách, ta hleděla více duševním než tělesným okem na sochu a v ní představovala si velikou vznešenou postavu té, která sluje uzdravení nemocných. Hodnou chvíli se Pitrová modlila a slibovala, že přijde sem opět s dítětem, nebude-li toto už odpočívati v chladném hrobě.

Teprve ostatní poutníci připomenuli jí, že nutno pomýšleti na cestu zpáteční, že se už průvod seřaduje. Svatohorští zpěváci a hudebníci měli připravené bubny a zvoníci drželi provazy od zvonů, aby byl průvod slavně vyprovozen.

Pitrová se potácela z kaple, kus cesty dceru nesla, potom ji uložila do vozu ke družicím, které už měly ušpiněný bílý šat, ale přece si na tom zakládaly, že byly takovou hodností pověřeny a nesly obrazy sv. Panny s velikým věncem.

Petruša brzo sílila a patrně ozdravěla. Také vřichledě rostla, líce jí červenaly, do žil jakoby vcházel nový život. Radost rodičů byla převeliká. Právem soudili, odkud ona změna. Pitrová by byla s Petrušou putovala hned následujícího roku, ale nepříznivé počasí dvakráte pouť zmařilo a potom nastala pilná práce na polích. Když zase z Broum procesí putovalo, stonala, ale přece neustala Petrušu ujišťovati, že pouť vykoná. Jak by nešla, když to bylo slíbeno?

»Půjdeš už za družici,« připovídala matka a hned řídila bílé šaty, věneček i košík na ruku. »Do toho natrháš v našich lesích přestupníček. Ty květiny se mně tolik líbí a zdá se mně, jakoby Maria Panna v zeleném věnečku seděla.«

A dívka se radovala. Už několikrát se přistrojila jako družice, natrhala přestupníček, ale průvod se na návsi neseřadoval. Když zase úroda už byla ponechána ochraně Boží, myslili mnozí na pouť. Ale tu přišly ony zprávy, že dal císař Josef mnohé kláštery zrušiti, kostely zavřít, že omezuje pouti a dává rozehnati zbožné poutníky. Mnoho prý při tom prozahál.

Broumští se usmáli tomu důvodu, ale přece nevěděli, co počít. Snad i kostel na Svaté Hoře uzavřen, snad nikoho tam není, kdo by je vítal, zvonil, jim sloužil. Kdo ví, nebudou-li

zapuzeni hned od Příbrami a nedostanou-li pokutu, že přestupují tak náhle dané zákazy.

»Přijďme,« vyzývala Pitrová, »dost možno, že pověst přehání, že to není tak zlé. Co se nám může státi? Svoji zbožností nikomu neškodíme.«

To ponuknutí stačilo, že se přidali jiní, že hned strojeny družice, chystány vozy a od rychtáře přineseny bubny, na něž bylo vířeno, když průvod dvakráte do kola obešel náves. A hodně lidu se vypravilo, muži se přidali a také několik dětí šlo za starobylou korouhví, kterou měli sousedé jenom na tuto pouť se sv. Floriánem na jedné a Janem Křtitelem na druhé straně.

Pitrová nabrala hodně darů pro žebráky a koupila dvě obětní svíce.

Petruša jako andílek se vznášela mezi družicemi. Nikdo by v ní ani nehledal té bledé churavé dívky, která nyní jenom kypěla zdravím, statně si vykračovala a nechtěla ani slyšeti o povoze. Že prý dojde pěšky.

Mile ozýval se zpěv lesy, jimiž kráčeli, ale přece úplně nezbavili se nejistoty, jak to s nimi dopadne, až přijdou do Příbrami. Jenom Pitrová se nestrchovala, ale myslela pouze na Bohorodičku, již děkovala za uzdravení dcery své.

* * *

První probošt na Svaté Hoře Jáchym hrabě Čejka z Olbramovic učinil prohlídku všech věcí, které zde zůstaly po prvních strážcích Mariánských, po členech řádu tovaryšstva Ježíšova, který poutní místo po staletém zde působení r. 1771 opustil.

Mnoho bylo v tu dobu zrušeno klášterů, mnoho uzavřeno poutních kostelů, ale na Svatou Horu se císař Josef II. neodvážil, na ono místo, kde se modlili slavní předkové jeho od Ferdinanda III., císaře Leopolda, Karla VI. a jiných panovníků i jejich chotí a dítek.

Na Svaté Hoře ustanoven probošt se čtyřmi světskými duchovními.

Jáchym Čejka podjal se úkolu s veškerou opravdovostí a láskou, horlivostí a touhou pokračovati ve stopách svých předchůdců.

Právě si prohlédl skvostný stříbrný oltář, před nímž viselo osm drahocenných lamp, vzácnou monstranci díla mistrovského, drahé šatky na sochu a především tak zvaný pancíř z ryzího zlata s podobným srdcem od kněžny Eleonory Švarcenberkové. Jednou za rok, a to o korunovací socha tímto skvostem zdobena.

Rovněž Čejku zajímala kniha, nad níž proseděl mnohou chvílí a v níž bedlivě čítal. Byla to Historie svatohorská, v níž podivné milosti, dobrodiní a zázraky od r. 1662 zapsány byly,

jak se tu na přímělu sv. Panny staly. V dvaceti kapitolách uvedeno, co se tu událo a při některém oddílu o tom podáno deset, ano i více příkladů.

Mnozí zaslíbili se zde, to jest mnozí připověděli putovati sem, obět přinést, když prosby jejich budou vyslyšeny. Přišli, splnili sliby záhy nebo po delší době.

Mezi jmény těmi četl probošt i Petruši Pitrovou z Broum a mnohá jiná.

Hlava jeho byla za krátkou zde dobu naplněna divnými myšlenkami. Vždycky býval zbožný, ale zde přímo cítil vzduch modlitbami prosycený, tady shledával příklady živé víry a zdálo se mu, že na té posvátné hoře o mnoho blíže jest ráje nebeského. Tak byl povznesen, tak nadšen.

Sem ani vlny tehdejších útisků víry nezasáhly.

Ale probošt byl zvědav, přijdou-li sem přece průvody, když jsou zakázány. Jednotlivci se sem dostavili hojně, Příbramáné přicházeli čteně, bylo tu dosti duchovní práce, ale zdaž připutují procesí, jako v letech minulých? Také tu byly jejich záznamy. Ročně sem chodilo ke stu průvodů, některý měl až deset a dvacet tisíc lidí. Jak bude nyní? Bez těch poutníků by tu bylo smutno.

Probošt se už ustanovil na tom, že žádný průvod neodmítne, ale také nebude slavně vítati, aby nepřišel v podezření, že jedná proti zákazům. Jinak poslouží všem ochotně.

Netrpělivě čekal a zdálo se mu, že průvody přece neprijdou. To by ho mrzelo. Proč by tu byl se svými pomocníky? Snad aspoň se dostaví ti, kteří se zaslíbili, aby oznámili, byly-li jejich prosby vyslyšeny.

Svatá Hora nějak smutně zvěděla věže k nebesům, kolkolem klidno a ticho. Jednotlivci vykonali pobožnost, obešli ambity, tu a tam se podívali a už se vraceli ke svým domovům.

Probošt Jáchym Čejka opět seděl nad knihou a četl události od onoho slepého Procházky až do nedávné doby. Zvláštní zaznamenání od očí mu padlo. Jakousi stařenu Salomenu Svobodovou sem dcera přinesla na zádech v nůši. Matka ta byla jako peň hluchá a tak malomocná, že ji dcera její Ludmila musila krmiti a napájet. Z toho koše se také zpovídala a pak k Mariánské studni byla donesena. Tu pak sama z koše vystoupila, mohla rukama i nohama pohybovati, umyla se a všechna zdravá ku kapli pospíchala a zde Marii Pannu vlebila. Velmi mnozí to viděli a dosvědčili...

Tu slyší probošt Čejka zpěv. Povstal, podíval se oknem a naslouchal.

„Kohož bys Ty, Máti milá! kohož bys nepotěšila?
Tisícové dokázali, od Tebe že pomoc vzali;
proto v Tebe doufáme, s důvěrou dnes voláme:
Maria, Maria, budiž nám milostivá!
Skrze Tvoje mocné jméno nám též bude spomoženo.
Maria, Maria!“

»Poutnický průvod!« zaradoval se Čejka a hned jakoby oživnul. »Přišli, nebojíte se veřejně vyznati víru svojí, a v jakém se dostavili množství!«

Zvony nezněly na uvítanou, bubny nevěřily, ale Broumští přece byli potěšeni vidouce Mariánský hrad a svatyni uprostřed. Ani toho neznamenal, že se jim slavnostního vítání nedostává. Cestou mnoho slyšeli o změnách v Čechách, kdosi jim také pověděl, že nejspíše i Svatá Hora uzavřena a nikdo sem nesmí vkročit tou překrásnou branou s obrovskými anděly, ukazujícími poutníku, aby dovnitř vkročil.

Ale nebylo tomu tak, i kaple byla otevřena, všechno v tom pořádku jako před lety. Měli Broumští radost a hned se rozcházel, aby se přesvědčili, že tu ničím nehnuto.

Tu i probošt vyšel na prostranství a dotazoval se, odkud by to procesí bylo.

»Z Broum, z hlubokých lesů královských!« odpovídali poutníci.

»A že jste se nebáli, že jste se nevrátili, když jste jistě zaslechli, co se děje?« divil se Jáchym Čejka.

Poutníci ukázali na hospodyni Pitrovou.

»Ta nás povzbuzovala, a když jsme se už někteří od Zdic chtěli vrátiti, nedala nám. Budeme-li prý pokutováni, že prý za nás zaplatí.«

Probošt laskavě zakýval hlavou.

»Tak daleko to asi nepříjde a strachovati se nemusíte. Tedy ta žena měla takovou srdnatost?«

Poutníci vykonali pobožnost, třeba byl den všední; na Svaté Hoře jakoby stále panoval svátek, veliký svátek Mariánský. Probošt a kaplané ochotně všem poslouchali. I socha podána přichozím k polibení, také jim požehnány věci, které chtěli domů přinést na památku.

Pitrová zavedla dceru do kaple a obě klesly na kolena. Petruša sama rozžala krásné svíce a položila na stupeň oltáře přestupničky s jemnými kvítky v zelených listcích. Jak matka, tak dcera děkovala za uzdravení, za přímlovu u Boha, za pomoc.

Ostatní poutníci už se rozsadili kolem, aby pojedli; Pitrová se zaslíbenou dcerkou ještě se modlila. Potom vyšly a hospodyně měla usazené zraky. Už dříve podělila všechny žebráky. Bylo jich méně než jindy, dostali tedy hodně a srdečně děkovali.

Než tento průvod odešel, Pitrová s Petrušou a několika svědky vešla k proboštovi.

»Zde jsem zapsána v knize, že jsem dceru zaslíbila; prosím, aby ta zpráva byla doplněna sdělením, že na přímlovu svatohorské Marie moje dítě ozdravělo.«

Svědci potvrzovali tuto výpověď.

»Těší mne, že sláva tohoto poutního místa neutuchla,« řekl probošt, »a že mu nadále zůstanete věrni. Dnes jste to dokázali.«

»Přijďme i příštího roku a jiné pošleme. Všudy chceme rozlašovati, že lze na Svatou Horu i nyní pouť konati a nikomu se nebrání.«

»Zůstaňte věrni Marii Panně, vždycky jste vítáni!« děl probošt a od Pitrové si dal vypravovati, co se s její dcerou událo. Matka pověděla všechno a neustala dotvrzovati, že její Petruša proto jenom se pozdravila, že vždycky Bohorodičku ctí a ji na tomto místě zaslíbila.

Už odešlo procesí ze Svaté Hory, v dáli zaléhal zpěv Mariánské písně a nový probošt Jáchym Čejka z Olbramovic

posud seděl nad knihou, do níž předchůdcové jeho zapisovali, co se zvláštního zde událo, až byl řád jejich zrušen a musili opustiti poutnické místo.

»Kéž i my prospíváme tady ke cti a chvále Boží!« zatloužil kněz. »Kéž i za našeho vedení sláva této hory se šíří a hodně milostí věřícím se tu dostane! Kéž i naše památka požehnána!«

Slibný počátek byl učiněn dnešního dne.

Probošt přistoupil k oknu a už jenom viděl korouhev broumských poutníků. V duchu jim žehnal na cestu. Zdálo se, že obava byla protržena, že ani teď cesta sem nezaroste travou, ale za těmito přijdou i jiní.

Naděje ta se splnila, nové zákazy málo se dotekly Svaté Hory. Tato studna vody živé zůstala otevřena. Průvody se dostavovaly ve značném počtu, ano byly někdy častější než dříve. Věřící nemajíce volných jiných poutních kostelů, chodili četně na Svatou Horu.

Tři probošti se tu vystřídali, až byla Svatá Hora odevzdána v péči řádu nejsvětějšího Vykupitele.

Hned Jáchym Čejka zavedl denník, kde zapisoval počet těch, kteří zde přijali svátosti a prvním rokem napočítal 135.000 věřících. Než později se ještě počet zvětšoval a tak trvá podnes.

Vůdce veterán.

Na Marianském hradě nad Příbramí z darů četných dobrodinců a poutníků vystaveném mezi četnými kaplemi, ambity, branami byly tři hrobky. V první pochovávali strážcové Svaté Hory, pod tak zvaným císařským oltářem zvláštní dobrodinci kladení k věčnému odpočinku a do třetí pod zvonici u oltáře »Marie Panny, orodující za dušičky,« pohřbívání poutníci, jež by smrt zde náhle zastihla, později probošti svatohorští a lidé jim poddaní — — —

Martin Pokorný byl vůdcem poutníků mnoho roků. Už v mladém věku svém putoval na Svatou Horu. Tehdy dlouho měl nemocné oči. Rodiče jeho plni důvěry utekli se k Matce Boží o pomoc a Pokorná sama vedla syna na poutnické místo, o němž se šířila chvalná pověst daleko široko.

Martina ustaly boleti oči, prospíval na těle i na duchu, byl hodným, poslušným synem, později řádným otcem a hospodářem a konečně i láskyplným dědem.

Vůdcovství převzal po svém předchůdci, jemuž pomáhal voditi průvody z Bohutína na Svatou Horu. Měl mohutný a vytrvalý hlas, byl vysoké postavy, bezúhonné pověsti, opatrný, zbožný, uměl pěkně zahajovati modlitby, udržoval pořádek a nikdo se mu nikdy neztratil. Měl přízeň a hlásila se mu vždycky řada družiček. Matky mu směle svěřovaly svoje děti, starší rádi ho doprovázeli.

Pokorný znal Svatou Horu a všechny její památky. Žádný vůdce se mu nevyrovnal. O každém obraze, o každé soše dovedl vypravovati. Byl zde jako doma. Když na př. vysvětloval malby v ambitech, i jiná procesí se k němu přidružovala.

Známa byla jeho dobročinnost a štědrost k chudým. Než byl i přísný a nedovolil nikomu něco poškozovati. Zůstal-li na nocleh, mohl kdekoliv v Marianském údolí zatukati, ale pravidelně odváděl průvod hned domů.

Pokorný ještě loni pouť šťastně vykonal, ale potom stonal celou zimu. Měl léta a dočkal se při namahavé práci sedmdesátky. Býval zdraví skálopevného, ale přece jednou počal hlodati červ stáří. Ještě že všechno jmění odevzdal dětem a zbavil se starostí o hospodářství. Tehdy pravil s úsměvem: »Výměnkem si ponechám to vůdcovství na Svatou Horu.«

Děti ho dobře opatrovaly, mohl ke komukoliv jíti, syn ho posud poslouchal a na radu k němu chodil; měl svoji světnici, kde ho nejčastěji navštěvoval vnuk Václav. Ten nejvíce želel dědovy nemoci, a to také proto, že měl dávno slib: »Až příště vezmu tě na pouť a všechno ti ukáži.« Už napřed mnoho o Svaté Hoře vypravoval a tím zvědavost hochovu budil. Ale Václav s bolestí nyní viděl, jak těžce děd přechází světnici, jak kašle a se trátí.

Také Pokorný si nemohl Václava vynachváliti a rád by mu tu radost udělal. Posléze se přece poněkud sbíral, i ven vycházel na slunce a sesiloval. Dalo se čekati, že zase ze všeho vyvázne a bude na živu zachován.

»Vezmeš mne, dědečku, na pouť?« žadonil asi sedmiletý chlapec s plavými kučery, modrýma očima a přibledlými tvářemi.

»Dá-li Bůh, že budu moci se na pouť onu vypraviti, jistě tě vezmu,« odpovídal bělovlasý stařec s chorobnou, posud jako přižloutlou tvář, s hluboko zapadlými očima a vystávajícími lícními kostmi.

»A ukážeš mně svatohorskou hvězdu?« dotazoval se dále Václav.

»Ukážu, ukážu. Je to lucerna s malovaným sklem na Mariánské věži a svítí na počest Marie Panny. Velmi krásně se ona hvězda nad Svatou Horou vyjímá,« jal se stařec vyličovati.

Tak se spolu bavili a vnuk děda hodně obsluhoval, jenom aby se na tu pouť vydali. Pokorný vnuka na to a ono předem připravoval, což mu pak na místě ukázati mýnil.

I jiní se zajímali o vůdce, povede-li průvod nebo odevzdá-li starost onu jinému nástupci. Měli ho rádi a byli mu zvyklí. Nejvíce ovšem toužil malý Václav.

Nadcházela doba poutí Mariánských, kdy největší na Svaté Hoře nával poutníků, kdy o tak zvaném »velkém pátku«, to jest o pátku po Nanebevstoupení Páně bývá tu dvacet až třicet vítaných průvodů. Menší procesí se ani nepočítají. Pouti počínají květnem, vrcholí o korunovaci a trvají do podzimu.

V tu dobu vycházel průvod i z Bohutína.

»Musíme pomýšleti na tu naši pouť,« prohlásil Pokorný a hned se staral, aby byla v kostele ohlášena, hned vybízel družičky, hudebníky, prohlížel praporce, sochy a připravoval oblíbené písně.

Václav byl všudy s dědem a pomáhal mu. Slib dojde

splnění, po prvé se podívá na Svatou Horu, o níž tolik toho slyšel. Dárky odtud dostával dávno, ale posud tu nebyl.

Toho roku přihlásilo se mnoho Václavových rostenců, měli nové šaty a vůdce je seřadil do průvodu jako mládence. I praporce jim pořídil a bílé šerpy. Každý nesl v ruce kytici bílých růží. A byla se radost na ně podívati, i na celé procesí, které čítalo několik set lidí a uprostřed mělo vážného starce s bílou hlavou nepokrytou.

»Dědečku, poděkuješ tam za svoje uzdravení?« ptal se vnuk Pokorného, když vycházeli.

Vůdce mávnul rukou.

»Jaké u mně uzdravení! Dříve nebo později mne povolá Pán. Ale teď o tom nemluvme.«

Tak vyšli a píseň hlaholila vzduchem:

„Maria, Maria,
nad slunce jasnější,
nad měsíc krásnější,
nad perly vzácnější —“

Už viděli Mariánský hrad a Václav radostí poskočil. Ani se nenadal, že tu je tak krásně. Zdálo se mu, jakoby ty věže kývaly.

Vůdce také se zadíval na Svatou Horu, kam za padesát roků tolik odvedl poutníků. Nějak se mu v očích zamželo a šeptal pro sebe: »Ba, ba; poslední to jest moje pouť. Už sem nikdy nikoho nepřivedu. Jinak bylo před lety...«

A zdálo se mu, že má stažené hrdlo, když předřikával:

„Maria!
budiž pozdraveno
Tvé přesladké jméno
na nebi, na zemi,
Maria —“

Poutníci byli uvítáni, Pokorný je zavedl do chrámu, zde se pomodlil, obrazy dali do kaple Plzeňské a rozcházeli se, aby si po cestě odpočinuli.

Václav držel se děda a všudy ho doprovázel. Tento zůstával v ambitech a poposedal ob chvíli.

»Co tě, dědečku, bolí?« ptal se hoch.

»Jsem unaven, však to přejde. To je posud z té nemoci letošní. Někde si odpočinu.«

»A kdy mně ukážeš všechny památky zdejší?«

»Však tě ještě všudy provedu. Jenom co se lidé poněkud rozejdou. Teď bychom se všudy neprotlačili.«

Václav byl upokojen. Už hodně viděl, ostatní mu děd ještě ukáže. Usedl vedle milého starce a dívali se na proudící davy. Byli tu lidé rozličného kroje, Češi i Němci, venkované i korouhevní páni. Konali pobožnost a někteří po kolenou se blížili ku dveřím chrámovým.

»Půjdem,« řekl Pokorný.

Vnuk vyskočil jako srna.

Chodili po ambitech, navštívili kaple, prohlíželi obrazy, pokřizovali se před každým oltářem, tu a tam poklekli a modlili se. Vůdce spojoval výklad s modlitbou. Sám pozoroval, že se tu staly změny, že se Svatá Hora zvelebuje. Stanul před oltářem, který tu před časy také nebýval. Četl na něm nápis:

»Panno Maria, oroduj za dušičky!«

Pokorný hned se tázal, co tu bylo přistavěno.

»Hrobka pro poutníky, kteří by na Svaté Hoře náhle umřeli,« zněla odpověď.

»I na to pamatováno!«

Vůdce uvažoval. Pamatoval se, že někdy lidé zde omdleli, ale že by tu někdo umřel z poutníků, nevěděl. Ovšem, všudy může smrt zachvátiti, vždycky na ni musíme býti připraveni. Život jest jenom poutí.

Nějak dlouho Pokorný hleděl na novou hrobku. Ani se nemohl od toho místa odtrhnouti. Vnuk už popošel, děda zatahal za kabát, na to a ono se dotazoval.

»Jdi si mezi krámy,« řekl posléze, »já zde zůstanu. Zase to na mne přišlo.«

Pokorný se opřel o zeď. Václav teprve na druhé vyzvání odešel. Podívoval se všemu, sešel se se známými, kteří se ptali na vůdce. Pověděl, kde ho zanechal.

»Odpočine si po namahavé cestě,« mínili Bohutínští. Teprve před polednem hledali vůdce, aby s nimi pojedl. Václav jim ukazoval, kde zůstal. A byl tam posud. Seděl na kameně, hlavu měl schýlenou, ruce sepjaté, oči zamhouřené.

»Usnul zde únavou. Martine, vstaň a pojď s námi k jídlu.«

Poutníci zahýbali vůdcovým ramenem. Nevstával, ruce se mu svezly k zemi, hůl vypadla.

»Pro Bůh! Náš vůdce buď omdlel nebo je mrtev,« řekl soused z Bohutína.

»Mrtev, mrtev!«

Mezi poutníky ozval se bolestný sten. Václav tak naříkal pro děda. Obstoupili vůdce, křísili ho, mluvili naň, ale neprobudil se.

Zavolán i pater Ambrož, donesl nějaký lék, ale prohlásil, že všechna pomoc jest zde marná.

»Je na pravdě Boží,« oznamoval.

Zaplakali poutníci, politovali mrtvého, nejvíce hořekoval Václav. Až byli všichni nad jeho bolem dojatai.

Nastala porada, co činiti s mrtvolou. Synové a dcery by si jistě přáli, aby otec byl pohřben v Bohutíně, aby mohli navštěvovati a ozdobovati jeho hrob, ale jiní navrhovali, aby byl pochován na Svaté Hoře.

Pater Ambrož hned poukazoval na hrobku pro poutníky.

»Tolik roků sem putoval, v tom vůdcovství sestaral, i dnes jakoby si pro smrt přišel,« mínili sousedé.

»A zemřel právě před hrobkou,« ukazoval kněz, »zde došel časného i věčného odpočinutí.«

Posléze ustanoveno, aby mrtvola byla dána do komory a poutníci že se zeptají u příbuzných, co se má státi s pohřbem.

Jenom vůdci odňali tašku s písněmi a modlitbami, aby jich užili na zpáteční cestě. Poutnická hůl s křížem mu ponechána.

Rozloučili se s mrtvým a odcházeli smutně. Hlas jim při zpěvu selhával a nějak dojatai skláněli hlavy.

Václav se nemohl od děda odloučiti a proto zůstal na Svaté Hoře. Ambrož se ho ujal prohlásiv, že si chlapce vezme na starost. Hoch dlouho plakal u mrtvoly, až ho z komory

odvedli. Jeden ze zpěváků byl mu přidělen za průvodce, aby ho obveseloval a prováděl i v těch místech, kde ještě s dědem nebyl. Prošli všechny kaple, ambity, podívali se i stranou do kaple sv. Maří Magdaleny, kde od stropu visí uměle pracované krápníky; po krytých schodech vešli do Příbrami. Schodů těch Václav napočítal 422*) a podívoval se délce chodby, která výborně k tomu slouží, aby v zimě a za deštivého počasí Příbramáné dostali se v suchu a za větrem na horu.

Na zpáteční cestě se zastavili na Kalvárii a u večer pozorovali svatohorskou hvězdu na věži, na kterou se Václav tak dávno těšil.**). Teď ji viděl, jak zazářila, jak červené světlo do okolí rozlila v temné noci, ale nejevil už takové radosti. Četní poutníci, kteří také čekali, až bude ona lampa rozsvícena, zaplesali, pochvalu hlasitě projevovali a rozezvučeli se:

„Hvězdo jitřní v temnosti,
svítíš Božskou milostí,
pros za nás —“

Příštího dne dostavili se synové a dcery zemřelého vůdce, aby obstarali pohřeb. Václav se teď držel otce, jemuž pověděl o posledních okamžicích dědových.

„Řízením Božím zemřel na místě, kam se tolik naputoval,“ řekl hospodář; „když nám dovoleno, pochováme ho v hrobce pro poutníky.“

I ostatní byli srozuměni.

„Často sem putujeme, na hrobě drahého tatíčka se tu pomodlíme. Za čest si můžeme pokládati, že bude odpočívati na místě tak posvátném.“

Pater Ambrož jim vyložil, že si mnozí dobrodinci přejí zde po smrti ležeti a že bylo i na ně zvláštní hrobkou pamatováno.

Pokorný koupil rakev, do ní uložil tělo otcovo a v Plzeňské kapli vystavil. Poutníci se tu zastavovali a nebožtíka kropili svěcenou vodou. Na Svaté Hoře vyzváněny mu hrany.

Jeden z přátel vrátil se do Bohutína, aby oznámil, kdy bude pohřeb, chtěl-li by se kdo dostavit.

I následující večer zůstal Václav v Příbrami a podívil se, jaké pocty se dědovi dostalo, neboť všichni strážcové Marianští navštívili mrtvolu, kde vykonali modlitby za zemřelé, jakoby tu odpočíval někdo z jejich řádu.

Až se Václav zachvěl, když spatřil vysoké postavy v temných ambitech a slyšel vážné hlasy v latině pronášené.

Tehdy byl otec u Václava —

V den pohřbu bylo málo cizích poutníků na Svaté Hoře,

*) Nyní schodů těch 318.

**) Dříve hořela každý den, teď jenom v sobotu a před každým Marianským svátkem.

ale dostavili se Bohutínští četně, však cestou nezpívali, neměli družic a korouhvi. Brali se smutně na pohřeb svého souseda.

Pokorný všechny vítal jako ve svém domě a jenom na rakev ukazoval.

V kapli byla zádušní mše a po ní Ambrož oslovil přítomné. Zmínil se, že v takovém množství lidu, který sem co rok putuje, časem někdo zemře na místě, zvláště když i nemocní jsou sem dopravováni, aby si zdraví nebo ulehčení vyprosili. Proto zde zařizena hrobka, kam dnes bude uložen k věčnému odpočinku vůdce poutníků a veliký ctitel svatohorské Bohorodičky.

„Co se sem naputoval, kolik poutí sem vykonal, kolik rodáků přivedl; posléze i jeho pozemská pouť skončila. Odešel do lepšího domova, do vlasti nebeské, kde mu kyne věčná sláva a kde ho uvítá Maria Panna, kterou tak ctil a miloval. Následujme ho v životě, aby i nám tak blažené smrti se dostalo, abychom vešli do království nebeského...“

Tak mluvil kazatel a přátelé tiše ronili slzy. Václav se nahnul od rakev dědovy.

Vykonány obřady, synové vzali rakev a obešli ambity. Strážcové Marianští a místní zpěváci zpívali: „Smiluj se nad mnou, ó Bože...“

Rakev spuštěna do hrobky.

„První poutník a to vůdce,“ přikyvovali sousedé a četní účastníci pohřbu.

„Odpočívej v pokoji!“ řekl Ambrož.

Nejdéle tu vytrvali přátelé a vnuk Václav. Ten se nemohl ani od toho místa odtrhnouti. Posléze ho odvedl otec, když byla hrobka zavřena velikým kamenem. Než ještě cestou se ohlížel po Mariánském hradě nad Příbrami. Co se natěšil na prvou tu pouť a jak špatně dopadla! Vrací se bez dědečka. Ale hoch sliboval v duchu, že sem často zavítá jako poutník, aby navštívil posvátné místo a hrob drahého a nezapomenutelného dědečka.

Už viděl jenom Mariánskou věž, kde nyní nesvítí svatohorská hvězda, odkud zdálo se mu, že zaznívá:

„Hvězdo jitřní v temnosti,
svítíš božskou milostí.
pros za nás...“

Svatohorský zpěvák.

V Příbrami na zámku daly se přípravy k uvítání vrchnosti. Tamním zbožím vládli od pradávna Pražští biskupové a jenom ve válkách husitských bylo jmění rozchváčeno. Císař Leopold opět Příbram daroval arcipastýřům a Matouš Ferdinand Zoubek z Bílenberka vyhořelý zámek znovu postavil a do pořádku uvedl.

A právě toho čekali v Příbrami. Nepřál si, aby byl slavně vítán, aby se mu slavobrány stavěly a nějaké zvláštní uvítání se dalo; jenom dal vědět, že nějaký čas na zámku potrvá, neboť odtud navštěvoval sousední Svatou Horu. Býval zde rád a odjížděl, jen když ho nutná záležitost pudila do Prahy.

»Jako u své vlastní matere se tu cítím spokojen,« říkával a vždycky pohleděl v tu stranu, kde se Svatá Hora i nad jeho nový zámek vypínala. Ani si nepřál, aby jeho sídlo příliš výstavné bylo, aby věže se svatohorskými závodily, v poutnickém místě pozoroval cosi vyššího a vznešenějšího. Tu také skládal své hodnosti a družil se k ostatním poutníkům jako kajcník. Jeho procházky směřovaly k posvátné hoře, tam i služby Boží konal a se modlil. Miloval sice samotu, ale přece rád viděl četné průvody a tlačící se poutníky. Tu mu bylo mezi nimi hned veseleji a společnost zbožných těch lidí více si oblíboval, než kruhy rytířů, s nimiž mnohdy obcoval.

Příbramané se těšili na arcipastýře, který slíbil zavítati sem, aby posvětil znovu chrám na Svaté Hoře, k němuž bylo opět několik kaplí od pana Františka Libšteinského z Kolovrat postaveno. Ale Zoubek by byl přijel, i kdyby ho zde nečekal posvátný obřad. Nebyl tu poprvé, ale jezdil sem jako jeho předchůdcové a zvláště mezi nimi ten, který největší památku tu zanechal, Arnošt z Pardubic.

Na zámku, který sám nazval »Mariánskou tvrzí,« měl jediného sluha Prokopa, který udržoval jizby v pořádku, hlídal, větral a opatroval. Teď ovšem starší ten muž nestačil a musil

si přibrati mladší síly ku pomoci. Oznámení přišlo pozdě a Zoubek někdy se dostavil dříve, než udal, aby překvapil a jakékoliv oslavě se vyhnul.

»Svatohorská Maria tu zasluhuje oslavy a nikdo jiný,« říkával pokorně.

Nikdo se nenadál a arcibiskup byl před zámkem. Potom ovšem nastal hluk a byl pospěch. Ale Zoubek se jenom usmíval.

»Moje vina, nebude-li všechno připraveno. Už jsem se nemohl dočkat. Syn touží po matce.«

A oko arcibiskupovo bloudilo po Mariánském sídle, po svatohorském hradě.

Tak se stalo také, když se dostavil, aby světil chrám roku 1673, kdy Svatá Hora se zaskvěla ještě ve větší slávě. Dobrodinců přibývalo, proto rostla a mohutněla. Teď se dílu tomu mělo dostati posvěcení.

Před zámkem zastavily dva vozy a z jednoho vyhlédala hlava vrchního pastýře, který byl spolu císařským radou a jiné zastával úřady. Z rodičů pocházel rolnických a byl rodem Moravan.

Z toho ovšem povstal nemalý poplach a sluha Prokop div se za hlavu nechytal. Ani ve svátečním šatě nebyl a uvítal svého pána se smetákem v ruce.

»Nic si z toho nedělej,« odpovídal arcibiskup na omluvy Prokopovy, »zahrada mně je milejší, než nejlepší pokoje a moje prvá návštěva platiti bude tamo tomu místu.«

Ferdinand Zoubek ukázal na Svatou Horu. Vešel do zámku, pochodil po pokojích, prohlédl si novoty a když se občerstvil, zavolal si Prokopa a vyptával se ho.

»Abych nezapomněl, kde máš onoho pacholíka, jež jsi vychoval od malička? Jindy už jsem se s ním střetnul na chodbě.«

Sluha sklonil hlavu.

»Ten se mně špatně odměnil,« řekl tklivě po chvílce, »jak přišel sem, tak se ztratil. Nevděčné dítě!«

»Tedy tak?«

»Tvoje veledůstojnost ráčí vědět, že jsem se Karla ujal. Mluvil se, že ho tu zapomněli někteří poutníci, ale nemyslí bych. Jistě by se po něm ohlíželi v letech následujících. Byl to asi syn potulných rodičů. Tehdy nedovedl říci, odkud je. Pouze jméno udal. Toulal se po Svaté Hoře i po městě, bylo mně ho líto, proto jsem se ho ujal. Ovšem musil jsem býti přísný, abych mu mnohou nezlednost vypudil z hlavy a jeho povahu zmírnil. Už se mně to dařilo.«

»Pamatuj se a také jsem rád hoča toho viděl,« přisvědčoval Zoubek.

»Zvlčil zase pojednou. Už delší dobu jsem pozoroval na něm změnu. Bůh ví, kde zase bloudí a co se z něho stane.«

Prokop byl svoboděn, neměl rodiny a k tomu chlapeč přilnul jako k svému dítěti.

»Pěkně zpíval,« poznamenal Zoubek.

»Krásný měl hlas,« přisvědčoval sluha. »Poznal jsem ho mezi tisíci. I poutníkům mnohdy pomáhal a kus cesty je doprovázel, aby si s nimi zazpíval. Celý den se hlas jeho zámekem ozýval. Ovšem byla-li zde vzácná návštěva musil se mírniti.«

»Jak dávno odtud?«

»Asi čtrnáct dnů. Tehdy zde bylo Plzeňské processí. Byli jsme na Svaté Hoře a vrátil jsem se sám. Čekám den za dnem a nejde. Doptával jsem, nikdo o něm nevěděl. Teď několik dnů jsem byl prací zahrnut, ale Karel ví, kde bydlím a kde se mu několik roků výživy i ochrany dostávalo.«

Prokop už mluvil rozhořčeně, mrzel se na lidský nevědek, ale spolu na jevo dával i lítost.

Arcipastýř hleděl ho poněkud upokojiti.

»Až přijde do rozumu, bude vděčně na tebe vzpomínati. Kdo ví, co ho odpudilo.«

Také prohlásil, že se ještě dnes pěšky podívá na Svatou Horu a Prokop že ho doprovodí. Už si přivezl jiné sluhy, kteří se ujmou v zámku vlády. Prokopa chtěť míti při sobě. Že byl ještě čas, chodil po zámku a navštívil také kapličku, kde socha svatohorská před časy stávala. Teď tam byl pouze obraz. Tu si upamatoval všechno, jak Svatá Hora s tímto zámekem souvisela.

První arcibiskup Pražský Arnošt z Pardubic tu sídlil a ten byl velikým ctitelem Marie Panny. Ten také byl původcem sochy tolik ctěné. Buď ji vyřezal z hruškového dřeva sám nebo vyřezati dal dle starobylé sochy v Kladsku. Tam totiž studoval a k Marii Panně vroucí láskou zahorel. Vyřezanou sochu míval stále při sobě a před ní se Chvály Marianské modlil. Dal zámek v Příbrami opravit, sem přijížděl co rok a také zde v kapli sochu umístil. Zde konal duchovní cvičení před Bohorodičkou, již od mladosti ctil. Když se dal malovati, byl zobrazen, jak klečí před sochou Marianskou. Právě ta byla příčinou, že často Příbram navštěvoval. Tady nalézal upokojení při mnohých starostech.

Ferdinand Zoubek dlouho hleděl na místo, kde původně stála svatohorská socha. Zdálo se mu, že před ní klečí původce její Arnošt z Pardubic.

Nástupcové Arnoštovi považovali za svou povinnost i v této počtě nebes Královny jíti ve stopách vznešeného předchůdce. Také Zoubek sotva z Hradce Králové, kde byl biskupem, přesídlil do Prahy, hned pospíchal na Svatou Horu, aby si tu vyprosil zdar svého působení.

A od té doby jezdil sem často.

Znal další osudy zmíněné sochy, která po smrti Arnoštově zůstala v Příbrami. Za válek husitských bylo zámku častěji dobýváno, proto Příbramané přenesli odtud sochu do kostela sv. Jakuba, kde byla ctěna. Když ani toto místo nezdálo se dosti bezpečné, byl obraz přenesen do menšího kostela sv. Jana Křtitele na Březnickém předměstí, kde stál i špitál od Arnošta postavený.

Sem utíkali se zvláště horníci, než nastoupili nebezpečnou práci, aby prosili za ochranu.

Špitál a kostelík sešel, i požár tu zuřil, i odnesli sochu na Svatou Horu, kde nalezla konečný útlek.

To všechno tanulo na mysli Zoubkovi, i jak později do kaple na vrchu přeneseny i ostatní památky po Arnoštovi: socha sv. Alžběty, matky chudých, zvonek a oltářní kámen, na němž arcipastýř mši sv. sloužil. Ten byl zazděn do hlavního oltáře svatohorského.

Tak nezůstalo v zámku nic, než název »zámek Arnoštův,« ale Zoubek byl spokojen, když se těm památkám tak důstojného místa dostalo.

»Na Svaté Hoře zvoní na požehnání,« oznamoval sluha Prokop až v kapli pána vyhledav.

»Půjdemo. Dnes tam chci také býti poutníkem. Snad ještě není městem rozhlášeno, že jsem přijel?« usmál se arcibiskup.

»Rač se na moji mlčelivost spolehnouti,« uklonil se Prokop, »ale nevím, nevniknula-li odjinud zpráva do města. Také povozy viděli.«

»Půjdemo postranními ulicemi rovně nahoru. Víš, komu zde moje první návštěva platí.«

Za chvíli vyšli dva muži ze zámku do pláště zahalení. Bylo pěkně, ale přece jako při mrazech přední zakrýval si tvář, aspoň pokud se brali městem a když měli někoho potkati. Mnoho nemluvili, ale šli hodně ostře.

Mnohý se za nimi ohlédnul, vrtěl hlavou, ale málo kdo poznával Matouše Ferdinanda Zoubka z Bílenberka, arcibiskupa Pražského a majitele zboží Příbramského. Přímo chvátil na Svatou Horu, aby se zúčastnil pobožnosti a uviděl milostnou sochu, která představovala Královnu všech svatých.

Marianský hrad jevil se mu ve vší nádheře. Co rok se zveleboval. Věže k jasnému nebi se vypínaly jako prsty Boží, ukazující do nebe. Budovy již byly k nedělní slavnosti ověnceny, tu a tam se na výzdobě posud pracovalo.

Arcipastýř Zoubek vešel do kaple, mnohými přístavbami rozšířeně. Na oltáři už plály svíce a socha byla vystavena. Měla nádherné roucho, jedno z těch, která sem byla darována a střídavě užívána. Kaple byla do poloviny naplněna pouze domácím lidem, průvod žádný se tu právě nenacházel.

V takových dobách dostávají se zpravidla jenom Příbramané, kteří vzdávají úctu Svaté Hoře, před obraz bolestné Panny Marie dávají čerstvé květiny, sochu sv. Jana Nepomuckého na horních ambitech políbením uctívají a služby Boží zde i v zimě navštěvují.

Poslední příchozí zůstali v zadu, Prokop stanul blíže, arcibiskup Zoubek uchýlil se do vedlejší kaple.

Tu začali zpěváci na chóře:

„Vesel se Královno nebeská!“

Lid pokračoval:

„Raduj se Matko Božská
a pros za nás Panno čistá;
uslyš nás, Kriste Pane,
na prosbu Matky Své milé!“

Následovaly modlitby a posléze dvouhlasná litanie lore-
tánská:

„Pane, smiluj se nad námi...
Ó Trojice nejsvětější,
jeden Bože nejmocnější...
Maria, Boží Rodičko!
Ach smiluj se nad námi!...“

Při tom zpěvu jak arcibiskup, tak sluha jeho mocně sebou pohnul. Zoubkovi se vždycky svatohorské zpěvy velice líbily a rád naslouchal, když fundovani zpěváci zpívali: »Raduj se,« »Zdravas« nebo dokonce »Stála Matka.« Za jeho přítomnosti tuto píseň přidávali, i když nebyl k ní právě přiměřený čas. Arcibiskup Zoubek vždycky zpěváky odměnil a také z Prahy co rok jim posílal třicet zlatých na vyživení. Také rád přihlížel, když vítali poutníky, je vodili po ambitech, bubnovali a troubili.

I na zámek svatohorské zpěváky volal a je tu mnohdy vyčastoval. Vychovanci svého sluhy Prokopa, který měl pěkný hlas říkal: »Až vyrosteš, staneš se na Svaté Hoře zpěvákem. I tvůj zpěv se bude dobře vyjímati.«

„Panno věrná, dobrotivá
buď nám hříšným milostivá!
Zrcadlo spravedlnosti,
trůne Božské moudrosti...!“

A sbor zpíval:

„Pros za nás u svého Syna!
Lid Tvůj svírá velká vina!“

Arcibiskup se modlil a naslouchal. Ten krásný zpěv každého vždycky dojal, mnohý až k slzám byl pohnut. Také Zoubek skláněl hlavu a duše jeho byla naplněna vnitřním plesem.

„Dome zlatý, archo božská,
jistá brána Ty nebeská...“

Také Prokop pozorně naslouchal. Tyto zpěvy slyšel mnohokrát, uvyklul jim, ale teď upoutal jeho pozornost jeden hlas, který mu byl velice známý a povědomý. Zdálo se mu, že jej někde mnohokrát slyšel. Hned se nemohl rozpomenouti, až div hlasitě nezvolal:

»Karel! Ano, je to jeho hlas, jeho zpěv. Pravě tak zpíval v zámku, ovšem jiná slova, ale stejně zvučným a jasným hlasem!«

„Nemocných jsi uzdravení, zarmoucených potěšení,
útočiště hříšníků, pomocnice křesťanů!
Pros za nás u svého Syna —“

Prokop zpěváků neviděl, ale už byl přesvědčen, že jeho vychovanec je zde. Ale jak se sem dostal? Proč se nehlásil k němu? Kde byl po celou tu dobu?

Takové otázky zmítaly hlavou dobrého muže toho. Zarádoval se, neboť soudil, že nebude Karel tak zlý, když ho nalézá v chrámě na Svaté Hoře mezi zpěváky. Sem nebyl nikdo špatný přijat a také by tu dlouho nevydržel, neboť chlapci byli drženi v přísnosti, musili se učit, vítali průvody, zpívali při službách Božích a měli hojnost práce.

A sbor pokračoval:

„Královno andělů krásná,
patriarchů hvězdo jasná!
Touho svatých proroků,
slávo všech apoštolů...“

Prokop poklekl a modlil se vroucně, děkoval Bohu, že se mu vychovanec navrátil, že jinoch nezabřednul. Snad už byl na cestě ke zkáze, ale vzpomatoval se ještě včas.

Následovalo »Zdravas,« některé modlitby, požehnání, a tu přistupovali lidé, aby políbili šat milostné sošky. Všichni stavěli se do řady: děti, dospělí, pán i nepán, řemeslníci, muži i ženy.

Také arcibiskup Zoubek a jeho sluha se přidružili. Teď si přítomní povšimli mužů v pláštích, Prokopa znali, kdo je druhý host, domyslili se. Také přítomný kněz se uklonil. Ferdinand Zoubek vzdal úctu svatohorské sošce a vzdálil se. Prokop následoval.

»Arcibiskupská milosti,« volal venku sluha, »Karel je zde; já ho slyšel.«

»Který Karel?« nemohl hned vzpomenouti Zoubek.

»Můj vychovanec, který se ztratil. Je mezi zpěváky, to on tak krásně zpíval.«

»Tedy ho přiveď,« vybidnul arcibiskup sluha.

Prokop se ztratil v chrámě a za malou chvíli skutečně přiváděl asi třináctiletého jinocha bledé tváře a ustrašených očí. Držel ho za ruku, jinak by mu byl snad uniknul. Pacholík poznáv Zoubka měl ještě větší strach.

»Kde jsi byl?« ptal se arcipastýř vlídně.

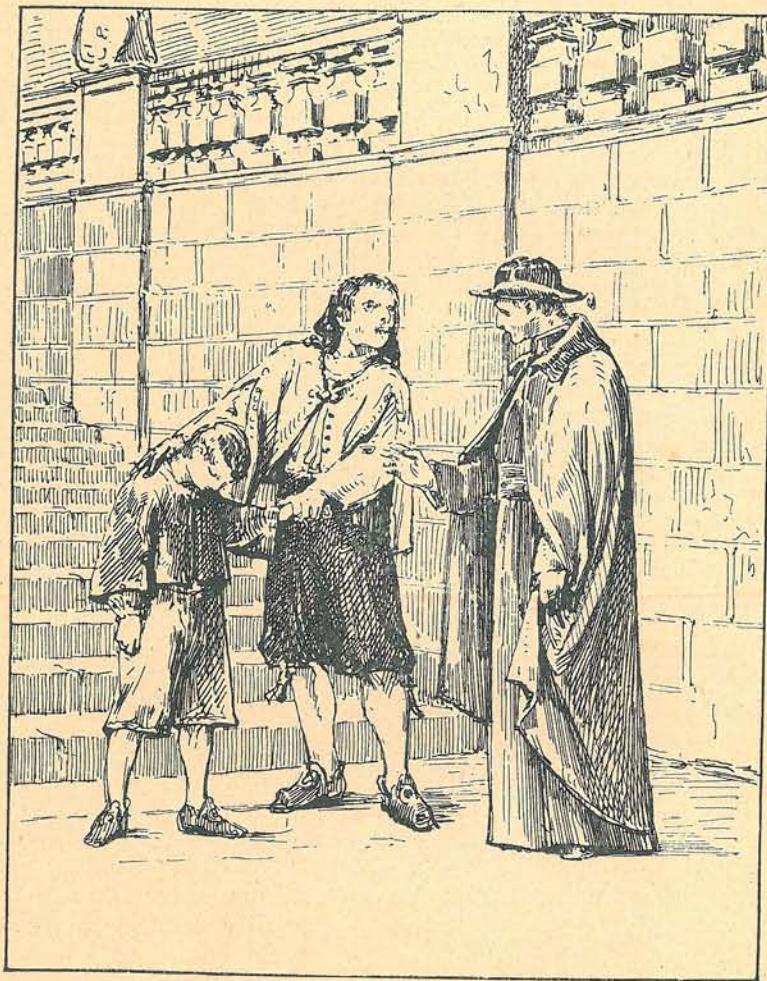
»Šel jsem za Plzeňským průvodem. Tak krásně tam zpívali, nedolal jsem,« vykládal hoch.

»Že jsi byl v Plzni?«

»A ještě dále, odkud byli nejvzdálenější poutníci. Těm jsem už nerozuměl, byli to Němci. Pak jsem se vrátil, ale

obával jsem se vejít do zámku. Zašel jsem na Svatou Horu a prosil, abych byl přijat mezi zpěváky. Stalo se a už pátý den zpívám v kapli.«

»Byl to od tebe nerozum, nejprve jsi měl navštívit svého dobrodince a prosit za odpuštění. Toužíš-li být zpěvákem,

i Prokop by ti vymohl přijetí ve sboru,« připomenul arcibiskup vážně.

»Uznávám, že jsem chybil, také zde mně to připomenuli a donucovali, abych odprosil,« řekl Karel.

»Však to učiníš,« doložil arcibiskup. »Pěkný by to byl svatohorský zpěvák, který by neposlouchal a nevděku se dopouštěl.«

Pacholík přistoupil k svému dobrodinci, ale sotva pronesl několik slov omluvy, dosáhl odpuštění. Už se mu ho vlastně dostalo v kapli, kde krásně zpíval.

»A dnes budeš vypravovati, jak se ti na těch dobrodružných cestách vedlo,« řekl arcipastýř. »To bys se nachodil, kdybys každý průvod odtud chtěl vyprovázeti,« doložil s úsměvem.

Prokop oznámil, že chlapci vyžádal hned dovolení, aby mohl odejít do Příbrami. Na Svaté Hoře neměl už nic na práci. Vraceli se tedy do města tři, ale zde už tušili, kdo je návštěvou v zámku. Arcibiskupovi dostávalo se náležité pocty.

Matouš Ferdinand Zoubek z Bilenberka posvětil rozšířený a přestavěný kostel a při posvátných obřadech krásně zpívali svatohorští zpěváci, mezi nimiž vynikal Karel, vychovanec sluhy Prokopa.

Arcipastýř a jiní zůstali zpěvákům těm nakloněni a všem se vždycky líbil a posud líbí jejich vítání průvodů bubny a fanfárami jakož i rozkošný zpěv písní: »Vesel se Královno nebeská,« »Stála matka litující,« litanie loretánské a jiných zpěvů Marianských.

Dva ochranné obrazy.

»Jak jsem vám, děti, slíbil, že spatříte korunovaci v Praze, tak vám tu přípověď plním,« řekl Jeliček ku dvěma synům cestou k Příbrami. Jinoši byli v patnácti letech, oba statní a silní, v tvářích červení a zdravím kypící. Vedle otce kráčeli statně a z delší cesty nic si nedělali. Vypravení byli jako poutníci a také o silné hole se opírali.

»To jsou nějaké slavnosti,« vykládal dále Jeliček; »já byl při korunovaci Ferdinanda III. a nikdy na to nezapomenu. To bylo v Praze rytířů, to bylo slávy! Všichni jsme byli pohostění a každého si tam vážili. Teď, myslím, bude jinak. Ale jenom dojdete-li?«

Rychtář odkudsi až od Milevska podíval se na oba syny, aby se přesvědčil, jak posud statně vykračují. Byl spokojen. Jan a Cyrill jenom se usmívali obavě otcově.

»Musíme si přispíšiti, abychom se dostali do chrámu sv. Víta a všechno viděli, když takovou sem cestu vážíme,« pokračoval Jeliček. Však budete dlouho pamatovati na slavnost a ještě jiným vypravovati, co jste viděli.«

A synům svítily oči nedočkavostí a radostí. Tu a tam položili otázku, kterou rychtář ochotně zodpověděl. Měl syny rád, vyučoval je pro život a k vůli nim vážil i tuto dalekou cestu do Prahy, aby viděli, jak se českému králi na hlavu klade koruna a hluboko si vštípili v paměť slova, jimiž panovník slibuje chrániti zemi před každým nepřitelem.

Tu se poutníkům zjevily věže svatohorské. Kdo by odolal, aby se nezastavil jenom na kratší chvíli, aby se nepomodlil na posvátném místě? Jeliček už byl dříve na Svaté Hoře s poutníky, také synům chtěl ukázati milostnou sošku a vyvolený trůn její. Jenom aby se neomeškal a pozdě do Prahy nepřišel. I synové toužili podívati se do Mariánského hradu.

Jeliček obrátil se s dotazem na kolem beroucího se jezdce a žádal o radu, může-li oběma svým přáním vyhověti.

»Několik dnů byste mohli prodletí na Svaté Hoře a ještě korunovaci nezmeškáte, vždyť dnes teprve zde čekají císařský průvod a také při příjezdu do Prahy hned nebude slavnost, což nevadí, neboť si zatím můžete město prohlédnouti.«

»Co díš, pane, že císař v Příbrami zastaví?« ptal se živě rychtář.

»Ovšem; jak by jel mimo a nepodíval se na místo, kde už několikrát prodléval? Jako my sem vodíme děti svoje, abychom za jejich ochranu v životě prosili, tak i císař činí. Nepamatuješ nebo neslyšel jsi, že už otec nynějšího panovníka sem přivedl, když byl tento voleným králem českým. A Ferdinand III. za tímže účelem přiváží syna do Čech. Jak by si nevzpomněl, co mu před lety otec učinil, jak spolu klečeli před milostným obrazem? Tak uvede na Svatou Horu nyní panující císař syna svého, aby si vyprosili zdaru a požehnání před korunovaci.«

Těm důvodům musil Jeliček dáti za pravdu. Kdyby synové jeho nastupovali na samostatnou dráhu, podobně by učinil. Teď rovně mířil za jezdce na Svatou Horu a nehněval se, že bude korunovace později. Zdrží se zde i v Praze, kde má známé, kteří ho ochotně přijmou a městem provodí.

Ještě cestou rozmlouval se zemanem, který chtěl mluvit s panovníkem, proto se k Příbrami obrátil. Oba muži se shodli a hned si sdělovali své starosti.

Na Svaté Hoře bylo množství lidu, císařský průvod ještě se očekával. Jeliček provedl syny kaplemi, naznačil památnosti i uvedl je před milostný obraz. Ani si nepovšímnul hned, že vedle svatohorské sochy připraven ještě jeden na pravé straně podstavec.

Teprve onen zeman, s nímž se cestou seznámil, ho upozornil. Přidružil se totiž k němu v kapli a pošeptal:

»Tamo bude postaven druhý ochranný obraz země České.«

Rychtář nerozuměl. V kapli nebylo místa k obšírnějším výkladům, vyšli tedy ven a postavili se stranou, aby proudícím lidem nepřekáželi. Také synové byli přítomni a o každou zprávu se velice zajímali.

»Pravil jsi, pane, že ještě jeden obraz bude zde umístěn?« zahajoval Jeliček rozmluvu.

»Ano, ale jenom na krátkou dobu,« přisvědčil zeman, »císař Ferdinand totiž veze do Čech sochu Marie Panny staroboleslavské.«

»Slyšel jsem o ní.«

»Jak svatohorská zde nad Příbrami, tak staroboleslavská v ostatních krajinách Čech těší se veliké účtě křesťanů. Jest i o mnoho starší a v poslední době divné se s ní daly věci.«

Tím byla ovšem napjata zvědavost Jeličkova i obou synů jeho. Než zeman byl hovorný a rád sděloval, co věděl.

»Ta staroboleslavská socha, která sem bude přivezena, pochází z dob, když se křesťanství v Čechách ujímalo,« vy-

pravoval ochotný zeman. »Tehdy prý dala manželka Bořivojova Ludmila, rozliti zlaté a stříbrné modly, z nich nadělali nádob k bohoslužbě a mezi jiným i obraz Matky Boží, která byla záhy v Čechách ctěna, že první chrám na hradě Pražském k její počtě byl zbudován.

Tento obraz byl potřísněn i mučnickou smrtí sv. Václava, když ve Staré Boleslavi byl zabit pro víru. Češi brzo jej ctili a k němu putovali jako sem na Svatou Horu. Zvláště Pražané přicházeli a průvody podnikali. Obraz byl prohlášen za palladium, to jest za ochranný země České. Císařovna Anna založila tu veliký chrám pro obraz Marianský. Než za válek byl spustošen a obraz odnesen.

»Příbramané svatohorskou sochu v čas odstranili a ukryli,« poznamenal Jeliček.

»Staroboleslavská byla vláčena po táborech vojenských, na náměstí v Praze naproti popravnímu místu postavena, v zajetí dostala se až do Lipska. Nepřátelé ji proto vzali, aby vyžadovali za ni značné výkupné. To se jim podařilo. Byla posléze vykoupěna a slavně do Staré Boleslavi přenesena. Ale hrozilo nové nebezpečí a teď se dostala až do Vídně na dvůr císařský. Zde byla dobře ukryta, prokazována jí náležitá úcta, císař ji vzal s sebou, i když do Řezna odjížděl, ale Čechům se po ní velice stýskalo. Podnikali průvody do Staré Boleslavi, i když tam socha nebyla.«

»Právě jako sem na Svatou Horu, osudy obou obrazů se v mnohém shodují.«

»Poněvadž tutéž osobu představují. I žádali Češi, aby jim byl milostný obraz navrácen, že by mu rádi nadále úctu vzdávali. Císař Ferdinand III. vyhověl prosbě té a do Čech jede, nejenom aby dal syna korunovati, ale aby Čechům dovezl obraz, po kterém tak touží.«

»A zastaví se zde. Tak se dva milostné obrazy setkají na jednom místě!«

»My uvidíme také staroboleslavský,« radovali se Jan a Cyrill.

V tom se ozvaly zvony na věžích a bylo pozorovati zvláštní chvat.

»Nejspíše se blíží císařský průvod,« hádal zeman a šel ku bráně.

»To abychom odstoupili,« řekl rychtář.

»Na tomto posvátném místě jsme si všichni rovni, tu jsme všichni prosebníky před trůnem Božím. Nebojte se, nikdo nebude odháněn. Císař by si tak ani nepřál. Vzdáme mu patřičnou čest a zůstaneme. Nikdo by neuvěřil, jak mnoho se na tuto skrovnou prostorou lidí vejde a nikomu se nic nestane. Jinde by se odstrkovali, tady panuje láska.«

Zeman se neklamal, císařský průvod se blížil. Už byli u brány strážcové svatohorští, aby panovníka uvítali jako každé

jiné processí. Nikdo nebyl odháněn, jenom diváci k chrámu udělali volnou cestu.

Za zvuků zvonů, za víření bubnů a volání slávy sestoupil s koně císař a král Ferdinand III. se synem, který rovněž slul Ferdinand, a oba vstupovali na posvátné místo pokropivše se svččenou vodou, jež jim byla podána. A císař sám nesl obraz

staroboleslavské Marie Panny, již se od nepřátel dostalo dříve pohany, která však nyní slavně byla dopravena do Čech a teď na Svatou Horu.

Lid. se žehnal, křižoval, volání slávy a výkřiky radosti přehlušily bubny i zpěv.

»Panovník se bral v průvodu do kaple, která hned byla naplněna. Když se pomodlili, strážce Marianský uvítal císaře na toto památné místo.

Jiný kazatel mluvil k lidem venku, aby všichni poznali význam slavnosti a radovali se. Tehdy stejně velebena a oslavována Maria svatohorská i staroboleslavská.

Veškeré komonstvo následovalo císaře do chrámu. Sluhové opatrovali koně před branou. Bylo tu mnoho radosti, slz, vzdechů, modliteb i plesání zároveň. Dávno Svatá Hora takové slavnosti nepamatovala. Radovali se rytíři i lid prostý. Císař zatím prosil před ochrannými obrazy země České za syna svého, který za krátko měl vložiti si na hlavu korunu, aby byl panovníkem spravedlivým i milosrdným, zbožným a dobrotivým, aby koruna ta příliš netížila a netrápila ho v životě vezdejší, ale aby všechno překonal, nade vším zvítězil a se zdarem kraloval.

Přítomní hleděli se zanícením na dva ochranné obrazy, které z rozličných míst Čech pocházely a tu zvláštní shodou okolností se potkaly.

Vykonána před nimi obvyklá pobožnost. Vyšla řada zpěváků v komžích, poklekli před oltářem a počali libeznými hlasy zpívat »Zdrávas Maria.« Všechn lid v kapli hned odpovídal: »Buď nám milostiva — oroduj za nás — Panenko Maria!«

Tak zpívali pacholci a lidé střídavě.

Když vyslovili jméno Ježíš, všichni v kostele padli na kolena, u oltáře zpěváci a ministranti sklesli až tváří na stupně, kněží se hluboce uklonili a tu znělo jemně:

„Požehnaný plod života tvého Ježíš — — —“

Lid opakoval:

„Buď nám milostiva —
oroduj za nás —
Panenko Maria! —“

Tu se Cyrill ohlédl v tu stranu, kde klečel na červeném koberci císař se synem Ferdinandem. Až se zarazil vida, že oba slzí. I jiní v kostele byli dojati k pláči. Krásný zpěv na ně tak účinkoval.

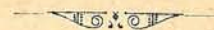
Po této pobožnosti rozcházel se lid a také císař si na chvíli odpočinul. Nyní se dostali dovnitř ti, kteří dříve stáli venku. Šli se podívat na oba obrazy, jeden dřevěný a druhý kovový, jeden od apoštolů slovanských Cyrilla a Methoděje, za jejichž působení v Čechách byl ulit a druhý od prvního arcibiskupa Pražského buď jeho vlastní rukou nebo na jeho rozkaz zhotovený. Oběma se nyní dostávalo úcty, k oběma řinuly se modlitby za nového císaře a krále, za dobro země a požehnání pro její obyvatele.

Následujícího dne císařský průvod dále se bral ku Praze. Přespál v Příbrami.

Jelíček se syny si kus cesty nadešli. Měli starost, aby přece se neopozdili. Dvořanstvo jede na koních a bude brzo na místě.

A teď o ničem jiném nerozmlouvali, než o slavnosti na Svaté Hoře a ochranných obrazech. Nelitovali, že se zdrželi. Takové podívané se jim tak hned v životě nedostane.

Památná socha Marianská byla 19. srpna při velkolepém processí do Staré Boleslavi donesena, aby trůnila zde na severovýchodě jako svatohorská na jihozápadě.

Svatohorské zvony.

Smutno bylo na hradě Bukovanech, rytíř Vorel, mladý ještě muž, těžce stonal. Ani nevěděl, kde k té nemoci přišel, tak náhle to naň padlo, pojednou ulehl a už nepovstal. Marně lékaři radili a pomáhali. Nemoc neodcházela. Už i plebán rytíře zaopatřil.

Tiše přecházeli sluhové po komnatách, i na hlásece ustal zbrojnoš vytrubovati, když na hrad vjížděl některý souseď, aby se pozeptal, jak se urozenému pánu vede. Všichni odjížděli zarmoucení. Měli s rytířem útrpnost, neboť se těšil všeobecné lásce pro svoji mírnou povahu. Nikomu neublížil, nerad se soudil, ochotně pomáhal.

Ani poddaní nepřáli svému pánu předčasně smrti, neboť jich neutiskoval, spravedlivě s nimi zacházel a jim všemožně ulehčoval.

Ký div, že náhlá nemoc kde koho zajímala a mnozí k nebesům obraceli zraky o pomoc! Nejvíce ovšem prosila a se modlila paní Eleonora, choť rytířova, která muži svému svědomitě sloužila, každý jeho dech pozorovala a sotva pláče se zdržela, když prodlévala v komnatě, kde nemocný ležel.

Ani pan Vorel by posud rád neodcházela se světa tohoto, třeba na všechno byl připraven, ať ho Bůh povolá nebo dny jeho života prodlouží. Uvažoval o zažitých dnech, želel skutků, jimiž snad kdy Boha hněval a v těch úzkostech vznášel vroucí modlitby k nebesům.

Věrným jeho sluhou byl starší muž jménem Filip, který dnem i nocí u nemocného pána prodléval.

»Ještě jednu radu bych věděl,« řekl, když osamotněl s rytířem a lékaři odešli; »což kdyby milostivý pán obrátil se o pomoc ke svatohorské Bohorodičce? Vypravuje se, v kolika případech pomohla její vzácná přímluva u Boha.«

Jiskra naděje šlehla zrakem rytířovým. Modlil se, ale na Svatou Horu posud se neobrátil.

»Bylo by možné?« zašeptal.

Sluha sepjál ruce.

»Milerád bych místo pána putoval na Svatou Horu a tam co nejvroucněji prosil, ale ani toho netřeba; jenom když sám se ráčíš s důvěrou k svaté Panně obrátiti, když slíbíš pouf, dar nějaký —«

Pan Vorel by dal za uzdravení polovinu svého jmění. Té myšlenky se uchopil a ji se obíral, když osamotněl a sám v sebe se zahloubal. Co si ho pobádalo, aby zkusil a užil toho, co mu věrný sluha nabízel. Aspoň se mu ulehčí na konec života.

Rytíř byl už na Svaté Hoře, putoval tam s chotí svojí a teď přemýšlel, co by udělal, aby ten dar, ta oběť líbila se Bohu a jemu prospěla. Při těch úvahách a těžkostech učinil slib, že chce třikráte putovati na Svatou Horu, že tam dodá stříbrné konvičky s miskou ke mši svaté, bude-li mu pomozeno. Tu přípověď opakoval před chotí svou i sluhou Filipem, a k lidem bude laskavým pánem, chudinu bude podporovati, na almužnách mnoho rozdá.

Ale nepolevilo se mu, naopak přepadly ho mdloby a úzkosti, že pozbyval naděje na uzdravení. Aspoň prosil za ulehčení v bolestech. Lékař také oznámil, aby byli domácí na všechno připraveni.

Hned choť, hned Filip byl u nemocného, ale ten ničeho nežádal a nepotřeboval, jenom ležel, oči ke stropu upíral a také nejevil žádné účasti pro to, co se kolem něho dělo. Ob čas podán mu lék nebo číše vody.

V zámecké kapli dály se modlitby za churavého pána, jehož skon byl každé chvíle očekáván.

Bylo to odpoledne, všude panovalo ticho, okna v komnatě byla zastřena, aby světlo nevadilo nemocnému. Sluha Filip tiše seděl nedaleko lože na nízké stoličce. Vystřídal paní, která byla bděním unavena.

V tom rytíř sebou na loži pohnul.

»Slyšíš, Filipe?« řekl dosti zvučným hlasem. »Posloucháš ty krásné zvuky?«

»Co je, milostivý pane? Já neslyším ničeho,« řekl sluha, povstav se stoličky.

»Že ne? Bylo by možné? Což jenom já slyším?«

»A co bych měl slyšeti?«

»Svatohorské zvony. A zase! Opravdu, jsou to ony. Kdo jednou je slyšel, nikdy na jejich zvuky nezapomene. Jak krásně vyzvánějí! Jako když vítají procesí zbožných poutníků...«

Sluha sepjál ruce a nejnak myslil, než že pán jeho blouzní, že se konec jeho života přiblížil. Vytřeštěným pohledem patřil na rytíře.

»Ještě zřetelněji je slyším,« pokračoval tento a tvář jeho se přímo měnila. »To je krása, to je souzvuk!«

»Sem nemožno, aby zaléhaly ty zvuky,« odvážil se odporovati Filip, ale hned umlknul, aby pánovi poslední radost nekazil.

»Tak, už ustaly, už je po všem. Ještě jedno udeření, to poslední. Teď se vlní vzduch...«

Rytíř při těch slovech usednul. To se už dávno nestalo. Sluha čekal, kdy půjde oznámit, že všemu konec, a zatím pan Vorel se napřimuje, zvučněji mluví a kolem se rozhlíží, jakoby procitnul z vidění nějakého.

»Ty zvony, ty zvony!« opakuje. »To se mně ulehčilo, to mně ulevilo! A jaký mám hlad! Filipe, přines mně nějaký pokrm a číši vína.«

Sluha se nemohl hned vzpamatovati, otevírá ústa podivením, teprve po chvíli spráskne ruce a běží pro paní Eleonoru.

»Jak je? Dokonal?« ptá se paní hradu.

»Milostivý pán sedí na loži a žádá pokrmu,« vyrazil ze sebe Filip.

»Třeštíš? Máš rozum?«

»Slyšel svatohorské zvony, a od té chvíle se s ním stala ta proměna.«

Paní Eleonora hned pospíchala k muži, aby se přesvědčila o slovech těch. Zastavila se na prahu. Rytíř sedě modlil se: »Vzpomeň, ó milostivá Maria Panno, že od věků nebylo slýcháno, abys koho byla opustila, kdo se pod ochranu Tvou utíkal, Tebe o pomoc vzýval...«

Eleonora sepjala také ruce, posléze však se nedovedla opanovati a zvolala: »Muži, je to pravda, že se ti ulehčilo?«

»Nejenom ulehčilo, ale zdá se mně, že jsem úplně zdrav,« odpověděl pan Vorel.

Z toho zavládla radost po celém hradě. Filip už roznese mezi služebnictvem, co se s pánem stalo, a paní Eleonora nyní na vlastní oči viděla potěšující proměnu. To už nebyl umírající manžel, ale utěšeně pozdravující se muž. Oči jeho zářily, líce ztratily smrtelnou bledost, hlas byl zvučnější.

Pan Vorel šest neděl téměř neokusil jídla, jenom léků užíval a vodou se občerstvoval, teď však s chutí jí, co mu Filip donesl a také víno pije.

Za nedlouho pán na Bukovanech chodil úplně zdrav. Ti, kteří čekali jeho smrt, nemálo se podívovali. Ani tomu nechtěli věřit, ale přesvědčili se, že pan Vorel už povstal a přechází po svém hradě.

Než i pověst letěla od hradu, jak nemocný ve mdlobách svatohorské zvony slyšel, potom hned že ozdravěl, a podiv byl o mnoho větší.

* * *

Šťastný to byl den pro Svatou Horu, když paní Marie Maxmiliána Zárubová z Hustiřan a na Žumberce u Chrudimi sem připutovala s menším průvodem. Nebyla zde poprvé, už dříve bývala na poutnickém místě, všechno prohlédla, prozkoumala a také viděla, že třeba pojistiti časné živobytí několika Marianských strážců, aby stále zde bydleti mohli a nemajíce starostí o vezdejší chléb, jenom se oddávali službě Páně a vyhovovali poutníkům v jejich duševních potřebách.

I založila paní Zárubová, majíc dosti pozemských statků, pro šest Marianských strážců nadaci obnosem 18.000 zlatých. Nebylo to pro šest lidí mnoho, ale na skrovné vyživení to dostačovalo.

Paní Zárubová teď sama nesla sem věnovací listinu, kterou chtěla na Svaté Hoře odevzdati. Přišla jako každá jiná poutnice, nepřála si, aby byla zvláště vítána. Než přece brzo roznesla se pověst o štědré a vznešené dárkyni a prokazována jí náležitá pocta. Nejvíce prodlévala v kapli na modlitbách.

Ještě zvláštní dar přinesla a zde obětovala. Bylo to zlaté srdce, o němž si přála, aby zdobilo milostnou sošku nebo ne daleko ní viselo na stěně. Pronesla také přání, aby po smrti byla na Svatou Horu převezena a zde pohřbena.

Strážcové Marianští vyžádali si dovolení, aby mohli uspořádati menší slavnost, až bude ono srdce na sochu přivěšeno, že to poslouží ku větší zbožnosti přítomných.

Paní Zárubová z Hustířan svolila po kratším přemýšlení. Chtěla zatím odcestovat do svého domova, ale zůstala.

Právě bylo přítomno několik průvodů a jednotlivých poutníků. I Příbramané se dostavili a horníci přišli. U večer zažářila na věži svatohorská hvězda a po ambitech byl průvod se svícemi. Pěkně se vyjímal a obrazy na stěnách při světle tom jako oživly. V kapli byla závěreční pobožnost. Ještě když odcházel lid do Příbrami na nocleh, pěl Mariánské písně. Někteří ani nevyhledávali přístřeší, ale za teplé noci zůstali v přírodě, kde se modlili nebo zpívali přitlumeným hlasem. Svatohorská hvězda na věži jim naznačovala, kde cíl jejich. A zpěvem uvítali ranní červánky a východ slunce, závodíce se skrívány, kteří se už vznesli k výšinám a zde pěli slávu Bohu.

Malý průvod se bral ke Svaté Hoře. Uprostřed několika mužů a jedné paní bral se poutník, který dle oděvu náležel k lepší třídě, i meč měl při boku, ale šel s hlavou obnaženou a bosýma nohama. Sluha mu nesl vzadu obuv a divně hleděl na svého pána, jehož nohy byly až do krve o kameny zraněny. Ale poutník nedbal, neposlechl vyzvání, aby se obul. V největší pokoře bral se ku předu, hlavu hluboko skláněl a stále se modlil.

Už viděli Svatou Horu, zastavili se na chvíli a pozorovali Mariánský hrad.

Dva sluhové nesli slíbené dary pro kapli.

Tu pojednou se rozezvučely zvony na počest sv. Panny a hlasy jejich velebně se nesly přírodou.

Muž s bosýma nohama a s mečem u boku napřímil tělo, pozvedl hlavu a zvolal:

»Ano, jsou to ony zvony svatohorské! Tak jsem je slyšel v Bukovanech, když na smrt nemocen jsem ležel a poslední moje hodina se přibližovala. Jsou to zvony ty! Zřetelně je poznávám. Ty mne vzkřísily.«

Nikdo neodporoval, paní přisvědčila řkouc: »Svatohorská Maria Panna se za tebe přimluvila u Boha.«

»Věřím tomu, jinak bych už nebyl mezi živými. Třikrátě bos musím sem putovati. Co nesu, to rád obětuji za zdraví své,« řekl pan Vorel z Bukovan.

Také choť jeho Eleonora na poděkování za uzdravení manželovo vlastnoručně vyšíla krásné antependium a dvě hedvábné podušky na oltář. I ty dary nesl jeden sluha.

Rytíř byl jako proměněn těmi hlasy kovových srdcí, neboť si připamatoval, jak mu před nedávnem bylo, že byl už blízek smrti a ty zvony ho vzkřísily. Jakoby nové životní síly nalily do vadnoucích údů jeho.

Neustal potvrzovati a opakovati: »Jsou to zvony ony. Ty poznám mezi sty a tisíci. Kdo je slyšel, nezapomene na ně. Ty zaléhají nejenom do uší, ale i do srdcí, ano hluboko do srdcí a duší lidských.«

Byli všichni vzrušeni a teď veseleji nastupovali další pouť. Zpěv poutníků přenocujících pod klenbou nebes je překvapil. Kde kdo se zvedal, aby společně nastoupili cestu k bráně, která už byla otevřena.

»Ó svaté místo,« zahovořil Bukovanský pán, »nebude zde jedné stopy, aby nebyla smáčená slzami, poseta polibky, nebude tu jediné sochy, jíž by se nedostalo tisíceroho uctění, nebude na Svaté Hoře místečka, kde by se nedraly vzdechy prositelů k nebesům! Ó svaté, vzácné místo!«

Poutníci sepjali ruce a zbožně naslouchali těm chvalořečím. Potom jako jedněmi ústy volali s nadšením: »Ó svaté místo, trůne Královny nebeské!«

Záhý bylo prostranství naplněno, také paní Zárubová z Hustířan se dostavila do kaple. Poutníci z Bukovan odevzdali dary a pan Vorel poklekl před oltářem se svým služebnictvem.

Kazatel v slavnostní řeči oznamoval obě události, že jest pobyt strážců Mariánských na Svaté Hoře na vždycky zajištěn, jmenoval také dárkyni, která i na stavby přispěla a nyní dvě srdce Marii Panně věnuje.

Při těch slovech i paní z Hustířan a na Žamberce zvědavě nadzvedla hlavu. Vždyť přece darovala pouze jedno zlaté srdce a kazatel mluví o dvou.

»Ano, dvě vzácná srdce věnovala,« tvrdil kněz, »jedno z drahého kovu bude zdobiti milostnou sošku a druhé rovněž vzácné, to jest dobročinné a Boha milující srdce svoje chce uložit zde, neboť si vyžádala, aby po své smrti na Svaté Hoře odpočívala.«

Teď srozuměli všichni a také paní Zárubová sklonila hlavu.

Kazatel pokračoval o druhém poutníku rytíři Vorlovi z Bukovan, který také s chotí svojí krásné dary na oltář podal, neboť děkuje za uzdravení sv. Panně. »Tuto se dokázalo, že pomáhá i těm, kteří by ji vzývali, aniž by se právě na Svaté Hoře nacházeli. Náš vznešený poutník slyšel na smrtelném loži svým svatohorské zvony, které ho vzkřísily, když se už cítil na cestě do věčnosti.«

I tato zpráva všechny velice dojala, že zaplesali v srdcích a radost svoji projevili písní.

Potom bylo zlaté srdce pověšeno na krk sošky a zapěn chvalozpěv: »Tě Boha chválíme«.

* * *

Vorel z Bukovan třikráte bos putoval na Svatou Horu v největší pokoře; mnozí ho znali a věděli, jaké milosti se mu dostalo.

»Ani nám dlouho nejde z mysli a duše,« dosvědčovali, »co jsme tuto slyšeli; i nám zpěv a modlitby, zvláště svato-horské zvony delší dobu znějí v srdci, že nemůžeme zapomenouti...«

Za několik roků zemřela na Žumberce u Chrudimi urozená paní Maxmiliána Zárubová z Hustířan; tělo její bylo na Svatou Horu převezeno, 24. srpna 1694 zde pohřbeno a odpočívá v kapli Mariánské, jak nápis na desce naproti kazatelně nasvědčuje.

Doslov.

Sv. Jan napsal ke konci svého evangelia: »Jestliž pak i mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš; které kdyby měly každá obzvláště napsány býti, mám za to, že by ani svět nemohl obsáhnouti těch knih, kteréž by měly psány býti.« — A podobně i na Svaté Hoře za všechna století událo se působením Marie Panny tolik věcí, vyprošeno tolik milostí a dobrodiní, že se to nedá ani všechno v paměti udržeti, ani by se nemohlo všechno vysloviti a napsati.

Zprávy
o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled úďů v roce 1906.

Zakladatelů jest	8
Spoluzakladatelů	65
Úďů první třídy	30
Úďů druhé třídy	135
Úďů třetí třídy	29.728

Úhrnem zapsáno úďů žijících i zemřelých . . . 29.966 *)

Mezi těmi jest úďů *stálých* :

rodů	5905
škol, obcí, bratrstev, knihoven, konventů a spolků . . .	1254
úďů duchovního stavu	3350

Členů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškerí úďové očekávají, mezi oktávem sv. Jana Nep. obět mše sv. za živé i mrtvé úďy našeho Dědictví každoročně obětovali. Ostatní úďové nekněží s týmž nábožným úmyslem buďtež v naznačeném čase přítomni mši sv. U hrobu sv. Jana Nepomuckého v Praze slouží ředitel Dědictví v den 15. května v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všechny v Pánu zesnulé úďy, kteroužto pobožnost založil a nadal zvěčnělý kanovník strážce Václav Pešina rytíř z Čechorodu, druhdy ředitel Dědictví Svatojanského. U téhož oltáře slouží ředitel dne 17. května zpívané requiem za Antonína Hanikýře, zakladatele Dědictví.

II. Poučení o přístupu nových úďův a odebírání knih.

O vzniku Dědictví připomínáme novým úďům toto: Antonín Hanikýř, narozený v Praze dne 21. března 1753, býv. jesuita, pak kaplan v Sedlci u Votic, v Klokotech, Jindř. Hradci a exposita v Čiměři, posléze ve výslužbě v Plané a v Táboře, umínil sobě roku 1829 na památku první stoleté slavnosti prohlášení Jana Nepomuckého za svatého založiti ústav, jímž by dobré, vzdělavatelné knihy v jazyku českém v ceně levné vydávány byly. O řízení závodu toho požádal roku 1831 knížecí arcibiskupskou konsistoř v Praze. Položil jakožto základ 1000 zlatých ve stříbře vyžádal sobě, aby podnik nesl jméno: »Dědictví sv. Jana Nepomuckého« a veškeré obecenstvo aby k přistoupení vyzváno bylo. Zbožný zakladatel zemřel v Táboře dne 15. března 1833 v 80. roce věku svého a byl na tamějším hřbitově pochován, kdež mu nákladem Dědictví pomník byl postaven. Po dosaženém potvrzení započalo Dědictví

*) Spoluzakladatel se vkladem 200 K (jednou pro vždy) obdrží ročně 4 výtisky podílu; úď I. třídy se vkladem 80 K 3 výtisky; úď II. třídy se vkladem 40 K 2 výtisky; úď III. třídy se vkladem 20 K 1 výtisk. Kdo nejméně 10 K věnuje, uznán za dobrodince Dědictví. Doplněním vkladu možno postoupiti do třídy vyšší.

r. 1835 svou činnost a ze zrnka hořčičného vzrostlo v mohutný strom. I bylo od slavné paměti papeže Pia IX. dne 13. ledna l. P. 1855 apoštolským požehnáním a pro oktáv Svatojanský plnomocnými odpustky obdařeno. Odpustků těch, jež i duším v očistci přivlastněny býti mohou, získají údové, vykonají-li v některý den oktávu toho sv. zpověď, přijmou-li Svátost oltární a navštíví-li některý kostel neb veřejnou kapli dle libosti, tam pak se na úmysl sv. Otce zbožně pomodlí.

Ze stanov klademe sem následující poučení:

1. Kdo k Dědictví Svatojanskému v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštovní poukázkou aneb ve vyplaceném psaní (franko) aneb jinak příležitostně s nápisem: **Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze, IV. (Hradčany)**, své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a diecési, ku kteréž přináleží, udá, zároveň i peníze zašle neb vloží. Vklad za úda třetí třídy obnáší *jednou pro vždy* 20 K; za rod, školu, obec, spolek, knihovnu platí se jednou pro vždy 40 K.

2. Každý nově přistoupilý úd ať si *lístek* na odebrání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech ku konci roku od svého správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak, žije-li úd v Čechách, knihu v **knihkupectví** B. Stýbla v Praze na Václavském náměstí č. 30 n. II. vyzdvihnouti; jen že musí připojiti 6 h, kterýžto peníz přísluší za práci a obálku. Pro údy v Olomúckém arcibiskupství platí totéž, jen že knihy své vybírají v knihkupectví Edvarda Hölzla (Helcla) v Olomouci; údové pak Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v dvorním c. a k. knihkupectví Karla Winikera v Brně. Ostatním údům v jiných diecésích zasílají se knihy přímo z Prahy od ředitelstva, u něhož však dlužno o ně se každý rok přihlásiti. Kdo by žádal, aby mu knihkupec knihu poštou zaslal, připoj mimo oněch 6 h, knihkupci náležejících, ještě 12 h na poštovní adresu průvodní *).

3. Přestěhuje-li se některý úd z Čech na Moravu, aneb odebere-li se z Brněnského biskupství do Olomouckého anebo naopak, ať to vyplaceným listem oznámí ředitelství, kteréž mu nový lístek na odbírání knih pošle, aby mu pak v příslušném knihkupectví vydány byly.

4. Poněvadž členský či podílňý lístek může v ztrátu přijíti aneb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jiném místě, na př. v modlitební knížce zaznamenej; pakli skutečná ztráta se udála, ředitelství o nový lístek požádej s připojením 40 h, poplatku to za vydání listu nového, a 10 h na poštovní výlohy, tedy úhrnem 50 h. Připomínáme však, že kdyby se potom pohřešovaný lístek zase našel, týž žádné platnosti již nemá.

*) Žadatelé knih uspoří si výloh, ohlásí-li ve svém dopise správně adresu a poslední poštu, komu a kam knihkupectví podílý zaslati má.

5. Když *umřel* úd, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby, když si na jeho lístek knihu *posledního* roku (třeba i po smrti úda) vybrali, úmrtí toho úda na lístek ten poznamenali a příslušnému knihkupectví zaslali, aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten *ředitelství* Dědictví zaslal. Jména zemřelých údů Dědictví uveřejňují se v podílu každého roku.

6. Rod se běře, pokud se jméno neztratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dítky pak jejich *jiné* jméno již nesoucí, nemají práva tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko vklad (20 K), vydávají se knihy jenom do úmrtí jednoho z nich. Tolikéž, spojí-li se v jeden vklad bratr s bratrem nebo sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vydávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž *první* jest napsán na přijímací listině (diplomu).

8. Při členech pohlaví ženského, kteří provdáním *jiného* jména nabyli, budiž, kdykoli za nový lístek žádají, udáno jméno jejich rodové (po otci), neboť jinak nebývá možno jména v matrice nalézt a lístek vydati.

Připomínáme, že se údové Dědictví hlásiti mají každoročně o své podíly v tom *knihkupectví*, které jim na členském lístku označeno jest, a *ne u ředitelství*.

Vklady nových členů, žádosti o nové členské lístky, prosby o darování knih, nabídky o koupi knih a peníze za ně — to vše přijímá **Ředitelství Dědictví Svatojanského v Praze—IV. (Hradčany)**.

Rukopisy přijímá Dr. *Ant. Podlaha*, metropol. kanovník u sv. Víta v Praze—IV., redaktor Dědictví Svatojanského.

III. V roce 1906 *) přistoupili tito údové, P. T.:

Čís. dipl.

29792. Beneš Karel v Americe.

Pluška Jan a † manželka, arcid. Olom.

Knihovna obec. školy v Dubenci, arcid. Pražs.

Spinarová Viktorie ze Želče, arcid. Olom.

29795. Šítmová Františka v Bohuslavicích, diec. Hrad.

Voborník Václav v Bohuslavicích, diec. Hrad.

Škoda Jos. v Bohuslavicích, diec. Hrad.

Plachká Hedvika a přát. v Suchých Lazcích, arcid. Olom.

Kozárek Josef a přát. z Komárova, arcid. Olom.

29800. Jarošová Marianna a přát. v Koutech, arcid. Olom.

Hanuš Ignác, kooperátor v Pravlově, diec. Brn.

Moravcová Františka v Rychnově, diec. Hrad.

*) Do konce listopadu 1906. Zde uvedeni jen údové, kteří celý vklad splatili.

Čís. dipl.

29803. **Strníšková** Marie a † rodiče v Oldřichově, arcid. Olom.
Rod **Vaculy** Frant. v Oseku u Lipníka, arcid. Olom.
29805. **Kaňka** Ant. v Cuclavi, diec. Hrad.
Spolek na zakládání knihoven v Praze č. p. 570-II.
Kličová Anna v Boskovicích, diec. Brn.
Kulišek Ant. v Krymlově, arcid. Pražs.
Rod **Nesvadbíka** Josefa v Čelčicích, arcid. Olom.
29810. **Balloková** Marianna ze Štěpánkovic, arcid. Olom.
Hladík Frant., kaplan v Sázavě, arcid. Pražs.
Široký Urban Ignác, kněz kanonie Želivské, diec. Hrad.
Růžková Klára z Robčic, arcid. Pražs.
Michelských Karel a Marianna v Nēm. Kravařích, arcid. Olom.
29815. Rod **Peterky** Jana a Marie v Koutech, arcid. Olom.
Duffek Jakub, farář u sv. Jana pod Skalou, arcid. Pražs.
Vejdovský Jos. ve Veltrusích, arcid. Pražs.
Pelanová Marie ve far. St. Brněnské, diec. Brn.
Pařízková Josefa ve far. St. Brněnské, diec. Brn.
29820. **Juránková** Ottilie ve far. St. Brněnské, diec. Brn.
Katolická fara v Libšicích n. Vl., arcid. Pražs.
Sváda Josef, u sv. Víta v Praze, arcid. Pražs.
Vomáčka Jaroslav v Maloticích, arcid. Pražs.
Paděrová Barbora v Maloticích, arcid. Pražs.
29825. **Břiza** Viktor v Maloticích, arcid. Pražs.
Šedina Josef v Maloticích, arcid. Pražs.
Šůma Frant. v Maloticích, arcid. Pražs.
Olejníčková Barb. v Brně, diec. Brn.
Šálená Anna v Brně, diec. Brn.
29830. **Hájková** Anna v Brně diec. Brn.
Pospíšilová Marie v Brně, diec. Brn.
Králová Anna v Brně, diec. Brn.
Jirka Jan z Hlinska, diec. Hrad.
Kánský Václav v Přepychách, diec. Hrad.
29835. **Chromá** Klára v Roketnici, diec. Brn.
Mášek Fr. v Černešovicích, diec. Bud.
Kutil Jan v Cholticích, diec. Hrad.
Květoň Jos. v Příkazích, arcid. Olom.
Stará Růžena v Žďáře, diec. Brn.
29840. **Pavlovic** Jos., bisk. kons. taxator, v Č. Budějovicích.
Kubátová Anna v Hor. Beřkovicích, arcid. Pražs.
Kotrba Václav v Praze, arcid. Pražs.
Malvína baronka **Helversenová** v Praze, arcid. Pražs.
Růžencová výrobná v Praze, arcid. Pražs.
29845. **Štebergrová** Anna v Oplotě, diec. Bud.
Kokešová Anna v Třebíči, diec. Brn.
Duffková Marie v Domažlicích, diec. Bud.
Blahniková Barbora v Domažlicích, diec. Bud.
Škorová Zdenka v Slatiňanech, diec. Hrad.

Čís. dipl.

29850. **Chválková** Anna z Ptenína, diec. Bud.
Pospíšil Ludvík v Přerově, arcid. Olom.
Krátký Karel v Ostružni, diec. Hrad.
Hložková Eva z Vožan, diec. Brn.
Kyselý Boh., kaplan v Kokorách, arcid. Olom.
29855. **Daněček** Felix v Praze, arcid. Pražs.
Kuffner Vratislav na Král. Vinohradech, arcid. Pražs.
Baar Jindřich, farář v Klobukách, arcid. Pražs.
Centner Ant. ve Chvojenci, diec. Hrad.
Foltynovský Jos., bohosl. v Olomouci, arcid. Olom.
29860. **Veisfeit** Rudolf, kaplan ve Stráži, diec. Bud.
Stoupová Anděla v Praze, arcid. Pražs.
Wilaschek Marianna v Nēm. Kravařích, arcid. Olom.
Rod **Srubařové** Karolíny v Příboře, arcid. Olom.
Kuchařová Tekla ve Vel. Darkovicích, arcid. Olom.
29865. **Tylečková** Marianna v Haatschi, arcid. Olom.
Matoušek Rudolf v Tučapech, arcid. Olom.
Picka Jan, farář v Malešovicích, diec. Brn.
Dvořáková Marie v Malešovicích, diec. Brn.
Pourová Anna v Chrudími, diec. Hrad.
29870. **Ondrula** Jakub a Marie v Kobeřicích, arcid. Olom.
Habiger Jan Frant. v Parníku, diec. Hrad.
Limberský Jan v Sloupnici, diec. Hrad.
Farní knihovna v Bystrém, diec. Hrad.
Frousová Kateřina v Oplotě, diec. Bud.
29875. **Kubík** Rudolf z Dektár, arcid. Pražs.
Dlabal Jan, bohosl. v Košicích, diec. v Uhrách
Billík Frant. v Haatschi, arcid. Olom.
Weischerová Eliška v Domažlicích, diec. Bud.
Hrubík Fr., k. a. ceremoniář v Praze, arcid. Pražs.
29880. **Souček** Adolf v Libnatově, diec. Hrad.
Fabian Václav v Klenči, diec. Bud.
Rajml Fr., kaplan na Hradeštně, arcid. Pražs.
Rod † **Korynty** Josefa v Dol. Krči, arcid. Pražs.
Němečková Marie v Sadské, arcid. Pražs.
29885. **Nýdrle** Jos. v Staré Pace, diec. Hrad.
Mrázek Fr. v Chrástanech, arcid. Pražs.
Menšíková Anna v Čes. Brodě, arcid. Pražs.
Beneš Jan, kaplan v Chrašti, diec. Hrad.
Měchová Marie ve Štětíně, arcid. Olom.
29890. **Studníčka** Otok., katecheta v Praze, arcid. Pražs.
Gebauer Ant. a živé i mrtvé příbuz. v Koutech, arcid. Olom.
Holáček Ludvík v Klimkovicích, arcid. Olom.
Bučil Václav, bohosl. ve Velími, diec. Hrad.
Mirtl Jan, arcikněz a bisk. vikář v Stobořicích, diec. Bud.
29895. **Kuška** Jos., farář ve Vřetovicích, arcid. Pražs.
Naxera Fr., kaplan v Rovni, diec. Hrad.

Čís. dipl.

29897. **Hájek** Václav z Přepych, diec. Hrad.
Katolická farní knihovna v Gruntě, diec. Hrad.
Korpasová Joh. a † Ignác ze Štěpánkovic, arcid. Olom.
29900. **Sychra** Fr., farář v Jablonném nad Orlicí, diec. Hrad.
Kratochvíl Jos. Václav v Praze, arcid. Pražs.
Knihovna Apoštolátu modlitby v osadě sv. Víta, Chicago.
Štěpina Alois, spirit. v Slatiňanech, diec. Hrad.
Reitmajerová Josefa v Nové Kdyni, diec. Bud.
29905. **Marianská** kolej Salvatoriánů ve Val. Meziříčí, arcid. Olom.
Kudera Jos. v Dektárech, arcid. Pražs.
Šuster Josef v Dektárech, arcid. Pražs.
Pokorná Marie v Kunicích, arcid. Pražs.
Krob Alois, kaplan ve Vrbě n. lesy, arcid. Pražs.
29910. **Dostál** Jos. v Starém Městě u Náchoda, diec. Hrad.
Teplý Fr., farář v Hošticích Tábořských, diec. Bud.
Brundliková Anežka v Praze, arcid. Pražs.
Sláma Prokop v Prachaticích, diec. Bud.
Katolická farní knihovna v Kopřivnici, arcid. Olom.
29915. **Pokorný** Václav, kaplan v Mladé Boleslavi, diec. Lit.
Altmann Jos. v Luštěnicích, diec. Lit.
Konečný Jan, farář v Zálesní Lhotě, diec. Hrad.
Straňák Jos. a Apolena v Nivnici, arcid. Olom.
Maňhal Václav, katech. v Nové Kdyni, diec. Bud.
29920. **Štádník** Fr. v Chyňavě, arcid. Pražs.
Řeřicha Vojtěch, kaplan v Čes. Brodě, arcid. Pražs.
Hervertová Růžena v Strašíně, arcid. Pražs.
Horák Karel v Libochovicích, arcid. Pražs.
Kunczik Ant. a Kateřina v Koutech, arcid. Olom.
29925. **Katolická** farní knihovna v Klenovicích, arcid. Olom.
Martílik Fr., farář v Hluku, arcid. Olom.
Rod Worla Jos. v Praze, arcid. Pražs.
Štastný Václav, kaplan v Svojsicích, arcid. Pražs.
Stejskalová Anežka v Jiříčkově, diec. Lit.
29930. **Hloch** Jan, exposita v Pobuči, arcid. Olom.
Kozák Vincenc v Hor. Radechovi, diec. Hrad.
Kleprlík Hynek ve Vel. Poříčí, diec. Hrad.
Benešová Marie ve Volenicích, diec. Bud.
Katolická farní knihovna v Svěmyslicích, arcid. Pražs.
29935. **Šmejkal** Václav, kaplan v St. Boleslavi, arcid. Pražs.
Kubr Alois z Dektar, arcid. Pražs.
Srb Josef ze Svěmyslic, arcid. Pražs.
Hála Ant., kaplan v Hosíně, diec. Bud.
Kubiš Fabian, bohosl. v Olomouci, arcid. Olom.
29940. **Komárovský** Fr. v Mašově, diec. Lit.
Farní úř. ve Veltrusích, arcid. Pražs.

Čís. dipl.

29942. **Kašpar** Alois a Marie v Nepoměřicích, diec. Hrad.
Břicháček Josef v Podmokách, arcid. Pražs.
Daněček Jan ve Vincentině v Tejně, arcid. Pražs.
29945. **Wild** František, bohosl. v Praze, arcid. Pražs.
Merwart Josef v Pulicích, diec. Hrad.
Humlová Marie, soukromnice v Praze-IV., arcid. Pražs.
Vajnar Václav, maj. hospodářství v Mýtě, arcid. Pražs.
Skála Josef, kaplan na Kladně, arcid. Pražs.
29950. **Kolářová** Marie ve Vraclavi u Vys. Mýta, diec. Hrad.
Šadkova Marie, dcera učitele v Rovni, diec. Hrad.
Švábová Josefa, říd. pěstounka na mateřské škole u sv. Petra v Praze, arcid. Praž.
Rod Tumpacha Matěje, dozorce při uhel. dolech v Libušíně, a manž. Františky, roz. Pokorné, arcid. Pražs.
Smath Josef, kaplan v Říčanech, arcid. Pražs.
29955. **Ličman** Alois, farář v Popovicích, diec. Brn.
Řezníček Vratislav, studující gymnasia ve Vídni, diec. Brn.
Němec Karel, vikář při metrop. chrámu Páně u sv. Víta v Praze, diec. Pražs.
Širůček Jan, kooperátor v Mladočově, diec. Hrad.
Rod F. Haltmara, maj. obchodu v Hulíně, arcid. Olom.
29960. **Vocilka** František, farář v Česlicích, arcid. Pražs.
Vála Robert, kaplan v Čermné, diec. Hrad.
Palečková Marie v Košicích, diec. Hrad.
Ullík Jindřich, kaplan v Třebotově, arcid. Pražs.
Bouška Rudolf, kaplan v Dobříši, arcid. Pražs.
29965. **Pavliček** František, kooperátor v Cetkovicích, diec. Brn.
Myslík Rajmund, měšťan v Žirovnici, diec. Bud.

IV. Seznam údů Svatojanského Dědictví v Praze,

kteří roku 1906 neb dříve již zemřeli a jichž úmrtí do konce listopadu 1906 hlášeno bylo. *)

V Čechách.

1. V arcidiecési Pražské.

Borovičková Rosalie v Kolíně. | Ehrenberger František, em. re-
 Čurdová Marie v Chotětově. | ktor, v Kouřimí.

*) Snažně se žádá, aby úmrtí údů v čas oznámena byla. Nejlépe je zaslati členský lístek s poznámkou o úmrtí přímo ředitelství Dědictví v Praze IV., neb některému knihkupectví, které podíl vydává.

Mnsgre. Hora Antonín v Praze.
Hrudková Anna roz. Janoušova
v Šárce.
Lomička Josef v Dobrobřeží.
Martínek Alois v Rokycanech.
Oehm František v Praze.
Polanecký Vojtěch, os. děkan,
v Poříčanech.

Popelka Václav v Benátkách.
Suchopárová Josefa v Jabla-
nech.
Šátek Jan ve Vel. Babicích.
Štěpnička Jiří na Kladně.
Valkova Anna ze Zvozné.
Znojemska Helena v Praze.

2. V diecési Budějovické.

Beringrova Barbora v Budějo-
vicích.
Brejcha Matěj v Putími.
Bémova Anna v Sedlici.
Benešová Anna v Klenčí.
Černá Anna v Oprechticích.
Hromadník Vincenc v Černo-
vici.
Eybl Vavřinec v Mal. Chrášťa-
nech.
Hruška Josef v Radčticích.
Hubáček Václav v Putími.
Huleš Jan v Čimelicích.
Kopal Vilém ve Lnářích.
Kopt Vavřinec ve Velešíně.
Kourová Marie v Petrovicích.
Kračmer Václav v Kloubě.
Krejčová Kateřina v Hrázi, rod
vymřel.
Krupka František, farář v Such-
dole.
Krysa František v Bukovsku,
z r.
Kub Matěj ve Viticích.

Kuliš František, farář n. odp.
v Stříbřeci.
Jounová Anna ve Vatkově.
Němeček Jan v Milevsku.
Netušil Prokop v Mislicích, z r.
Procházková Rosalie na Ždá-
kově.
Pajer Antonín v Čimelicích.
Pajer Jan v Čimelicích.
Pelikán Tomáš v Putími, z r.
Reitingrova Magdalena ve Vratě,
z r.
Reitingrova Karolina ve Vratě,
z r.
Rybák Josef v Putími, z r.
Šálková Kateřina v Kloubě.
Vych Jan v Oubyslavech.
Vipler Antonín, kaplan v Ne-
pomuku.
Wolf Vojtěch, děkan v. v. v Ba-
vorově.
Voříšek František v Čimelicích.
Zeman Tomáš v Pohoří.

3. V diecési Králové-Hradecké.

Brusenbauchová Matylda v Tě-
choncích.
Bukovská Kateřina v Polné.
Dolejší Josef ve Skále.
Dostál Josef v Heřm. Městci.
Dvořák Jan v Sloupnici.
Flesar Jan v Poděšíně.
Gartnerová Voršila v Bystrém.

Hanušová Marie ve Velké Ska-
lici.
Hrstka František v Lánu.
Hrstkova Anna v Lánu.
Jílek Jan v Sloupnici.
Kmosek František v Střenici.
Kalaš Václav, farář v Hněvčovsi.
Kopřiva Ignác v Poličce.

Křivohlávek Jan, děkan v Ja-
blonné n. O.
Marková Marie v Seleticích.
Michlová Anna v Bystrém.
Minář Václav ve Vitějovsi.
Milfaitová Eva v Hor. Věžnici.
Müller Matěj v Sloupnici.
Plecháčová Anna v Holohla-
vech.
Ryšavá Františka v Dol. Do-
brouči.
Rýdlo Jan ve Lhotě.
Samohrd Karel v Ujkovicích.
Sauer Václav v Rohozné.

Sedláček František, farář v. v.
v Litomyšli.
Sekavec Josef ve Velmí.
Spinler František v Dol. Do-
brouči.
Svatošova Anna v Nové Vsi.
Tolman Bohumil v Kr. Hradci.
Trásák Jan a Kateřina v Nové
Vsi.
Tmej Jan v Pohoře.
Vaněk Václav, os. děkan v Zá-
boří.
Vobořilova Kateřina v Záborku.
Zajíc Jan v Křečovicích.

4. V diecési Litoměřické.

Kabrhel František v Kozeni-
cích.

Počta Jan, děkan v Dl. Mostech.
Vodňanská Marie v Lysé.

Na Moravě.

5. V arcidiecési Olomoucké.

Gaidová Marianna v Kuno-
vicích.
Hejdukova Marie ve Vel. Újezdě,
rod vymřel.
Holzer Bedřich v Prostějově.
Horčíčková Marianna v Kuno-
vicích.
Horsáková Veronika v Kuno-
vicích.
Chalupka František v Kuno-
vicích.
Josísek Jan v Kunovicích.
Kadlecová Anežka v Kuno-
vicích.
Klučka Matěj, Františka manž.
v Holici.
Konvičková Johanna v Mal.
Kunicích.

Libičkova Josefa ve Vel. Újezdě.
Macháčková Marianna v Biško-
vicích.
Mičunkova Františka v Pro-
vodovicích.
Oharkova Marianna v Kuro-
vicích.
Rašková Školastika v Opavě.
Růžičková Teresie v St. Pleni.
Šbetzka Dominik v Pišce.
Šulák Leopold v Komárně, rod
vymřel.
Vašíčkova Marianna v Rousku.
Vincor Šimon v Kurovicích.
Zakopalová Anna v Kurovicích.
Zatloukal Ignát v Kurovicích.
Zimek František v Kurovicích.

6. V diecési Brněnské.

Bastl Jakub v Drnovicích.	Šimečkova Johanna v Drnovicích.
Olejník František a Karolina v Drnovicích.	Štastař Matěj v Drnovicích.
Samkova Františka z Osyk.	Švarc Antonín v Drnovicích.
	Vymazalova Marie z Osyk.

V diecésích uherských.

Hyza Marie v Petrové vsi.	Mlčochová Marie v Petrové vsi.
Kumpanova Marie v Petrové vsi.	Rampáček Tomáš v Petrové vsi, z r.
Malatinský Josef, opat, kanovník v Nitře.	Sujan Petr a Anna v Petrové vsi.
	Škuba Anna v Petrové vsi.

Všech tedy v Pánu zesnulých údů, pokud od vydání lonského podílu ředitelství oznámeni byli, jest 128, kteřížto zbožným modlitbám živoucích se doporučejí.

Modleme se: Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, uděl duším služebníkův a služebnic svých odpuštění všech hříchův, aby prominutí, kterého sobě vždycky žádaly, pokornými prosbami dosáhly. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Ať odpočívají v pokoji! Amen.

V. Milodary pro Dědictví Svatojanské r. 1906.

Josef Hanzlík, kníž. vrátný n. o. v Praze 3 K.

VI. Příspěvky na velechrám sv. Víta r. 1906.

Josef Hanzlík, kníž. vrátný n. o. v Praze 3 K.

VII. Návěští.

Jakož v podíle na r. 1906 str. 555 ohlášeno, dáváme údům Dědictví na rok 1907 slíbených pět knih až na *Kancionálek*, který pro mnohé obtíže s úpravou jeho spojené letos dohotoven býti nemohl, za nějž však náhradou vydán spis „Sv. Hora“. Za skrovný úrok as 70 h. z nepatrného vkladu 20 K dostává se tu členům Dědictví pět cenných spisů, obsahujících přes 50 tiskových archů zajímavé četby. Krámská cena těchto knih jest 9 K 40 h.! Z mnohých důvodů volili jsme úpravu novou proti dřívější, bychom vyhověli četným přáním členův. Jako letos tak i budoucně vydáme podíl již před počátkem roku, tedy v době, kdy dlouhé večery zimní samy vybízejí ku čtení.

Knihy se vydávají nyní sice nevázané, ale slušnou obálkou opatřené; za to však je rozmnožen objem podílu a zlepšena i úprava jeho.

Jak výhodno jest, vkladem 20 K jednou pro vždy složeným státi se členem Dědictví, vidno zvláště na těchto dvou příkladech: Mezi zemřelými údy v arcidiecési pražské uveden letos A. H., který byl údem Dědictví od r. 1857 a tudíž za vklad 20 K skoro plných 50 let podíly Dědictví dostával. Jiný též letos zesnulý člen Fr. O. požíval výhod Dědictví od r. 1852 a založil si z knih Dědictvím vydaných celou knihovnu.

Čím dříve kdo k Dědictví přistoupí, tím jest to pro něho výhodnější. Diplom Dědictví s členským lístkem jest krásným a vhodným dárkem do vínku, ke dni oddavek novomanželům, k primici novosvěcencům, a k podobným příležitostem.

Proto přistupujtež hojně k Dědictví Svatojanskému, které již přes 70 let svou missi zdárně plní.

Upozorňujeme, že vklad možno splatiti též ve dvou ročních lhůtách; menších splátek nelze přijímati. Kdo by měl v úmyslu vklad měsíčně po částkách spláceti, nechť si tím způsobem sám peníze strádá a pak aspoň splátku 10 K zašle. Jakmile kdo polovici vkladu splatí, obdrží podíl toho roku a některou knihu nádavkem.

Diplom a členský lístek obdrží nový člen teprve, když splatí **celý vklad**. Pak obdrží opět některé starší podíly nádavkem, (vyjma 4 svazky »Církev vítězná«, které noví členové obdrží za doplatek 8 K).

O další podíly musí se člen každoročně **sám hlásiti v knihkupectví**, které má na členském lístku označeno, **nikoli u ředitelství**, kteréž členům podílu nezasílá.

Vklady i peníze za knihy možno zapraviti **složným listem** poštovní spořitelny na šekové konto čís. 73.292.

VIII. Knihy Svatojanského Dědictví.

(Viz na obálce!)

Objednati je lze v knihkupectví **B. Stýbla** v Praze—II., Václavské náměstí, neb v **Cyrillo-Methodějském knihkupectví** v Praze—I., Melantrichova ulice. Ředitelství samo též přijímá objednávky knih, ale vyřizuje je hromadně vždy až v několika dnech; **obratem pošty, jak se někdy žádá, nemůže knih zaslati.** Ředitelství samo opatří balení a dopravu zásilek na poštu nebo na dráhu; poštovné zapraví objednatel sám.

Při objednávce knih budiž příslušný obnos **předem** zapraven.

Knihy v seznamu neuvedené nejsou již na skladě.

V PRAZE, v prosinci 1906.

Dr. Jan Nep. Sedlák,
papežský prelát, prelát scholastik u sv. Víta na hradě pražském,
ředitel Dědictví Svatojanského.

Dr. Antonín Podlaha,
kanovník u sv. Víta na hradě pražském,
redaktor Dědictví Svatojanského.

